

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

(Жоғары кәсіптік білім)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АЗАМАТТЫҚ ҚҰҚЫҒЫ (ЖАЛПЫ БӨЛІМ)

5B030400 «Кеден ісі»
бакалавриат мамандығы бойынша

3 несие

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі
Астана
2017

АЛҒЫ СӨЗ

1. «Құқық» мамандықтар тобы бойынша оқу-әдістемелік секциясымен, «КАЗГЮУ Университеті» АҚ-ның Заңгерлерді бағалау және сертификатау бойынша бюросының қолдауымен **ДАЙЫНДАЛҒАН ЖӘНЕ ЕНГІЗІЛГЕН.**
2. Республикалық жоғары және ЖОО кейінгі білім беру оқу-әдістемелік кеңесінің 2016 жылғы 30 шілдедегі хаттамалық шешімімен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ КҮШІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН.**
3. **АЛҒАШҚЫ РЕТ ЕНГІЗІЛГЕН.**
4. Типтік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес әзірленген және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 16 тамыздағы №343 бұйрығымен бекітілген 5В030400 - «Кеден ісі» мамандығы бойынша «Жоғары білім берудің типтік оқу жоспарымен» әзірленді.

«Құқық» мамандықтары тобының оқу-әдістемелік бірлестігінің рұқсатынсыз бұл бағдарламаны көбейтуге және таратуға болмайды.

МАЗМҰНЫ

I. Түсіндірме жазба	4
II. Дәріс сабақтарының тақырыптары	7
III. Тәжірибелік (семинар) сабақтарының тақырыптары	38
IV. Өзіндік дербес оқуға қалдырылған тақырыптардың тізімі	67
V. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі	77
VI. Типтік оқу бағдарламасының авторлары	86

I. Түсіндірме жазба

«Қазақстан Республикасының азаматтық құқығы (Жалпы бөлім)» пәні заңи жоғары оқу орындарында оқытылатын міндетті оқу пәндерінің бірі болып табылады. Оның басқа оқу пәндерінің негізін қалайтын орнын анықтауда қазіргі қоғамдағы азаматтық заңнаманың маңызы себепші болады. Азаматтық заңнама нарықтық экономиканың берік негіздерін қалыптастыруға, жекелеп айтқанда «Бес институционалдық реформаны жүзеге асыру бойынша 100 нақты қадам» Ұлт жоспарында және елдің экономикалық дамуы және индустрияландыру мәселелері бойынша қазақстандық арманға жету жолы – Ұлт жоспарында қойылған міндеттерді сәтті іске асыруға бағытталған.

Азаматтық құқық ұлттық құқық жүйесінде қазақтандық жеке құқықтың түбегейлі негіздерін айқындап қана қоймай, кәсіпкерлік қызметті іске асыру нәтижесінде, тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді және т.б. айналымын азаматтық-құқықтық реттеу нәтижесінде қалыптасатын кең көлемдегі мүліктік және жеке мүліктік емес қоғамдық қатынастарды реттейтін жеке құқықтың «конституциясы» болып табылады. Азаматтық құқық пәнінің жеткілікті деңгейдегі кең ауқымы бұл құқық саласының басқа да түрлі отбасы, еңбек, әкімшілік, кәсіпкерлік құқық сияқты құқық салаларымен өзара қарым-қатынасын алдын ала айқындайды. Бұл көрсетілген құқық салаларының пәнінің де, құқықтық реттеу әдісінің де ұқсастығымен түсіндіріледі.

Жеке және жария құқықты ажырату мен олардың байланысы әрдайым қарапайым мәселе болған емес. Азаматтық құқық нормаларының диспозитивтігі туралы қанша айтсақ та, жеке құқық саласында заң шығарушы реттейтін қатынастардың қатысушыларының бастамашылығы мен дербестігін шектей келе, жалпыға міндетті, императивті ережелерді, соның ішінде тыйым салуларды қолдануға жиі мәжбүр болады.

Қазіргі кезде Қазақстан Республикасының 2010-2020 жылдарға арналған құқықтық саясат тұжырымдамасына сәйкес азаматтық айналымға қатысатын бағалы қағаздардың барлық шоғырын Азаматтық кодексте белгілеу; мәмілелерді жарамсыз деп тану институтын жетілдіру; азаматтық құқық пен басқа құқық салаларының арасындағы арақатынасты жария-құқықтық және жеке-құқықтық мүдделерді ескере келе оңтайландыру; жеке құқықтың диспозитивтілігін кеңейту және т.б. сұрақтары бойынша азаматтық заңнаманы реформалау жүргізілуде.

Пәннің мақсаты: студенттердің жалпы кәсіби дайындығын күйшейту, сонымен қатар студенттерде азаматтық құқық мәселелері бойынша жүйелі және кешенді білімдерді қалыптастыру есебінен олардың мамандануын тереңдету.

Пәннің міндеттері: азаматтық құқықтың ең маңызды теориялық және тәжірибелік сұрақтарын қарастыру және болашақ мамандарды

құқықтық жағдайларды дербес талдау дағдысына және жеке-құқықтық сипаттағы қатынастардан туындайтын даулар бойынша заңи сауатты шешім қабылдау алып келу.

Пререквизиттер: Рим құқығы.

Постреквизиттер: Қазақстан Республикасының азаматтық құқығы (Ерекше бөлім), Шарттық құқық, Міндеттемелік құқық.

«Қазақстан Республикасының азаматтық құқығы (Жалпы бөлім)» пәнін оқыған студенттер азаматтық құқық ғылымымен құрастырылған көзқарастар туралы, осы және өзге де сұрақтар бойынша теорияларды, бұл көзқарастарды бағалау мен үйрену дағдыларын қалыптастыруды; азаматтық заңнаманың қолданылу мәселелерін **білуі тиіс:**

Азаматтық құқық саласында алған білімдерін талдау мен жинақтауды, жеке құқық саласындағы сұрақтар мен құқықтық мәселелерді сәтті шешуді **игеруі тиіс.**

Пәнді оқыту үрдісі келесідей **құзыреттерді** қалыптастыруға бағытталған:

Жалпы мәдени құзыреттер (ЖҚ):

- өзінің болашақ мамандығының әлеуметтік маңыздылығын жете түсіну, жеткілікті деңгейдегі кәсіби құқықтық санаға ие болу;
- кәсіби міндеттерді парасатты орындауға қабілетті болу, заңгердің әдеби қағидаттарын бұзбау;
- ойлау мәдениетін игеру, ақпаратты жинақтауға, талдауға, қабылдауға, мақсат қоя білу және оларға жету жолдарын таңдауға қабілетті болу;
- логикалық дұрыс, дәлелді және анық ауызша және жазбаша сөйлеуді құрастыруға қабілетті болу;
- жүріс-тұрыс мәдениетін игеру, әріптестерімен қауымдасуға, ұжымда жұмыс жасауға дайын болу;
- сыбайлас жемқорлық мінез-құлқына төзуге болмайтын қатынаста болу, құқық пен заңға құрметпен қарау;
- өзін-өзі дамытуға, өзінің біліктілігі мен шеберлігін көтеруге талпыну;
- әлеуметтік және кәсіби мәселелерді шешуде әлеуметтік, гуманитарлық және экономикалық ғылымдардың негізгі ережелері мен әдістерін қолдануға қабілетті болу;
- әлеуметтік маңызды мәселелер мен үрдістерді талдауға қабілетті болу;
- қазіргі ақпараттық қоғамды дамытуда ақпараттың мәні мен маңызын түсінуге, бұл үрдісте туындайтын қауіп пен қатерді түсінуге, ақпараттық қауіпсіздіктің негізгі талаптарын сақтауға, оған қоса мемлекеттік құпияларды қорғауға қабілетті болу;
- ақпаратты алудың, қайта өңдеудің, сақтаудың, құралдары мен тәсілдерін, негізгі әдістерін игеру, ақпаратты басқару құралы ретіндегі компьютермен жұмыстың дағдыларына ие болу;

кәсіби құзыреттер (КҚ):

нормашығарушылық қызметте:

- өзінің кәсіби қызмет бағытына сәйкес нормативтік құқықтық актілерді құрастыруға қатысуға қабілетті болу;

құқық қолдану қызметінде:

- дамыған құқықтық сана, құқықтық ойлау және құқықтық мәдениет негізінде кәсіби қызметті жүзеге асыруға қабілетті болу;

- құқық субъектілерінің заңнаманы сақтауын қамтамасыз етуге қабілетті болу;

- заңға дәлме-дәл сәйкес келетін құқықтық әрекеттерді жасауға және шешімдерді қабылдауға қабілетті болу;

- кәсіби қызметте нормативтік құқықтық актілерді қолдануға, материалдық және процессуалдық құқық нормаларын іске асыруға қабілетті болу;

- фактілер мен мән-жайларды заңи дұрыс саралауға қабілетті болу;

- заңи құжаттарды дайындау дағдыларын игеру;

сараптау-консультациялық қызметте:

- нормативтік құқықтық актілердің жобаларына заңи сараптама жасауға, соның ішінде сыбайлас жемқорлыққа жағдай жасайтын ережелерді анықтау мақсатында қатысуға дайын болу;

- әр түрлі құқықтық актілерді түсіндіруге қабілетті болу;

- заңи қызметтің нақты түрлерінде білікті заңи қорытындылар мен кеңестер беруге қабілетті болу.

II. Дәріс сабақтарының тақырыптары

№ 1-тақырып. Азаматтық құқықтың түсінігі, пәні, әдісі, жүйесі. Азаматтық құқықтың қайнар көздері.

1. Тақырыптың мазмұны

Азаматтық құқық құқық саласы ретінде. Азаматтық-құқықтық реттеудің пәні. Қоғамдық қатынастарды азаматтық-құқықтық реттеудің әдісі. Азаматтық құқықтық міндеттері мен қағидаттары. Басқа іргелес құқық салаларынан азаматтық құқықтың шегін ашу. Құқық саласы ретіндегі азаматтық құқықтың жүйесі. Азаматтық құқық ғылым және оқу пәні ретінде. Азаматтық құқық ғылымындағы азаматтық-құқықтық реттеудің пәні мен әдісінің мәселелері. Азаматтық құқық ғылымының негізгі даму кезеңдері. Азаматтық құқық ғылымының міндеттері. Азаматтық құқық ғылымының өзге құқықтық ғылымдармен өзара байланысы. Жеке құқық дуализмі мәселелері. Азаматтық құқық және кәсіпкерлік құқық. Шет мемлекеттердің азаматтық құқығының жалпы сипаттамасы. Қазіргі заманның негізгі азаматтық-құқықтық жүйелері. Континенталдық жүйе. Англо-американдық жүйе. Азаматтық заңнама, азаматтық құқық нормалары мазмұндалған өзге де нормативтік құқықтық актілердің түсінігі. Азаматтық заңнама жүйесі.

ҚР Конституциясы азаматтық құқықтың негізі ретінде. ҚР азаматтық кодексі: жалпы сипаттамасы және құрылымы. ҚР АҚ мен өзге де заңнамалық актілердің арақатынасы. Іскерлік айналым дағдыларының азаматтық-құқықтық маңызы. Азаматтық құқықты аналогиясы (заң аналогиясы және құқық аналогиясы) бойынша қолдану. Азаматтық құқық нормалары және мораль мен адамгершілік нормаларының арақатынасы. Қазақстан Республикасының Жоғарғы сотының нормативтік қаулыларының азаматтық құқықтық қатынастарды реттеудегі маңызы. Азаматтық заңнаманың уақытқа қарай, кеңістікке қарай және тұлғалар бойынша қолданылуы. Азаматтық заңнаманың қолданылуы. Диспозитивті және императивті азаматтық-құқықтық нормалар. Азаматтық заңдардың түсінілуі. Азаматтық заңнама және халықаралық жеке құқық нормалары. Азаматтық заңнамадағы жеке мен жарияның арақатынасы.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

- шығармашылық мүмкіндікті пайдалануға, өзін-өзі дамытуға, өзін-өзі танытуға дайын болу.
- зерттеудің жаңа әдістерін дербес оқуға, кәсіби қызметтің ғылыми және ғылыми-өндірістік бағытын өзгертуге қабілетті болу.

– ғылыми, ғылыми-қолданбалы зерттеулерді, оқу үрдісін, аналитикалық қызметті ұйымдастыру үшін тереңдетілген маманданған теориялық білімдерді, тәжірибелік дағдылар мен икемдерді пайдалану.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– азаматтық құқықтың құқық саласы, ғылым және оқу пәні ретінде мәні мен маңызын;

– азаматтық құқық жүйесі мен азаматтық заңнаманы;

– азаматтық құқықты аналогия бойынша қолдануды;

– азаматтық заңнаманың уақыт бойынша, кеңістікте және тұлғалар шеңберінде әрекет етуін;

– азаматтық заңнамадағы жеке мен жарияның байланысын;

– Қазақстан Республикасының азаматтық кодексінің құрылымын **білуі тиіс.**

– тәжірибелік жағдайларды шешуде нормативтік құқықтық актілерді тәжірибеде қолдануға **қабілетті болуы тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение суда г. Астаны от 12.03.2010 г. по делу №2-1247/10 по иску Смайловой К.Б. к Скендерову М.Д. Постановление Кассационной судебной коллегии Акмолинского областного суда от 20.06.2013 г. по делу 2к-198/13 по кассационной жалобе ТОО «Золотой колос» на решение специализированного межрайонного экономического суда Акмолинской области от 21 сентября 2012 года, постановление апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Акмолинского областного суда от 29 ноября 2012 года.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. ҚР Конституциясы 1995 ж. 30 тамыз. ҚР Конституциясы 1995 ж. 30 тамыз.

2. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 4-57).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 18-124).

6. Гражданское право и предпринимательство: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2012. (стр. 17-41).

7. Сулейменов М.К. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Т. 1 / М.К. Сулейменов. Гражданское право. – Алматы, 2016. (стр. 126-162).

№ 2-тақырып. Азаматтық-құқықтық қатынас. Азаматтық құқықтарды жүзеге асыру мен қорғау.

1. Тақырыптың мазмұны

Азаматтық-құқықтық қатынастың түсінігі мен элементтері. Азаматтық-құқықтық қатынастың мазмұны. Субъективті азаматтық құқықтардың түсінігі, мазмұны және түрлері. Азаматтық-құқықтық қатынастардағы заңи міндеттердің түсінігі, мазмұны және түрлері. Субъективті азаматтық құқық және құқыққа өкілеттілік. Азаматтық-құқықтық қатынастардың субъектілері мен объектілері. Азаматтық құқық қабілеттілік пен әрекет қабілеттіліктің түсінігі мен арақатынасы. Құқық қабілеттілік пен субъективті азаматтық құқықтың өзара байланысы. Азаматтық-құқықтық қатынастардың жіктелуі. Құқықтық қатынастарды тоқтатылуы немесе өзгертілуі. Азаматтық-құқықтық қатынастардың туындау, өзгерту және тоқтату негіздері. Заңды фактілер және қанды құрамдар. Азаматтық құқық ғылымындағы заңды фактілердің жіктелуі. Азаматтық құқықтарды жүзеге асыру және азаматтық міндеттерді орындаудың түсінігі мен тәсілдері. Азаматтық құқықтарды жүзеге асырудың шектері. Құқықты теріс пайдаланудың мәселесі. Бәсекелестікті шектеу мен нарықтағы үстем жағдайды теріс пайдаланудың түсінігі. Құқықтарды жүзеге асырудағы азаматтық-құқықтық қатынастардың қатысушыларының парасаттылығы пен адалдығының түсінігі және презумпциясы. Азаматтық құқықтарды қорғаудан бас тарту және оның құқықтық салдары. Азаматтық құқықтарды қорғаудың түсінігі мен тәсілдері. Азаматтық құқықтарды қорғаудың жалпы және арнайы тәсілдері. Азаматтық құқық субъектісінің азаматтық құқықтары мен заңды мүдделеріне қайшы келетін мемлекеттік орган немесе жергілікті өзін-өзі басқару органының актісін жарамсыз деп тану. Залалдарды өтету: залалдардың элементтері, залалдарды өтету қағидаты. Моральдық зиянның өтемін төлету. Құқықты тану жолымен құқықты қорғау ерекшеліктері. Құқық бұзылғанға дейінгі қалыпқа келтіру, және құқықтарды бұзатын немесе оның бұзылуына қауіп төндіретін әрекеттердің алдын алу. Мемлекеттік органның немесе жергілікті өзін-өзі басқару органының заңға қайшы келетін актілерін соттың қолданбауы. Міндеттерді заттай орындату. Бұзылған құқықты қорғаудың тәсілі ретінде айып төлеуді қолданудың шектері. Азаматтық құқықтарды қорғаудың юрисдикциялық және юрисдикциялық емес әдістері. Жалпы юрисдикция соттары мен мамандандырылған соттардағы азаматтық-құқықтық даулардың ведомстволығын бөлу. Төрелік соттың азаматтық құқықтарды қорғауы.

Азаматтық құқықтарды қорғаудың әкімшілік тәртібі. Азаматтық құқықтарды өзін-өзі қорғау. Кәсіпкерлер мен тұтынушылардың құқықтарын қорғау.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– өзінің қызметін ұйымдастыру, типтік әдістер мен кәсіби міндеттерді орындаудың тәсілдерін таңдау, олардың тиімділігі мен сапасын бағалауды.

– кәсіби міндеттерді тиімді орындау, кәсіптік және жеке басын дамыту үшін ақпаратты пайдалану мен іздеуді жүзеге асыруды.

– құқықтық базаның үздіксіз өзгеруі жағдайына бейімделуді.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– азаматтық-құқықтық қатынастың мазмұнын;

– азаматтық-құқықтық қатынастың субъектілерін;

– азаматтық-құқықтық қатынастың жіктелуін;

– азаматтық құқықтарды жүзеге асыру шектерін;

– азаматтық құқықтарды қорғаудың түсінігі мен тәсілдерін **білуі тиіс.**

– азаматтық-құқықтық қатынастың аясындағы заңи мәселелерді шешу мен талдауға **қабілетті болуы тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение суда г. Астаны от 12.06.2014 г. по делу № 2-3969/2014 по иску Радута Н.А. к Комарову В.В. Решение Павлодарского областного суда от 25.01.2016 г. по делу 2-19651/2015 по иску ТОО «Павлодарский хлебобулочный комбинат» к частному судебному исполнителю Павлодарского областного исполнительного округа Мухтар С.Б. Ответ Министерство финансов Республики Казахстан на вопрос от 26 ноября 2013 г. № 234905.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 58-84).

3. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.125-135, 671-718).

4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).

5. Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. Сулейменов М.К. – Алматы: «Дәуір-Кітап», 2016. (стр. 11-54).

№ 3-тақырып. Азаматтар азаматтық құқықтардың субъектілері ретінде

1. Тақырыптың мазмұны

«Азаматтар» мен «жеке тұлғалар» түсініктерінің арақатынасы. Азаматтардың құқық қабілеттілігі. Азаматтардың құқық қабілеттілігінің туындау және тоқтатылу сәті. Азаматтардың құқық қабілеттілігінің мазмұны. Азаматтардың есімі мен тұрғылықты жері азаматтық-құқықтық қатынастардағы дараландыру құралдары ретінде. Азаматтардың әрекет қабілеттілігінің түсінігі мен әрекет қабілеттілігі бойынша азаматтардың категориялары. Азаматтардың толық әрекет қабілеттілігі. Эмансипация. Жас балалардың әрекет қабілеттілігі. Он төрттен он сегіз жасқа дейінгі кәмелетке толмағандардың әрекет қабілеттілігі. Азаматтардың әрекет қабілеттіліктерін шектеудің негіздері, тәртібі және шектері. Азаматты әрекет қабілеттілігі жоқ деп тану. Қорғаншылық және қамқоршылық. Әрекетке қабілетті азаматтарға патронаж. Кәсіпкерлік қызметтің түсінігі мен белгілері. Дара кәсіпкердің азаматтық-құқықтық мәртебесі. Дара кәсіпкердің дәрменсіздігі (банкроттығы). Азаматтың мүлкінен ақы өндіріп алу.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– іскерлік әдепті, мәдениет пен тілдесудің психологиялық негіздерін, тәртіптің нормасы мен ережелерін сақтауы.

– құқықтық базаның үздіксіз өзгеруі жағдайына бейімделу.

– ғылыми, ғылыми-қолданбалы зерттеулерді, оқу үрдісін, аналитикалық қызметті ұйымдастыру үшін тереңдетілген маманданған теориялық білімдерді, тәжірибелік дағдылар мен икемдерді пайдалану.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– «азаматтар» және «жеке тұлғалар» ұғымдарының арақатынасын;

– азаматтардың құқық қабілеттілігінің мазмұнын;

– азаматтардың әрекет қабілеттілігінің түсінігі мен азаматтардың әрекет қабілеттілігінің категорияларын;

– азаматтардың әрекет қабілеттілігін шектеудің негіздерін, тәртібі мен шектерін;

– азаматтардың кәсіпкерлік қызметінің түсінігі мен белгілерін білуі тиіс.

– азаматтық-құқықтық тақырыптар бойынша өзінің көзқарасын негіздеуді, логикалық және сауатты жеткізуге қабілетті болуы тиіс.

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение Бостандыкского районного суда г. Алматы от 10.04.2012 г. по делу № 2-1246/2012 по иску Вихлянцевой О.С. к Щенскому Б.Е., Махамбетяровой С.А., Метлюшкиной Т.Н., нотариусу Асановой Н.А., нотариусу Манапову Т.М., нотариусу Шолпанбаевой Г.Д., Департаменту юстиции г. Алматы. Определение Апелляционной судебной коллегии Павлодарского областного суда от 13.05.2010 г. по делу № 2а 704 по частной жалобе ответчика на определение Павлодарского городского суда от 13 апреля 2010 года. Решение Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Алматинского городского суда от 25.12.2012 г. по делу № 2а-7271/2012 по жалобе истца на решение районного суда №2 Алмалинского района г. Алматы от 11 сентября 2012 года.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексі 2015 ж. 29 қазандағы № 375-V.

3. Қазақстан Республикасының «Шетелдіктердің құқықтық жағдайы» 1995 ж. 19 маусымдағы Заңы

4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 25-30).

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 85-119).

6. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.136-158).

№ 4-тақырып. Занды тұлғалар азаматтық құқықтың субъектілері ретінде. Мемлекет және әкімшілік-аумақтық бөлініс азаматтық құқық субъектілері ретінде.

1. Тақырыптың мазмұны

Занды тұлғаның түсінігі мен белгілері. Занды тұлға институтының маңызы. Занды тұлғаның теориялары. Занды тұлғаның жалпы және арнайы құқық субъектілігі. Занды тұлғаны дараландыру: атауы, тұрған жері, тауар белгісі және қызмет көрсету белгісі, тауардың шығарылған жерінің атауы. Занды тұлғаның өкілдіктері мен филиалдары. Еншілес және тәуелді заңды тұлғалар. Занды тұлғалардың жіктелуі.

Коммерциялық ұйымдар және олардың түрлері. Шаруашылық серіктестіктер және акционерлік қоғамдар. Өндірістік кооперативтер. Мемлекеттік кәсіпорындар. Коммерциялық емес ұйымдар: жалпы сипаттамасы және түрлері. Тұтыну кооперативтері. Қорлар. Мекемелер. Қоғамдық және діни бірлестіктер. Қазақстандағы дербес коммерциялық емес ұйымдар. Заңды тұлғалардың бірлестігі (ассоциациялар мен одақтар). Заңды тұлғаларды құру. Заңды тұлғаларды олардың ұйымдық-құқықтық нысанына қарай құру тәртібі мен тәсілдері. Құрылтай құжаттары. Заңды тұлғаның жарғылық капиталы және құрылтайшылардың үлесі. Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу: мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыратын органдар, мемлекеттік тіркеудің тәртібі. Бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімі. Мемлекеттік тіркеуден бас тарту негіздері. Заңды тұлғалардың қызметтері лицензиялау. Лицензиялайтын қызмет түрлері. Заңды тұлғаларды тоқтату. Заңды тұлғалардың қызметін тоқтату тәсілдері. Заңды тұлғаларды қайта құру, қайта құру нысандары (түрлері). Өткізу актісі және бөлу балансы. Заңды тұлғаларды қайта құру кезіндегі құқықтық сирасқорлық. Заңды тұлғаны қайта құру кезіндегі несие берушілердің құқықтарының кепілдігі. Заңды тұлғаны тарату. Тарату негіздері мен тәртібі. Тарату комиссиясының (ликвидатор) қызметі. Заңды тұлғаны тарату кезіндегі несие берушілердің талаптарын қанағаттандыру тәртібі. Заңды тұлғаны дәрменсіз (банкрот) деп тану. Заңды тұлғалардың банкроттығы туралы заңнама. Банкроттықтың түсінігі мен белгілері. Дәрменсіз (банкрот) деп танылмайтын заңды тұлғалар. Банкроттық туралы істерді қарау. Банкроттық рәсімдері. Оңалту және конкурстық басқарушылар: құқықтары, міндеттері, жауапкершілігі. Сырттай байқау: мақсаты, тәртібі, мерзімі және байқау салдары. Борышқордың төлем қабілеттілігін қалыпқа келтіру шаралары. Конкурстық өндіріс: мақсаты, тәртібі, мерзімі және енгізу салдары. Конкурстық масса. Несие берушілердің талаптарын қанағаттандыру кезектілігі. Банкроттықтың оңайлатылған рәсімдері. Жоқ борышкердің банкроттығы. Заңды тұлғаны банкрот деп танудың салдары. Азаматтық-құқықтық қатынастар аясындағы жария құқықтың субъектісі ретіндегі мемлекеттің құқық субъектілігінің ерекшеліктері. Қазақстан Республикасының азаматтық-құқықтық қатынастарға қатысуы. Әкімшілік-аумақтық бөліністердің азаматтық-құқықтық қатынастарға қатысуы. Мемлекеттің заттық-құқықтық қатынастарға қатысуы. Мемлекеттің міндеттемелік-құқықтық қатынастарға қатысуы. Қазақстан Республикасының және әкімшілік-аумақтық бөліністің міндеттемелері бойынша ақы өндіріп алу.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– қоғам игілігі үшін жұмыс жасауға талпыну ептілігін.

– табиғаттың, қоғамның даму заңдарын білуі, ойлау мен бұл білімдерді кәсіби қызметте қолдану қабілетін; әлеуметтік маңызды құбылыстарды, оқиғаларды, үрдістерді талдау мен бағалау қабілетін; теориялық және эксперименттік зерттеудің, сандық талдау мен үлгілеудің негізгі әдістерін игеру ептілігін.

– ақпаратты сыни бағалауды, ақпаратты жинақтау негізінде сындарлы шешім қабылдауды және жинақталған тәжірибені қайта бағалау ептілігін.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– заңды тұлғаның түсінігі мен белгілерін;

– заңды тұлғалардың жіктелуін;

– заңды тұлғаларды олардың ұйымдық-құқықтық нысанына қарай құрылу тәртібі мен тәсілдерін;

– заңды тұлғалардың қызметін тоқтату тәсілдерін;

– банкроттықтың түсінігі мен белгілерін;

– азаматтық-құқықтық қатынастар аясындағы жария биліктің иесі ретіндегі мемлекеттің құқық субъектілігінің ерекшеліктерін **білуі тиіс**.

– азаматтық-құқықтық қатынастардың субъектілеріне құқықтық көмек көрсетуге **қабілетті болуы тиіс**.

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Заңды тұлғаның жалғандық теориясы. Заңды тұлғаның органикалық теориясы. Ответ Комитета государственных доходов Министерства финансов на вопрос от 19 июля 2016 г. № 442402. Решение СМЭС Актюбинской области от 14.01.2016 г. по делу № 2-3416/15 по иску филиала РГП «Национальный центр экспертизы» к ИП Кульниязовой Б. Решение СМЭС г. Астаны от 27.08.2012 г. по делу №02-5368-12 по иску ИП «Центр Арт-терапии «ОкеанАрт» Жаннырова Т.С. к ООО «Творческий Центр Арт-терапии «ОкеанАрт». Определение Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Алматинского городского суда от 14.08.2013 г. по делу №2а-4925-2013 по заявлению ТОО «BASE. МК» и его дочернего предприятия ТОО «Д-Алтын» о признании несостоятельного должника банкротом, поступившее по апелляционному протесту прокурора на решение специализированного межрайонного экономического суда г. Алматы от 21.06.2013 г.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексі 2015 ж. 29 қазандағы № 375-V.

3. Қазақстан Республикасының «Шаруашылық серіктестіктер туралы» 1995 ж. 2 мамырдағы № 2255.

4. Қазақстан Республикасының «Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер туралы» 1998 ж. 22 сәуірдегі № 220-І Заңы.

5. Қазақстан Республикасының «Акционерлік қоғамдар туралы» 2003 ж. 13 мамырдағы № 415-ІІ Заңы.

6. Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік мүлік туралы» 2011 ж. 1 наурыздағы № 413-ІV Заңы.

7. Қазақстан Республикасының «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» 2001 ж. 16 қаңтардағы № 142-ІІ Заңы.

8. Қазақстан Республикасының «Оңалту және банкроттық туралы» № 176-V Заңы.

9. Қазақстан Республикасының «Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы» 1995 ж. 17 сәуірдегі № 2198 Заңы.

10. «Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер жөніндегі заңнаманы қолданудың кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы 10 шілдедегі № 2 Нормативтік Қаулысы.

11. Акционерлік қоғамдар жөніндегі заңнаманы қолдану туралы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2009 жылғы 28 желтоқсандағы № 8 Нормативтік қаулысы.

12. Оңалту және банкроттық туралы заңнаманы қолдану практикасы туралы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 2 қазандағы № 5 нормативтік қаулысы.

13. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 31-55).

14. Климкин С.И. Товарищество с ограниченной ответственностью: Комментарий к Закону РК от 22 апреля 1998 года. – 2-е изд., испр. и доп. / С.И. Климкин. - Алматы: Юрист, 2016. (стр. 7-22).

15. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 120-248).

16. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.159-422).

№ 5-тақырып. Азаматтық құқықтың объектілері

1. Тақырыптың мазмұны

Азаматтық құқықтардың объектілерінің түсінігі мен түрлері. «Мүлік» категориясы азаматтық құқықтың объектісі ретінде. Ақпарат

(соның ішінде коммерциялық және қызметтік құпия) азаматтық құқықтардың объектісі ретінде. Жұмыстар мен қызметтердің нәтижесі азаматтық құқықтардың объектісі ретінде. Мүліктік емес игіліктер. Интеллектуалдық меншік. Осы объектілердің айналым қабілеттілігіне қарай азаматтық құқықтардың объектілерінің түрлері. Заттардың түсінігі мен заңи жіктелуі. Жеке-дара және тектік белгілерімен анықталған заттар. Тұтынылатын және тұтынылмайтын заттар. Адамның еңбегінен туындаған заттар және табиғи туындаған заттар. Жеке, отбасы, тұрмыста пайдалануға арналған заттар және кәсіпкерлік қызметте пайдалануға арналған заттар. Бөлінетін және бөлінбейтін заттар. Күрделі және жай заттар. Басты зат және керек-жарақ. Жемістер, азық-түлік және табыстар. Жанды және жансыз заттар. Жылжымайтын және жылжитын мүлік. Жылжымайтын мүлік түрлері және жылжымайтын мүліктің құқықтық режимінің ерекшеліктері. Жылжымайтын мүлікке құқықтар мен ауыртпалықтарды мемлекеттік тіркеу. Мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыратын органдар. Ақша (валюта). Валюталық құндылықтар. Бағалы қағаздар азаматтық құқықтың объектісі ретінде. Бағалы қағаздардың жіктелуі. Бағалы қағаздар бойынша құқықтарды беру. Индоссамент, аваль. Бағалы қағаздардың түрлері. Вексель, оның түрлері, вексель бойынша төлем жүргізу тәртібі. Вексель наразылығы. Банктік депозит сертификаты облигация. Акция, акциялардың жіктелуі. Чек. Коносамент. Қос қойма куәлігі және жай қойма куәлігі. Опцион. Ипотекалық бағалы қағаздар. Мүліктік емес игіліктердің түсінігі, белгілері және түрлері. Мүліктік емес игіліктерді қорғау. Ар-намысты, абыройды, іскерлік беделді қорғау ерекшеліктері. Моральдық зиянның түсінігі. Моральдық зиянды өндірудің қағидаттары.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– дербес, шығармашылық жұмыстар дағдысын игеру; өз еңбегін ұйымдастыру ептілігін; жаңа идеялар туғызу қабілеттілігі, оларды іске асыру тәсілдерін табуды;

– елдің құқықтық жүйесіне еркін бейімделу қабілетін.

– құқық нормаларын дұрыс қолдану ептілігін.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– азаматтық құқықтардың объектілерінің түсінігі мен түрлерін;

– заттардың түсінігі мен заңи жіктелуін;

– жылжымайтын мүліктердің түрлерін және жылжымайтын мүліктің құқықтық режимінің ерекшеліктерін;

– бағалы қағаздардың түсінігі мен түрлерін;

– азаматтық құқықтардың объектісі ретіндегі ақшаның түсінігін;

– мүліктік емес игіліктердің түсінігін, белгілері мен түрлерін **білуі тиіс.**

– азаматтық құқық саласында алынған білімдерін жинақтау мен талдауға, азаматтық құқықтардың объектілері саласындағы сұрақтар мен құқықтық мәселелерді сәтті шешуге қабілетті болуы **тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение Чингирлауского районного суда Западно-Казахстанской области от 28.03.2016 г. по делу № 2766-16-00-2/57 по иску ТОО «ФА» «Альянс Финанс» к Исмагуловой А.Ж. Решение Атбасарского районного суда Акмолинской области от 20.01.2015 г. по делу № 2-69/2015 по заявлению Акимата Атбасарского района о признании бесхозяйной линии уличного освещения в городе Атбасар по улице Виденеева и признании на нее права коммунальной собственности Атбасарского района. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 28 марта 2012 г. № 5665. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 20 мая 2014 г. № 27080. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 4 августа 2014 г. № 285058.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Қазақстан Республикасының «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды тіркеу туралы» 2007 ж. 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

3. Қазақстан Республикасының «Бағалы қағаздар рыногы туралы» 2003 ж. 2 шілдедегі № 461-II Заңы.

4. Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік мүлік туралы» 2011 ж. 1 наурыздағы № 413-IV Заңы.

5. Қазақстан Республикасының «Тауар таңбалары, қызмет көрсету таңбалары және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы» 1999 ж. 26 шілдедегі № 456 Заңы.

6. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 56-72).

7. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 249-297).

8. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 423-616).

9. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 3. Часть 2. Теоретическая. Раздел 2. Гражданское правоотношение. – Алматы, 2016. (стр. 141-206).

№ 6-тақырып. Мәмілелер

1. Тақырыптың мазмұны

Мәмілелердің түсінігі. Мәміленің, шарттың, міндеттеменің арақатынасы. Мәмілелердің түрлері. Бір жақты мәмілелер. Екі жақты және көпжақты мәмілелер (шарттар). Реалды, консенсуалды, мерзімді, мерзімсіз, шартты және шартсыз, ақылы және ақысыз, сенімге негізделген мәмілелер. Биржалық мәміленің ерекшеліктері. Мәмілелердің жарамдылығының шарттары. Мәміленің қатысушыларының әрекет қабілеттілігі. Мәміленің нысанын ұстану. Мәміленің мазмұнының заңдылығы. Мәміле жасасу кезіндегі ішкі ерік пен сыртқы ерік білдірудің тұтастығы. Мәмілілердің нысандары. Ауызша жасалатын мәмілелер. Жай жазбаша нысанда жасалатын мәмілелер. Мәміленің жай жазбаша нысанын сақтамау салдары. Заңға сәйкес міндетті нотариалды нысанды талап ететін мәмілелер. Мәміленің міндетті нотариалды нысанын сақтамау салдары. Мәмілелерді мемлекеттік тіркеу және мәмілелердің тіркелуі туралы заң талаптарын бұзу салдары. Мәміленің жарамсыздығы: түсінігі және заи салдары. Жарамсыз мәмілелердің түрлері. Мәміленің бір бөлігінің жарамсыздығының салдары. Жарамсыз мәмілелер бойынша талап қою мерзімдері. Жалған және қулықпен жасалатын мәмілелер. Әрекетке қабілетсіз тұлғалардың, жас балалардың мәмілелері. Заңды тұлғалардың олардың құқық қабілеттілігінің шегінен, және мәміле жасауға өкілеттілік шегінен шығып жасаған мәмілелері. 14 пен 18 жас аралығындағы кәмелетке толмағандардың және әрекет қабілеттілігі шектеулі тұлғалардың мәмілелері. Елеулі мәні бар жаңылысу салдарынан жасалған мәмілелер. Алдау, зорлық, қорқыту ықпалымен жасалған мәмілелер, кіріптарлық мәмілелер. Мазмұны заңнама талаптары мен өзге де құқықтық актілерге сәйкес келмейтін мәміле, сондай-ақ құқықтық тәртіп негіздері мен адамгершілікке қайшы келетін мақсатпен жасалған мәмілелер.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– зерттеу жұмыстарын құрастыру мен идеяларды қолдануға айрықша кірісу мүмкіндігін беретін пәннің мазмұнын түсіну мен тереңдетілген білімдерді көрсетуді.

– әлеуметтік және этикалық жауаптылықты ескере келе толық емес немесе шектелген ақпараттың негізінде білімдерді біріктіру және мәмілелердің қиын мәселелерін орындап шығуды.

– өз қорытындыларын, пайдаланылған білімдері мен негіздемелерін мамандар мен маман еместерге анық және қайшылықсыз баяндауды.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– мәмілелердің түсінігі мен түрлерін;

- мәмілелердің жарамдылығының шарттарын;
- мәмілелердің нысанын;
- мәмілелердің жарамсыздығы: түсінігі және заңи салдарын;
- жарамсыз мәмілелер бойынша талап қою мерзімдерін;
- мәмілелерді жасау кезіндегі ішкі ерік пен сыртқы ерік білдірудің тұтастығын **білуі тиіс**.

– азаматтық-құқықтық мәміле жасауды; тәжірибеде мәмілелермен тәжірибелік жағдаяттарды шешу кезінде нормативтік құқықтық актілерді қолдануға **қабілетті болуы тиіс**.

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение Суда № 2 города Актау от 27.08.2011 г. по делу №2-4152/6-11 по иску Амирова Ж.Ш. к Амирову Ж.Ш. о взыскании долга по расписке, и по встречному иску Амирова Ж.Ш. к Амирову Ж.Ш. о признании сделки недействительной. Решение Шахтинского городского суда от 07.08.2013 г. по делу №2-1- 2176 по исковому заявлению Бринц В.А. к Гутовой С.И. о признании сделки купли-продажи действительной и признании право собственности на недвижимое имущество. Постановление Надзорной судебной коллегии по гражданским и административным делам Верховного Суда Республики Казахстан от 21.11.2012 г. по делу Згп-997-12 по ходатайству Баимбетова Н.Н. о пересмотре в порядке судебного надзора решения Кокшетауского городского суда от 02 февраля 2012 года, постановления апелляцияционной судебной коллегии Акмолинского областного суда от 15 мая 2012 года и постановления кассационной судебной коллегии Акмолинского областного суда от 05 июля 2012 года.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. «Мәмілелер жарамсыздығының және олардың жарамсыздығының салдарларын соттардың қолдануының кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 7 шілдедегі № 6 Нормативтік қаулысы

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 72-83).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 298-339).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 630-670).

6. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 45. Үлгі. Сборник судебных актов по недействительным сделкам / Под ред.: Мами К.А., Диденко А.Г. – Алматы: Раритет, 2016. (стр. 5-38).

№ 7-тақырып. Өкілдік. Сенімхат. Мерзімдер. Талап қою мерзімі

1. Тақырыптың мазмұны

Өкілдіктің түсінігі, маңызы және қолданылу аясы. Өкілдіктің түрлері. Өкіл бола алмайтын тұлғалар. Заңды өкілдіктің ерекшеліктері. Шартты (ерікті) өкілдік. Коммерциялық өкілдік. Оның өкілеттігі және белгілеу тәсілдері. Мәміле жасауға өкілеттігін асыра пайдаланып және мәміле жасауға уәкілдік берілмеген тұлғаның жасаған мәмілесі. Сенімхаттың түсінігі, түрлері және әрекет ету мерзімі. Сенімхаттың нысаны. Міндетті нотариалды нысанды талап ететін сенімхаттар және нотариалды куәландырылғандарға теңестірілген сенімхаттар. Заңды тұлғаның атынан берілген сенімхаттың нысаны. Сенімнің ауысуы. Сенімхаттың тоқтатылуы және оның тоқтатылуының салдары. Азаматтық құқықтағы мерзімдердің түсінігі, маңызы және заңи табиғаты. Мерзімдердің түрлері және заңи маңызы. Азаматтық құқықтарды жүзеге асыру және міндеттердің орындау мерзімдері. Бұлтартпау мерзімдері. Кінәраттық, кепілдік мерзімдері және қызмет ету (жарамдылық) мерзімдері. Иелену мерзімі және оның талап қою мерзімімен байланысы. Мерзімдерді анықтау, оларды есептеу тәртібі. Азаматтық құқықтарды қорғау мерзімдері. Талап қою мерзімінің түсінігі және маңызы. Талап қою мерзімдерінің ережелерін қолдану. Талап қою мерзімдерінің түрлері: жалпы және арнайы. Талап қою мерзімі қолданылмайтын талаптар. Талап қою мерзімінің өтуінің басталуы. Талап қою мерзімінің өтуін тоқтата тұру. Талап қою мерзімінің өтуін тоқтата тұратын мән-жайлар. Талап қою мерзімін қалпына келтірудегі мерзімдерді есептеу тәртібі. Талап қою мерзімінің өтуіндегі үзіліс. Талап қою мерзімін қалпына келтіру. Талап қою мерзімін қалпына келтіруде ескерілетін мән-жайлар. Талап қою мерзімінің өтіп кету салдары. Талап қою мерзімінің қосымша талаптарға қолданылуы.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– өкілдік, сенімхат және талап қою мерзімдері сұрақтары бойынша азаматтық-құқықтық мәселелерді шешу үшін өзінің білімдері мен түсініктерін қолдануды.

– құқық нормаларын дұрыс қолдану ептілігін.

– өз қорытындыларын, пайдаланылған білімдері мен негіздемелерін мамандар мен маман еместерге анық және қайшылықсыз баяндауды.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

- өкілдіктің түсінігі мен түрлерін;
- заңды, шарттық және коммерциялық өкілдіктің ерекшеліктерін;
- сенімхаттың түсінігін, түрлері мен әрекет ету мерзімін;
- сенімхаттың тоқтатылуын және оның тоқтатылу салдарын;
- азаматтық құқықтағы мерзімдердің түсінігін, маңызы мен заңды табиғатын;
- азаматтық құқықтарды қорғау мерзімдерін **білуі тиіс.**
- өкілдік пен азаматтық құқықтарды қорғау мерзімдері (талап қою мерзімі) аясындағы заңды мәселелерді шешу мен талдауды **игеруі тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение Сарыаркинского районного суда города Астаны от 14.11.2013 г. по делу № 2-7162/2013 по иску Мусина К.Н. к Карамурзаевой Б.Ж., Сабралиеву Кабылету К.М. о признании сделок (доверенностей) недействительными. Постановление Кассационной судебной коллегии Восточно-Казахстанского областного суда от 19.01.2015 г. по делу 2к-11-15 по иску Акжолова Серика к АО «Компания по страхованию жизни «Государственная аннуитетная компания», АО «Нефтяная страховая компания», ТОО «Казцинк» о возмещении вреда здоровью, поступившее по кассационной жалобе ответчика АО «Нефтяная страховая компания» на постановление апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Восточно-Казахстанского областного суда от 11 ноября 2014 года. Решение СМЭС г. Астаны от 26.05.2014 г. по делу № 2-4057-14 по иску АО «Народный Банк Казахстана» к ТОО «АСТАНА БЕТОН - НТ», АО «Окан Холдинг Аноним Ширкети» (OKAN HOLDING A.S.), ТОО «Байтерек-НТ» и ТОО «Okan Constructio» о солидарном взыскании суммы долга по договорам займа и судебных расходов и встречным искам АО «Окан Холдинг Аноним Ширкети» (OKAN HOLDING A.S.), ТОО «Okan Constructio» (Окан Констракшн), ТОО «Байтерек-НТ» к АО «Народный Банк Казахстана» о признании гарантий прекратившими обязательства.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 539-575).

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 84-99).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 340-369).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.719-757).

6. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 2. Часть 2. Теоретическая. Раздел 1. Общие проблемы гражданского права. – Алматы, 2016. (стр. 383-427).

№ 8-тақырып. Заттық құқықтар. Меншік құқығы. Меншік құқығы және өзге де заттық құқықтардың туындауы және тоқтатылуы.

1. Тақырыптың мазмұны

Заттық құқық азаматтық құқықтың салашығы ретінде. Заттық құқықтардың түсінігі және мазмұны. Заттық және міндеттемелік құқықтардың салыстырмалы сипаттамасы. Заттық құқықтардың жіктелуі. Кепіл мен жалдауды заттық құқықтарға жатқызу мәселелері. Иелену заттық құқық ретінде. Меншік экономикалық категория ретінде. Меншік құқығының түсінігі объективті азаматтық құқық ретінде. Меншік иесінің өкілеттіктері, олардың мазмұны және жүзеге асыру мен қорғау шектері. Меншік иесінің ауыртпалықтары. Меншік құқығының мерзімсіздігі. Қазақстан Республикасының Конституциясы бойынша меншік нысандары. Жеке меншік құқығы. Мемлекеттік меншік объектілерін жекешелендіру. Мемлекеттік меншік құқығы. Республикалық және коммуналдық меншік. Меншік құқығының объектілері мен субъектілері. Азаматтық құқықтың жария субъектілерінің меншік құқығының ерекшеліктері. Меншік құқығына ие болу. Меншік құқығының пайда туындауының бастапқы тәсілдері. Жаңа затты дайындау. Өз бетімен салынған құрылысқа меншік құқығын алу. Өңдеу. Жинауға арналған көпшілік қолды заттарды меншікке айналдыру. Олжаға меншік құқығын алу шарттары. Көмбе. Қараусыз немесе қаңғып жүрген малға немесе басқа да үй жануарларына меншік құқығын алу. Меншік иесі жоқ жылжитын заттарға меншік құқығын алу. Иелену мерзімі. Жемістер мен табыстарға меншік құқығы. Пәтер, гараж үшін үлестерді толық төлеу. Меншік құқығының туындауының туынды тәсілдері. Шарт бойынша алушының меншік құқығы пайда болатын кез. Заттардың берілуі. Мүліктің кездейсоқ жойылу және бүліну тәуекелі. Меншік құқығының тоқтатылу негіздері. Меншік құқығын ерікті және мәжбүрлеп тоқтату. Меншік иесінің еркімен меншік құқығын тоқтату. Меншік құқығынан бас тарту. Заттың қирауына немесе жойылуына байланысты меншік құқығының тоқтатылуы. Меншік иесінен оған тиесілі мүлікті мәжбүрлеп алу. Ірі бағалы заттарды сатып алу. Меншік иесінің міндеттемелері бойынша мүлкінен ақы өндіріп алу. Заң

құжаттарына сәйкес бұл тұлғаға тиесілі бола алмайтын мүлікті иеліктен айыру. Жер учаскесін алып қоюға байланысты жылжымайтын мүлікті иеліктен айыру. Реквизиция және тәркілеу. Мемлекет меншігіне алып қою. Үлесті меншік қатысушысына ортақ мүліктегі оған тиесілі бөліктің орнына өтем төлеу. Жер учаскесін мемлекет мұқтаждықтары үшін сатып алу. Мәжбүрлеп тоқтатудың өзге де тәсілдері. Тұрғын үй-жайға меншік құқығы және өзге де заттық құқықтар. Тұрғын үй-жайдың меншік иесінің отбасы мүшелерінің тұрғын үй-жайды пайдалану құқығы. Жер учаскесі меншік құқығының объектісі ретінде.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– меншік құқығының сұрақтары бойынша азаматтық-құқықтық реттеу мәселелерін шешу үшін өзінің білімдері мен түсініктерін қолдануды.

– құқық нормаларын дұрыс қолдану ептілігін.

– ақпаратты сыни бағалауды, ақпаратты жинақтау негізінде сындарлы шешім қабылдауды және жинақталған тәжірибені қайта бағалау; өз мүмкіндіктерін сыни талдауға қабілетті болу ептілігін.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– заттық құқықтардың түсінігі мен мазмұнын;

– заттық және міндеттемелік құқықтардың салыстырмалы сипаттамасын;

– меншік құқығының түсінігін;

– меншік иесінің өкілеттігін, оның мазмұнын және жүзеге асыру мен қорғау шектерін;

– меншік құқығының пайда болу негіздерін;

– меншік құқығының пайда болу негіздерін **білуі тиіс.**

– меншік құқығының туындау және тоқтатылу мәселелері бойынша өзінің көзқарасын негіздеуді, логикалық және сауатты жеткізуді **игеруі тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Ответ Министерства национальной экономики Республики Казахстан на вопрос от 22 января 2016 г. № 305175. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 6 января 2012 г. № 4807. Постановление Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Восточно-Казахстанского областного суда от 20.03.2015 г. по делу 2а -798/15 по иску Григорьевой В.И. к Григорьеву С.В., Управлению финансов ВКО, Департаменту юстиции ВКО об освобождении имущества от арестов, поступившее по апелляционной жалобе истца на решение Усть-Каменогорского городского суда Восточно-Казахстанской области от 12 февраля 2015 года. Решение

Атырауского городского суда от 08.06.2016 г. по делу №2310-16-00-2/3294 по иску Жумашевой Д.Т. к Жумашеву Б.Т. о выселении. Решение Таразского городского суда Жамбылской области от 04.04.2012 г. по делу №2-1193-12 по иску Рахманбердиева Мурата Джолдыбековича к АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», ЖФ АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», Оразбаеву Ержану Маратовичу, третьему лицу - Департаменту юстиции Жамбылской области о признании торгов, свидетельства о приобретении заложенного имущества, договора о передаче недвижимого имущества и их регистрации недействительными, по иску АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека» к Дуйсени (Байкуловой) Индири, Рахманбердиевой К.Ж. о выселении из квартиры и взыскании суммы задолженности.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 4-63, 110-143).

3. Қазақстан Республикасының «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды тіркеу туралы» 2007 ж. 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

4. Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік мүлік туралы» 2011 ж. 1 наурыздағы № 413-IV Заңы.

5. Тұрғын үйге меншік құқығына қорғауға байланысты дауларды шешудің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 16 шілдедегі № 5 Нормативтік қаулысы.

6. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 370-385, 437-470).

7. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.14-107, 213-252).

№ 9-тақырып. Ортақ меншік құқығы. Өзге де (шектелген) заттық құқықтар.

1. Тақырыптың мазмұны

Ортақ меншіктің түсінігі және туындау негізі. Ортақ меншік құқығының түсінігі және түрлері. Ортақ үлестік меншік. Ортақ үлестік меншік құқығындағы үлестерді анықтау. Үлестік меншіктегі мүлікті иелену, пайдалану және билік ету. Сатып алудың басым құқығы. Үлесті меншіктегі мүлікті пайдаланумен байланысты кірістер мен шығындарды

ортақ үлестік меншік қатысушыларының арасында бөлу. Ортақ үлесті меншіктегі мүлікті бөлу және одан үлесті бөліп шығару. Ортақ бірлескен меншік, оның туындау негіздері. Ортақ бірлескен меншіктегі мүлікті иелену, пайдалану және билік ету. Ортақ бірлескен меншіктегі мүлікті бөлу және одан үлесті бөліп шығару. Ерлі-зайыптылардың ортақ меншігі. Шаруа және фермер қожалығының мүлкіне оның қатысушыларының ортақ бірлескен меншік құқығы. Кондоминиум ортақ бірлескен меншік құқығының ерекше нысаны ретінде. Меншік иесі болып табылмайтын тұлғалардың заттық құқықтарының түрлері. Шаруашылық жүргізу құқығы. Шаруашылық жүргізу құқығының түсінігі, субъектілері және мазмұны, шектері. Шаруашылық жүргізудегі мүлікке меншік құқығы. Оралымды басқару құқығының түсінігі, субъектілері және мазмұны. Қазыналық кәсіпорын мүлкі мен мекеменің мүлкіне билік ету. Шаруашылық жүргізу құқығы мен оралымды басқару құқығына ие болу және тоқтату. Кәсіпорын немесе мекеме басқа меншік иесіне өту кезінде мүлікке құқықтарды сақтау. Жер пайдалану құқығы және жер қойнауын пайдалану құқығы. Сервитуттар: түсінігі, түрлері, оларды бекіту тәртібі мен негіздері. Узуфрукт, эмфитевзис, суперфиций.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– өзінің қызметін ұйымдастыру, типтік әдістер мен кәсіби міндеттерді орындаудың тәсілдерін таңдау, олардың тиімділігі мен сапасын бағалауды.

– кәсіби міндеттерді тиімді орындау, кәсіптік және жеке басын дамыту үшін ақпаратты пайдалану мен іздеуді жүзеге асыруды.

– құқықтық базаның үздіксіз өзгеруі жағдайына бейімделуді.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– ортақ меншік құқығының түсінігі мен туындау негіздерін;

– ортақ бірлескен меншіктегі мүлікті иелену, пайдалану және билік етуді;

– шаруашылық жүргізу мен оралымды басқару құқықтарының түсінігі, субъектілері, мазмұны және шектерін;

– жер пайдалану құқығы және жер қойнауын пайдалану құқығын;

– сервитуттар: түсінігі, түрлері, белгілеу мен тоқтату негіздері және тәртібін;

– узуфрукттың, эмфитевзистің, суперфицийдің түсінігін **білуі тиіс.**

– ортақ меншік құқығы және өзге де заттық құқықтардың мәселелері бойынша азаматтар мен заңды тұлғаларды қабылдауды жүзеге асыруды **игеруі тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Постановление Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам суда города Астаны от 04.09.2012 г. по делу № 2а-3314 по иску Сулейменовой А.Ю. к Исмаилову Жомарту, Исмаилову А.Е. о вселении в квартиру, по встречному иску Исмаилова Жомарта к Сулейменовой А.Ю. о взыскании суммы, поступившее по апелляционной жалобе ответчика Исмаилова Ж.А. на решение Алматинского районного суда г. Астаны от 10 июля 2012 года. Решение СМЭС г. Астаны от 18.03.2013 г. по делу №2-2174/13 по иску ТОО «Фабрика дверей «Командор» к ГУ «Управление архитектуры и градостроительства г.Астана» об оспаривании действий и обязанности присвоить адрес приобретенному помещению. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 9 августа 2012 г. № 160640. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 17 июня 2011 г. № 1843.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Қазақстан Республикасының «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» 26.12.2011 ж. № 518-IV Кодексі.

3. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 63-110).

3. Қазақстан Республикасының «Тұрғын үй қатынастары туралы» 1997 ж. 16 сәуірдегі № 91-1 Заңы.

4. Қазақстан Республикасының «Тұрғын үйге үлестік қатысу туралы» 2016 ж. 7 сәуірдегі № 486-V Заңы.

5. Қазақстан Республикасының «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды тіркеу туралы» 2007 ж. 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

6. Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік мүлік туралы» 2011 ж. 1 наурыздағы № 413-IV Заңы.

7. Тұрғын үйге меншік құқығына қорғауға байланысты дауларды шешудің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 16 шілдедегі № 5 Нормативтік қаулысы.

8. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 386-436).

9. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 108-213).

№ 10-тақырып. Меншік құқығы мен өзге де заттық құқықтарды қорғау.

2. Тақырыптың мазмұны

Меншік құқығын және өзге де заттық құқықтарды қорғаудың азаматтық-құқықтық құралдарының жүйесі. Меншік құқығын қорғаудың заттық-құқықтық және міндеттемелік-құқықтық тәсілдері. Меншік иесінің мүлікті өзгенің заңсыз иеленуінен талап етуі (виндикациялық талап). Виндикациялық талапты қанағаттандыру негіздері. Заттарды заңсыз иеленуден қайтарып алу кезінде есеп айырысу. Меншік иесі құқықтарын иеленуден айыруға байланысы жоқ бұзылудан қорғау (негаторлық талап). Мүлікті тізімнен алып тастау туралы талап (тыйым салудан босату). Меншік құқығын тану туралы талаптар. Меншік иесі болып табылмайтын иеленушінің құқықтарын қорғау. Билік пен басқару органдарының актілерімен меншік иесінің құқықтарын заңсыз айыру мен шектеу кезінде меншік құқығын қорғау. Меншік құқығын азаматтық-құқықтық қорғаудың өзге де тәсілдері.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– меншік құқығын және өзге де заттық құқықтарды қорғау мәселелері бойынша жеке және заңды тұлғалардың құқықтарын іске асыру үшін нормативтік құқықтық актілерді кәсіби түсіндіруді жүргізуді.

– жаңа идеялар туғызу, оларды іске асыру тәсілдерін табу қабілеттілігін.

– заңи техника ережелеріне сәйкес нормативтік құқықтық актілерге қорытындылар жасауды.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– меншік құқығын және өзге де заттық құқықтарды қорғау құралдарының жүйесін;

– меншік құқығын тану туралы талаптарды;

– виндикациялық талапты ұсыну негіздерін;

– негаторлық талапты ұсыну негіздерін;

– меншік құқығын азаматтық-құқықтық қорғаудың өзге де тәсілдерін **білуі тиіс.**

– меншік құқығын және өзге де заттық құқықтарды қорғау мәселелері бойынша азаматтар мен заңды тұлғаларды қабылдауды жүзеге асыруды **игеруі тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение Районного суда № 2 Алмалинского района г. Алматы от 25.05.2012 г. по делу № 2-3962/12 по иску Государственного учреждения «Управление жилья города Алматы» к Макаровой Вере Максимовне, Марченко Галине Сергеевне, Канталинской Надежде Александровне, Имамалиеву Бахлул Орудж-оглы, частному нотариусу Исаевой Д.Б., Департаменту юстиции г.Алматы о признании лиц утратившими права

пользования квартирой по адресу: г. Алматы, пр.Абылай хана д. 28 кв. 46, о признании договора приватизации от 30.07.1992г., договора купли-продажи от 06.10.2010г. недействительными, об отмене государственной регистрации договоров и выселении, встречному иску Имамалиева Бахлул Орудж-оглы к Государственному учреждению «Управление жилья города Алматы», Канталинской Надежде Александровне о признании сделки действительной, встречному иску Канталинской Надежды Александровны к Государственному учреждению «Управление жилья города Алматы», Департаменту юстиции г.Алматы об установлении фактов, имеющих юридическое значение. Решение Сарыаркинского районного суда г. Астаны от 15.01.2014 г. по делу № 2-494/14 по исковому заявлению Усеновой Гулсары к ТОО «СпецТрансСтрой Д», ТОО Астанаэнергосбыт», Акционерному обществу «Кедентранссервис» об освобождении имущества от ареста.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 144-151).

3. Қазақстан Республикасының «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды тіркеу туралы» 2007 ж. 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

4. Тұрғын үйге меншік құқығына қорғауға байланысты дауларды шешудің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 16 шілдедегі № 5 Нормативтік қаулысы.

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 471-488).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 253-275).

№ 11-тақырып. Міндеттеменің түсінігі мен мазмұны. Міндеттемедегі тараптар. Міндеттемені орындау.

1. Тақырыптың мазмұны

Міндеттемелік құқықтың түсінігі мен жүйесі. Міндеттеменің түсінігі мен мазмұны, оның басқа мүліктік құқықтық қатынастардан айырмашылығы. Міндеттеменің туындау негіздері. Міндеттеменің субъектілері. Міндеттемедегі тұлғалардың көптігі. Міндеттемелердің жіктелуінің мәселелері. Міндеттемелердің түрлері. Ортақтасқан, үлестік және субсидиарлық міндеттемелер. Үшінші тұлғалардың қатысуымен міндеттемелер. Регрестік міндеттемелер. Үшінші тұлғалардың

пайдасына міндеттемелер. Міндеттемедегі тұлғалардың ауысуы. Құқықты (талап етуді) беру. Қарызды алмастыру. Міндеттеменің орындалуының түсінігі мен қағидаттары. Міндеттемені орындаудан біржақты бас тартуға және міндеттеменің шарттарын бір жақты өзгертуге жол берілмеуі. Міндеттемені тиісті борышқордың тиісті несие берушіге орындауы, міндеттемені борышқор үшін үшінші тұлғаның орындауы. Ортақтасқан және үлестік міндеттемелердің орындалу ерекшеліктері. Міндеттемені толық көлемде орындау. Міндеттемені бөлшектеп орындау ережелері. Міндеттемені орындау мерзімі. Міндеттемеде ол орындалатын мерзім көрсетілмесе және бұл мерзімді анықтауға мүмкіндік беретін шарттар болмаса орындау тәртібі. Міндеттемені мерзімінен бұрын орындау. Міндеттемені мерзімінде орындамаудың салдары. Міндеттеме орындалатын жер. Ақшалай міндеттемені орындаудың ерекшеліктері. Міндеттемені орындау тәсілі. Міндеттемені заттай орындау. Міндеттемені қарсы орындау. Міндеттемені мерзімін өткізіп орындаудың салдары.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– міндеттемелік құқықпен байланысты білімдерді біріктіру және қиын мәселелерді орындап шығуды.

– құқық нормаларын дұрыс қолдану ептілігін.

– ақпаратты сыни бағалауды, ақпаратты жинақтау негізінде сындарлы шешім қабылдауды және жинақталған тәжірибені қайта бағалау; өз мүмкіндіктерін сыни талдауға қабілетті болу ептілігін.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– міндеттеменің түсінігі мен мазмұнын, оның басқа мүліктік құқықтық қатынастардан айырмашылығын;

– міндеттемелердің субъектілерін;

– міндеттемелердің туындау негіздерін;

– міндеттемелердің түрлерін;

– міндеттемедегі тұлғалардың ауысу шарттарын;

– міндеттемелердің орындалуының түсінігі мен қағидаттарын;

– міндеттемелердің орындалу әдістері мен олардың ерекшеліктерін **білуі тиіс.**

– міндеттемелік құқық сұрақтары бойынша заңи мәселелерді шешу мен талдауды **игеруі тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение Районного суда №2 Казыбекбийского района г. Караганды от 05.12.2013 г. по делу № 2-13279/2013 по иску: Акима г. Караганды, ГУ «Отдел земельных отношений города Караганды» к Драганову Антону Зиновьевичу, третье лицо налоговое управление по

району им Казыбекбиг. Караганды о взыскании суммы задолженности и пени по арендной плате. Решение СМЭС Карагандинской области от 18.02.2016 г. по делу № 2-7988/2015 по иску ГУ «Департамент по чрезвычайным ситуациям Карагандинской области Комитета по чрезвычайным ситуациям МВД РК» к ТОО «Техно Сфера ПВ» о признании недобросовестным участником государственных закупок. Ответ Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства индустрии и торговли Республики Казахстан на вопрос от 23 августа 2013 г. № 218055.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 152-199).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 489-532).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 276-318).

№ 12-тақырып. Міндеттеменің орындалуын қамтамасыз ету.

1. Тақырыптың мазмұны

Міндеттеменің орындалуын қамтамасыз етудің түсінігі және тәсілдері. Міндеттеменің орындалуын қамтамасыз ету тәсілдерінің акцессорлық сипаты. Айып төлеудің түсінігі мен түрлері. Айып төлеу туралы келісімнің нысаны және оны сақтамау салдары. Залалдар мен айып төлеудің арақатынасы. Кепілпұл, оның аванстан айырмашылығы. Кепілпұлмен қамтамасыз етілген міндеттемені орындамаудың және тоқтатудың салдары. Борышқордың мүлкінен ұстап қалу. Кепілдік міндеттеменің орындалуын қамтамасыз ету әдісі ретінде. Кепілдік берушінің жауапкершілігі. Кепіл болушылық. Кепіл болушылықтың туындау негізі. Кепіл болушылықты тоқтату. Кепілдік жарна. Кепіл. Кепілдің түсінігі және туындау негіздері. Кепілдің түрлері. Кепілді қайталап салу. Кепіл міндеттемесін ұстап қалу. Кепілге салынған мүліктен ақы өндіріп алу негіздері мен тәртібі. Кепілге салынған мүлікті сату. Кепілді тоқтату негіздері. Айналымдағы тауарларды кепілге салу. Ломбардта заттарды кепілге салу. Ипотека. Ипотеканың түсінігі мен пәні. Ипотеканың пәні бола алмайтын мүлік. Ипотека туралы шартты мемлекеттік тіркеу. Тұрғын үйлер мен пәтерлер ипотекасының ерекшеліктері.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

- құқықтық базаның үздіксіз өзгеруі жағдайына бейімделуді.
- құқық нормаларын дұрыс қолдану ептілігін.
- нормативтік және нормативтік емес құқықтық актілердің жобаларын жасау, заңи техника ережелеріне сәйкес нормативтік құқықтық актілерге қорытындылар жасау ептілігін.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

- міндеттеменің орындалуын қамтамасыз ету түсінігі мен әдістерін;
- айып төлеудің түсінігі мен түрлерін, оның нысанын;
- залалдар мен айып төлеудің арақатынасын;
- кепілпұлдың ерекшеліктерін;
- кепілдік пен кепіл болушылықтың ерекшеліктерін;
- кепілдің түсінігі мен түрлерін;
- ипотеканың түсінігі мен пәнін **білуі тиіс**.
- тәжірибелік жағдаяттарды шешу кезінде нормативтік құқықтық актілерді тәжірибеде қолдануды; міндеттеменің орындалуын қамтамасыз етудің, оның ерекшеліктерін ескеріп оңтайлы әдісін таңдауды **игеруі тиіс**.

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение Костанайского городского суда Костанайской области от 14.01.2015 г. по делу № 2-10234/2014 по иску ТОО «Бюро по работе с дебиторами» к Кушкурбаевой (Альмухамедова) Сауле Кенжебулатовне о взыскании общей суммы задолженности по банковскому займу, судебных расходов. Решение Медеуского районного суда г.Алматы от 08.11.2012 г. по делу №2-7144-12 по исковому заявлению АО «Казкоммерцбанк» к Сарсембиной Раузе Сейдахметовне, Сарсембиной Нурсауле Сейдахметовне об обращении взыскания на залоговое имущество. Решение Алакольского районного суда Алматинской области от 15.03.2016 г. по делу 1934-16-00-2/79 по иску ТОО «Микрофинансовая организация «КМФ (КМФ)» к Шарипбекову Даулену Нурболатовичу о взыскании суммы задолженности и расходов по государственной пошлине. Решение Сарыаркинского районного суда города Астаны от 08.02.2013 г. по делу № 2-1308/13 по иску Сурхаева Акифа Сутай-оглы к Обоз Сергею Николаевичу о взыскании суммы задатка и встречному иску Обоз Сергея Николаевича к Сурхаеву Акифу Сутай-оглы о возврате правоустанавливающих документов на недвижимое имущество.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Қазақстан Республикасының «Жылжымайтын мүлік ипотекасы туралы» 1995 ж. 23 желтоқсандағы № 2723 Заңы.

3. Қазақстан Республикасының «Жылжымалы мүлік кепілін тіркеу туралы» 1998 ж. 3 маусымдағы № 254-І Заңы.

4. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 200-291).

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 533-598).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 319-414).

№ 13-тақырып. Міндеттемені тоқтату

1. Тақырыптың мазмұны

Міндеттемені тоқтату негіздері (тәсілдері). Тиісінше орындау міндеттемені тоқтату тәсілі ретінде. Міндеттеменің орындалуын куәландыру. Міндеттеменің бір тарабының талап етуі бойынша міндеттемені тоқтату, міндеттемелерді тиісінше орындаумен тоқтату. Бас тарту. Несие беруші мен борышқордың бір тұлға болуы. Жаңғыртылу. Борышты кешіру. Міндеттемені біртектес қарсы талапты есепке жатқызу арқылы тоқтату. Есепке жатқызу жол берілмейтін жағдайлар. Орындауға мүмкіндік болмағандықтан міндеттеменің тоқтатылуы. Мемлекеттік органның құжаты негізінде міндеттеменің тоқтатылуы, тоқтатылу салдары. Азаматтың қайтыс болуымен міндеттеменің тоқтатылуы. Заңды тұлғаның таратылуымен міндеттеменің тоқтатылуы. Міндеттеменің тоқтатылуының өзге де әдістері.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

- елдің құқықтық жүйесіне еркін бейімделу қабілетін.
- өз еңбегін ұйымдастыру ептілігін; жаңа идеялар туғызу қабілеттілігін, оларды іске асыру тәсілдерін табуды.
- өз қорытындыларын, пайдаланылған білімдері мен негіздемелерін мамандар мен маман еместерге анық және қайшылықсыз баяндауды.

- Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:
- міндеттемелердің тоқтатылу негіздерін (тәсілдерін);
  - міндеттемелерді тиісінше орындаумен тоқтатуды;
  - бас тартудың ерекшеліктерін;
  - есепке алудың ерекшеліктерін;
  - мемлекеттік органның актісі негізінде міндеттемені тоқтату, тоқтату салдарын;
  - заңды тұлғаны тарату және жеке тұлғаның қайтыс болуы кезінде міндеттемені тоқтатуды;
  - қайта жаңғырту мен борышты кешірудің ерекшеліктерін **білуі тиіс.**
  - міндеттемені тоқтату сұрақтары бойынша құқықтық есептер мен мәселелерді сәтті шешуді **игеруі тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение СМЭС г. Астаны от 12.04.2014 г. по делу № 02-4425/14 по иску ТОО «Тұқым» к АО «НК» Продовольственная контрактная корпорация» о признании обязательств прекращенными. Решение СМЭС Костанайской области от 24.09.2012 г. по делу № 3221 по иску прокурора Костанайского района в интересах государства к КХ «Самошкин С.А.» (глава КХ Самошкин Сергей Александрович), КХ «Кусбергенов Ж.Т.» (глава КХ Кусбергенов Жандос Таймасович), ГУ «Отдел земельных отношений акимата Костанайского района», ДГП «КостанайНПЦзем» о признании недействительными и отмене соглашения об отступном, договора об аренде земельного участка, актов на право временного возмездного землепользования, отмене государственной регистрации, применении реституции. Постановление Кассационной судебной коллегии Костанайского областного суда от 06.08.2014 г. по делу № 2к-572/2014 по жалобе представителя КХ на определение специализированного межрайонного экономического суда Костанайской области от 05 марта 2014 года по заявлению крестьянского хозяйства «Есмагамбетов Батырбек» о прекращении взаимных обязательств между сторонами.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 360-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 599-611).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 440-449).

№ 14-тақырып. Міндеттемені бұзғандығы үшін азаматтық-құқықтық жауапкершілік

3. Тақырыптың мазмұны

Азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің түсінігі мен функциялары. Азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің, санкциялар мен құқық бұзушыға жедел ықпал ету шараларының арақатынасы. Азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің нысандары. Азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің түрлері: шарттық және шарттан тыс, үлестік және ортақтасқан, негізгі және субсидиарлық, толық және шектелген, аралас жауапкершілік, регресс тәртібімен жауапкершілік. Азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің шарттары (негіздері). Құқыққа қайшы мінез-құлық. Зиян келтіру. Құқыққа қайшы әрекет пен зиян келтірудің арасындағы себепті байланыс. Кінә. Азаматтық құқықтағы кінәнің ерекшеліктері. Кінәсіздік жауапкершіліктің негіздері. Кәсіпкерлік қызмет саласындағы жауапкершіліктің ерекшеліктері. Жауапкершіліктен босататын мән-жайлар. Оқиға және бой бермейтін күш. Борышқордың мерзімді өткізіп алу салдары және несие берушінің мерзімді өткізіп алу салдары. Моральдық зиян. Моральдық зиянды ақшалай өтеу. Ақшалай міндеттемені орындамағаны үшін жауапкершіліктің ерекшеліктері. Басқаның ақшасын заңсыз пайдаланғаны үшін жауапкершілік.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– ақпаратты сыни бағалауды, ақпаратты жинақтау негізінде сындарлы шешім қабылдауды және жинақталған тәжірибені қайта бағалау; өз мүмкіндіктерін сыни талдауға қабілетті болу ептілігін.

– құқық нормаларын дұрыс қолдану ептілігін.

– өз қорытындыларын, пайдаланылған білімдері мен негіздемелерін мамандар мен маман еместерге анық және қайшылықсыз баяндауды.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің түсінігі мен функциялары;

– азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің түрлері мен нысандары;

– азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің шарттары (негіздері);

– азаматтық құқықтағы кінәнің ерекшеліктері;

– кәсіпкерлік қызмет аясындағы жауапкершіліктің ерекшеліктері;

– моральдық зиянның түсінігін **білуі тиіс**.

– азаматтық-құқықтық қатынас субъектілеріне құқықтық көмек көрсетуге **қабілетті болуы тиіс.**

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение СМЭС Карагандинской области от 12.01.2016 г. по делу № 2-6844- 2015 по иску ТОО «Караганды Жылу Сбыт» к ТОО «Каруглесбыт» о взыскании долга в сумме 48367808 тенге. Решение СМЭС г. Астаны от 15.05.2013 г. по делу №02-2343-13 по исковому заявлению ТОО « KazBeef Ltd » (КазБиф Лтд) к ТОО «Енбек-Береке» о взыскании суммы основного долга 13 895 319 тенге, пени 6 639 532 тенге, суммы убытков в размере 41 607 980 тенге, расходов по оплате государственной пошлины в размере 1 864 285 тенге. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 10 ноября 2011 г. № 108585.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 333-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 612-655).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 415-449).

№ 15-тақырып. Шарттың түсінігі мен ережелері. Шартты жасасу, өзгерту және бұзу.

1. Тақырыптың мазмұны

Шарттың түсінігі мен маңызы. Қазақстанда нарықтық қатынастарды қалыптастырудағы шарттың рөлі. «Шарт», «мәміле», «міндеттеме» ұғымдарының арақатынасы. Шарт еркіндігі қағидаты және оның шектелуі. Шарттардың түрлері. Жария шарт. Қосылу шарты. Алдын ала жасалатын шарт. Шарттың қатысушыларының пайдасы үшін және үшінші тұлғалардың пайдасы үшін жасалатын шарттар. Бір тарапты және өзара шарттар. Ақылы және ақысыз шарттар. Шартты түсіндіру. Шарттың мазмұны. Шарт ережелері. Шарттың елеулі ережелерінің заңи маңызы. Шарттың әдеттегі, қосымша және үлгі ережелері. Шарт нысаны. Ауызша, конклюдентті әрекеттер арқылы және үндемей қалу жолымен жасалатын шарттар. Жай жазбаша нысанда жасалатын және нотариалды нысан талап етілетін шарттар. Шарттың заңмен талап етілген нысанын сақтамау салдары. Шарттарды

мемлекеттік тіркеу және мемлекеттік тіркеу туралы талаптарды сақтамау салдары. Шарт жасасу. Шарт жасасу кезеңдері. Оферта мен акцептке қойылатын талаптар. Жария оферта. Шарт жасалатын кез. Шарт жасалатын жер, оның заңи маңызы. Шартты міндетті түрде жасасу жағдайлары және тәртібі. Сауда-саттықта жасалатын шарттың ерекшеліктері. Шартқа дейінгі даулар. Шартты өзгерту және бұзу. Шартты оның әрекет ету кезеңінде өзгерту және бұзу негіздері. Шартты бір жақты өзгерту және тоқтату. Мән-жайлардың елеулі түрде өзгеруіне байланысты шартты өзгерту және бұзу ерекшеліктері. Шартты өзгерту және тоқтату салдары мен тәртібі.

2. Дәріс және семинар тақырыптарының бұл тақырыпты студенттер игергеннен кейінгі құзыреттермен байланысы

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент келесідей құзыреттерді игеруі тиіс:

– ақпаратты сыни бағалауды, ақпаратты жинақтау негізінде сындарлы шешім қабылдауды және жинақталған тәжірибені қайта бағалау; өз мүмкіндіктерін сыни талдауға қабілетті болу ептілігін.

– нормативтік және нормативтік емес құқықтық актілердің жобаларын жасау, заңи техника ережелеріне сәйкес нормативтік құқықтық актілерге қорытындылар жасау ептілігін.

– өз қорытындыларын, пайдаланылған білімдері мен негіздемелерін мамандар мен маман еместерге анық және қайшылықсыз баяндауды.

Осы тақырыпты игеру нәтижесінде студент:

– шарттың түсінігі мен маңызын;

– шарттардың түрлерін;

– шарттың мазмұны мен нысанын;

– шарт жасасу кезеңдерін;

– шартты өзгерту және бұзу негіздерін;

– шартты өзгерту және тоқтатудың тәртібі мен салдарын **білуі**

тиіс.

– шарттардың сан алуан түрлерін құрастыруға **қабілетті болуы**

тиіс.

3. Сот және әкімшілік тәжірибесі

Решение СМЭС г. Астаны от 22.01.2015 г. по делу № 2-14662/14 по иску РГП «Резерв» к ТОО «Kazakhstan Trade & technology Company» о признании недобросовестным участником государственных закупок, а также материалы искового заявления ТОО «Kazakhstan Trade & technology Company» к ответчику РГП «Резерв» о признании недействительными пунктов договоров о государственных закупках. Решение СМЭС Карагандинской области от 03.04.2012 г. по делу № 2-749\12 по иску ИП Крамаревой И.И. к КГП «Горкомхоз» акимата г. Шахтинска о взыскании суммы санкции за досрочное

расторжение договора аренды и по встречному иску КГП «Горкомхоз» акимата города Шахтинска к ИП Крамаревой И.И. о признании недействительным договора аренды автотранспортного средства №04/01А от 01.01.2011 года и дополнительного соглашения №1 от 01.02.2011 года к договору №04/01А от 01.01.2011года. Решение Медеуского районного суда г.Алматы от 27.03.2015 г. по делу № 2-3779/2015 по иску Дочернего банка акционерного общества «Хоум Кредит энд Финанс Банк»(сокращенное наименование ДБ АО «Банк Хоум Кредит» к Уразбаеву Жалгасу Кубейсиновичу о взыскании суммы задолженности по кредитному договору. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан ответ на вопрос от 24 марта 2013 г. № 194586.

4. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2-х кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 374-423).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 656-712).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 450-475).

III. Тәжірибелік (семинар) сабақтарының тақырыбы

№ 1-тақырыбы. Азаматтық құқықтың түсінігі: пәні, әдісі, қағидаттары, қайнар көздері

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Азаматтық құқық құқық салаларының жүйесінде.
2. Азаматтық-құқықтық реттеудің пәні.
3. Азаматтық-құқықтық реттеудің әдісі.
4. Азаматтық құқықтың негізгі бастаулары (қағидаттары).
5. Азаматтық құқықтың қайнар көздері:
  - заңнама және оның иерархиясы;
  - халықаралық шарттар;
  - ҚР ЖС пен КК нормативтік қаулылары.
  - іскерлік айналып ғұрыптары.
6. Азаматтық заңнаманың уақытқа қарай қолданылуы.
7. Азаматтық құқықтағы аналогия Аналогия в гражданском праве.
8. Азаматтық заңнама нормаларын түсіндіру түрлері.

2. Ситуациялық есептер (кейстер/шағын-кейстер)

№ 1. Көшеден ақша мен шетел азаматы Джеймс Хаттың атына құжаттары бар әмиян тауып алған Матвеев оның тұрған жерін қонақүйлер мен анықтама қызметтеріне телефон шалып ұзақ іздеді. Соңында Джеймс Хаттың «Еуропа» қонақ үйінде тұрғанын, бірақ 15 минут бұрын әуежайға шығып кеткендігін біледі. Матвеев дереу жеке көлігімен әуежайға шығады. Кешігіп қалудан қорыққан ол қозғалыс жылдамдығын көтеріп, оған мемлекеттік автобақылау қызметкері айыппұл төлетеді.

Әмиянда болған суреттерінің бірінен таныған ол әуежайдың ғимаратына кіргенде Джеймс Хатты көреді. Өз әмиянын қайтарған Джеймс Хат қатты қуанады, қазір ұшып бара жатқанына өкініп, Матвеевқа алғыс айтып, онымен бірге кешкі ас ішкісі келгенін айтады. Хатт өзін шығарып салып жатқан танысы Лисьевтан бұл тапсырманы орындауды сұрады.

Хат ұшып кеткен соң Лисьев Матвеевқа мейрамханаға баруға ұсынады. Өз кезегінде Матвеев бас тартып, мейрамханаларға баруды ұнатпайтынын, бірақ ақшалай сыйақыдан бас тартпайтынын, себебін айыппұл төлегенін, әуежайға келу үшін бензинге ақша төлегенін, оған қоса ақылы анықтамалық телефон қызметін пайдаланғаны үшін есеп келетінін айтып түсіндіреді. Лисьев Матвеевтың өтінішін орындауға қуанышты болатынын, алайда ол Джеймс Хаттың алдында тарсырманы орындағаны жөнінде есеп беру керектігін, есепке мейрамханаға төлеген есеп шотты қоса тіркеу керектігін мәлімдейді. Егер Матвеев шақыруды қабыл алса, ол онымен бірге кешкі ас ішуге қуанышты екенін айтады. Бұл туралы Матвеев заңгерге айтады.

Оған қандай жауап берілуі тиіс?

№ 2. Электр беретін жоғары вольтты желілердің құрылысы үшін жер учаскесін бөлу кезінде әкімшіліктің шешімімен Мацневтың сарайы орналасқан жер учаскесі алынып қойылады. Мацневке жер учаскесінің бір бөлігін жоғалтқаны үшін оның учаскесі орналасқан жердегі жолдың арғы жағынан алынған жер бөлігіндей жер учаскесі беріледі. Мацнев сарайын жаңадан берілген учаскеге көшіреді және әкімшілікке сарайдың құнын, сарайды жаңа учаскеге көшіру үшін кеткен шығындарды, оған қоса жаңа учаскеге құжаттарды уақытында рәсімдемегені және рұқсатсыз сарай құрылысы үшін Жер ресурстары бойынша комитет алып қойған айыппұлға төлеген төлемдерді сұрап талап қояды.

Мацневтың ойынша, учаскеге құқықтарды рәсімдеу, сонымен қатар сарайды көшіру жер учаскелерін алып қою және бөлу жүзеге асырылған әкімшіліктің міндетіне жатады.

Мацневтың ұстанымы дұрыс па? Бұл жағдайда қандай құқықтық қатынас орын алды?

№ 3. Автор-орындаушы Беренбаум өзінің досы Кулагинде қонақта отырып бұрын еш жерде орындалмаған жаңа ән орындайды. Музыкалық мектепте оқитын Кулагиннің ұлы мәтінді есіне сақтап алып, естігені бойынша музыканы тандап, жас орындаушылардың конкурсында орындайды. Ән жазылады және одан әрі кассеталарда бірнеше мәрте айтылады. Жас орындаушылардың альбомын құрастыру кезінде дыбыс жазу студиясы бұл әнді жинаққа енгізбекші болады, алайда бұл туралы Беренбаум біліп, оның туындысын пайдалану туралы өзімен шарт жасасуды талап етеді.

Студияның өкілі Беренбаумның автор болып табылатыны жөнінде ешқандай мәліметтің жоқтығын, бірінші орындаушы болып Кулагиннің ұлы екенін табылатындығын айтады. Егер Беренбаум әннің авторы өзі екенін дәлелдеуге мүмкіндігі болса, студия туындыны пайдалану жөнінде онымен шарт жасай алады.

Бұл дауда кімдікі дұрыс?

3. Ұсынылатын әдебиеттер

1. ҚР Конституциясы 1995 ж. 30 тамыз.
2. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.
3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).
4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 4-57).
5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 18-124).

6. Гражданское право и предпринимательство: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2012. (стр. 17-41).

7. Сулейменов М.К. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Т. 1 / М.К. Сулейменов. Гражданское право. – Алматы, 2016. (стр. 126-162).

№ 2-тақырып. Азаматтық-құқықтық қатынас

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Азаматтық-құқықтық қатынастардың пайда болу, өзгерту және тоқтату негіздері.

2. азаматтық құқықтарды жүзеге асыру еркіндігі мен шектері, оларды қорғау.

2. Ситуациялық есептер (кейстер/шағын-кейстер)

№ 1. Он үш жасар Витя Морозов «Жас техник» журналындағы байқауға көпірлерді ажыратуға өзен ағысының күшін пайдалану жөнінде ұсынысын жібереді. Оның ұсынысы бірінші сыйлықты иеленеді, журнал редакциясы Витяға өнертабысқа патент беру үшін өтініш рәсімдеуді ұсынады. Витяның ата-анасы өнертабыстың авторы ретінде Витяға небары 13 жас қана, және ол өнертабысқа патентпен байланысты барлық құқықтар мен міндеттерді өздігінен жүзеге асыра алмайтын болғандықтан ата-анасының біреуі көрсетілуі керек деп ойлайды. Өз ойларын нақтылау үшін ата-анасы таныс өнертапқышқа барады, ол ата-аналардың автор болып танылуының құқыққа сайлығына күманданады, бірақ оның ойынша Витя да өнертабысты жасаумен байланысты құқықтар мен міндеттердің бүкіл кешенін өздігінен іске асыра алмайды.

Білікті түсініктеме алу үшін ата-анасы заңгерге жүгінеді.

Оларға қандай жауап берілуі тиіс?

№ 2. Иванова анасының өлімінен соң мұрагерлік бойынша тұрғын үйге ие болды. Оның өзінде тұратын үй болғандықтан ол мұра бойынша алынған үйді сатпақшы болады. Өз әйелінің тәжірибесі жеткіліксіз деп ойлаған оның жұбайы үйді міндетті түрде оның келісімімен ғана сататыны жөнінде әйелінен қолхат талап етеді. Біраз уақыттан соң жұбайы ұзақ іссапарға кетеді. Ол жоқ кезде Иванова Ларионовқа үйді сатады. Іссапардан оралғанда үйдің сатылғаны жөнінде білген Иванов Ларионовтан үйдің құнына 30 % қосып төлеуді немесе оның келісімінсіз сатылған үйді қайтаруды талап етеді.

Ларионов баға үйдің меншік иесі болып табылатын Ивановамен анықталғандығына сілтеп, қосымша ақша төлеуден де, үйді қайтарудан да бас тартты. Иванов мәмілені жарамсыз деп тану туралы Ивановаға да,

Ларионовқа да сотқа талап қойды. Ол талап арызында жұбайының өзіне жүктелген жазбаша міндеттемелерді бұзу арқылы мәміле жасағандығына сілтеме жасады.

Сот қандай шешім шығаруы тиіс?

№ 3. Жергілікті әкімшіліктің шешімі бойынша он сегіз жасқа толмаса да, он жеті жасар Васильеваға азамат Федоровпен некеге тұруға рұқсат беріледі. Неке тіркелгеннен кейін Васильева басқа ауылда тұратын жұбайына көшу ниетімен өсиет бойынша ие болған үйді сатпақшы болады. Ауылдастарының арасынан үйге тұрақты тұруға ешкім ниет білдірмегендіктен, ол Никитинге үйді 500 АҚШ долларына бұзу үшін сатады.

Васильеваның ата-анасы бұл мәмілеге қарсы болды. Олардың ойынша, үйді бұзу үшін сатпау керек еді, өйткені ол жақсы күйде тұр және олар үлкен сомаға тұрақты тұру үшін үйді алатын сатып алушыны тапқан.

Васильева Никитинмен шартты жасасып қойғанын, оны өзгерту мен бұзуға ниеті жоқ екендігін айтады. Ата-анасы кәмелет жасқа толмаған қызының олардың келісімінсіз Никитинмен жасасқан шартын жарамсыз деп тану туралы талап арызбен сотқа жүгінеді.

Істі шешіңіз.

3. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 58-84).

3. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.125-135, 671-718).

4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).

5. Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. Сулейменов М.К. – Алматы: «Дәуір-Кітап», 2016. (стр. 11-54).

№ 3-тақырып. Азаматтар азаматтық құқықтардың субъектілері ретінде

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Азаматтар азаматтық-құқықтық қатынастардың субъектілері ретінде. Азаматтардың құқық қабілеттілігі, әрекет қабілеттілігі және деликт қабілеттілігі.

2. Азаматты хабар-ошарсыз кетті деп тану және оны өлді деп жариялау.

2. Ситуациялық есептер (кейстер/шағын-кейстер)

№ 1. 14 жасар Алексей Сеницын жауапкершілігі шектеулі серіктестікке жұмысқа тұрады. Бірнеше айдан соң Серіктестік директорына Сеницынның әкесі келеді де баласының бүкіл еңбек ақыны өте қымбат заттарды сатып алуға, ресторандарға барып қыдыруға және т.с.с. нәрселерге орынсыз жұмсайтынын айтып береді. Ал Алексейден басқа екі жас балалар бар болғандықтан, жанұясы ақша жағынан үнемі тапшылық көреді. Оның үстіне Алексейдің анасы денсаулығына байланысты еңбекке қабілетсіз болып табылады.

Директор жанұяның тапшылығын түсінеді де, Алексейдің қолына еңбек ақының тек жартысын, ал қалғанын оның ата-анасына береді.

Директордың ірекеті дұрыс па?

№ 2. Борисова өзінің бұрынғы жұбайын өлді деп жариялау жөнінде сотқа өтініш береді. Ол өтінішінде Борисовтың тұрған жері бойынша 5 жылдан ұзақ уақыт бойы мәлімет ала алмағанын, бұған дейін ол алимент төлеуден жалтарғанын, соған байланысты оған іздеу жарияланғанын көрсетеді.

Борисованың өтініші және Борисовтың соңғы тұрғылықты мекенжайындағы тұрғын үй кеңсесінің анықтамасы негізінде хабар-ошарсыз кетті деп тану туралы шешім шығарады және өтініш жазған тұлғаға Борисовты хабар-ошарсыз кетті деп тану туралы сот шешімі күшіне енгеннен соң төрт жылдан кейін оны өлді деп жариялау туралы өтініш бере алатынын түсіндіреді.

Сот дұрыс шешім шығарды ма?

№ 3. Ефимова өзінің күйеуін өлді деп жариялау туралы өтініш жазып сотқа жүгінеді. Өтінішінде Ефимовтың балық аулайтын колхоздың мүшесі болғанын және балықты өңдеу бойынша сейнерде шебер болып жұмыс жасағанын көрсетеді. Тоғыз ай бұрын ол ішімдік ішкен күйінде қайықта болып, суға батып кеткен. Өтінішке жазатайым оқиға жөніндегі акт пен Ефимовтың өлімі фактісі бойынша қылмыстық іс қозғаудан бас тартқан тергеушінің қаулысын қоса тіркейді. Өтініш беруші өз өтінішін күйеуінің өлімін АХАТ органдары соттың шешімінсіз тіркемейтінін айтып, негіздейді.

Сот қандай шешім шығаруы тиіс?

3. Ұсынылатын әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім) Қазақстан Республикасының Жоғарғы кеңесімен 1994 ж. 27 желтоқсанда қабылданған.

2. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексі 2015 ж. 29 қазандағы № 375-V.

3. Қазақстан Республикасының «Шетелдіктердің құқықтық жағдайы» 1995 ж. 19 маусымдағы Заңы

4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 25-30).

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 85-119).

6. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.136-158).

№ 4 Тақырып. Заңды тұлға, мемлекет және әкімшілік аумақтық бөлініс азаматтық құқықтың субъектісі ретінде

4. Қарастырылатын сұрақтар

1. Заңды тұлға азаматтық құқықтық қатынастың субъектісі ретінде. Заңды тұлғаның белгілері, құқықтық субъектілігі, атауы, органдары, құрылуы мен тоқтатылуы.

2. Заңды тұлғаның жіктелуіне байланысты:

- құрылу мақсаты;
- олардың мүліктеріне құрылтайшылардың құқықтары;
- меншік нысаны;
- ұлтқа тиесілігі;

3. Мемлекет азаматтық құқықтың субъектісі ретінде

5. Ситуациялық есептер (кейстер/ шағын кейстер)

№ 1. «Джон Вуд, Лдт.» фирмасының жалғыз иесі болып табылатын американдық кәсіпкер заңгерден Қазақстандағы кәсіпкерлікті жүргізудің оңтайлы нысаны туралы кеңес сұрады. Кәсіпкер жасамақшы болған фирма келесі талаптарға сай болуы керек:

1. кез-келген коммерциялық және қайырымдылық қызметке ешқандай шектеусіз айналысу мүмкіндігі;
2. компания басшылығының іс-әрекеттеріне барынша толық бақылауды қамтамасыз ету;
3. фирманың қызметі туралы негізгі қаржылық ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету (бухгалтерлік есеп, баланс және т.б.);
4. осындай фирманың міндеттемелері бойынша оның капиталына төленетін жарнаның мөлшерін шектеу.

Қорғаушыға сондай-ақ сұрақтар қойылды:

- компания міндетті түрде заңды тұлға бола ма?

- «Заңды тұлға» термині Қазақстан заңында қалай түсіндіріледі?

- Қазақстан Республикасының азаматтарын сондай-ақ мемлекеттік органдарды фирманың құрылтайшылары ретінде тартуға болады ма?

Қорғаушы атынан кеңес беріңіз. Сіз қандай заңды тұлғаны құруды ұсынасыз?

№ 2. «Вандерлес, Коробкин және компания» толық серіктестігінің үш қатысушысының бірі Федоров мырза, «MOST» акционерлік қоғамына пайдалы мәміле жасауды ұсынды. Келісімге қол қою өкілеттігін растау кезінде Федоров:

- Толық серіктестіктің құрылтай шартының нотариат куәландырған көшірмесі, оның негізінде Федоров оның қатысушысы болып табылады;

- Толық серіктестіктің жалпы капиталының 80%-на иелік ететін «Вандерлес» Федоровқа тиісті мәміле жасау құқығына сенімхат берген;

- Коробкин мырзаның құрылтай құжатта серіктестіктің істерін басқаруға тапсырылған өз қолжазба хаты, ол келісімшарттың жасалуына қарсы емес екендігі айқын көрсеткен;

- Федоровтың мекен-жайы және телефон нөмірі көрсетілетін визитка.

Федоровтың өкілеттігін растау үшін қандай құжаттар қажет?

№ 3. Белгілі кәсіпкер және меценат Арқанов заманауи қолданбалы өнерді насихаттау үшін мұражай құруға және жас суретшілерге өздерінің көрмелерін ұйымдастыруға көмектесуге шешім қабылдады. Заңгермен әңгімелесу барысында Арқанов мұражайдың құрылысын қаржыландыруға дайын екендігін және болашақта мұражай өзі үшін төлем жасамаса, өзі мұражайға мерзімді түрде құрылтай құжаттарында көрсетілген белгілі бір ақша сомасына аударуға дайын екенін айтты. Сонымен қатар, Арқанов мұражайдың құрылтайшылары өзінің отбасы болғанын, және оған қарсы болмайтынын, сонымен қатар музейге өз есімін беруін айтады. Мұражай коммерциялық емес ұйым ретінде ойластырылғандықтан, оның құрылтай құжаттары мұражайдың қарызы

үшін Арқановтың немесе оның отбасының жауапкершілігін толығымен алып тастауы керек.

Заңгер Арқановқа заңнамада көзделген заңды тұлғалардың ешқайсысы айтқан талаптарына сәйкес келмейтінін түсіндірді. Сондықтан бұл жағдайда, жаңа ұйымдық-құқықтық нысанды қалыптастыратын қор, мекеме және қоғамдық ұйымның құрылу керектігін айтқан

Сіз заңгердің дәлелдерімен келісесіз бе? Қор, мекеме және қоғамдық ұйым арасындағы айырмашылықты анықтайтын кеңестер беріңіз.

Меценаттың қажеттіліктеріне сай келетін коммерциялық емес ұйымның құқықтық-нысанын таңдауына көмектесіңіз.

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды

2. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексі. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазан № 375-V ҚРЗ

3. «Шаруашылық серіктестіктері туралы» Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 2 мамырдағы № 2255 Заңы.

4. «Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер туралы» Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 22 сәуірдегі № 220-I Заңы.

5. «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 13 мамырдағы № 415-II Заңы.

6. «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурызындағы № 413-IV Заңы.

7. «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 қаңтардағы № 142-II Заңы.

8. «Оңалту және банкроттық туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 7 наурыздағы № 176-V ҚРЗ.

9. «Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы» Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 17 сәуірдегі № 2198 Заңы.

10. «Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер жөніндегі заңнаманы қолданудың кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы № 2 Нормативтік Қаулысы.

11. «Акционерлік қоғамдар жөніндегі заңнаманы қолдану туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2009 жылғы 28 желтоқсандағы № 8 Нормативтік Қаулысы.

12. «Оңалту және банкроттық туралы заңнаманы қолдану практикасы туралы» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 2 қазандағы № 5 Нормативтік Қаулысы.

13. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 31-55).

14. Климкин С.И. Товарищество с ограниченной ответственностью: Комментарий к Закону РК от 22 апреля 1998 года. – 2-е изд., испр. и доп. / С.И. Климкин. - Алматы: Юрист, 2016. (стр. 7-22).

15. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 120-248).

16. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.159-422).

№ 5 тақырып. Азаматтық құқықтың объектілері

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Азаматтық құқық объектілерінің түсінігі мен негізгі түрлері.

2. Объектілерді жіктеу:

- олардың айналым қабілеттілігі бойынша;
- жеке-даралау дәрежесі бойынша;
- олардың бөлінуі бойынша;
- олардың тұтынуы бойынша;
- мәнінің дәрежесі (деңгейі) бойынша;
- күрделілігі бойынша.

3. Азаматтық құқықтық жеке объектілері:

- қызметтер және басқа да әрекеттер;
- интеллектуалдық меншік объектілері;
- бағалы қағаздар мен ақша;
- жеке мүлктік емес игіліктер мен құқықтар

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Кешенді мал шаруашылығы бар бірлестігінің шарты бойынша соңғысы бірлестікке 50 бас бұзау және 60 торайларды жеткізуге міндеттенді. Кешенді директордың нұсқауы бойынша жануарларды алып кеткенге дейін бір күн бұрын торайлар таңдалып алынған болатын және жеке ғимаратта жабық болды. Торайлар тұрған ғимараттарға найзағай түсіп өртенеді, нәтижесінде барлық 50 торай қырылады.

Осы орайда, мал шаруашылығы кешені бірлестікке тек 60 бұзау беруге дайын болды, ал торайларды беруден бас тартты және өзіндегі қалған торайларды шошқаларды молайту және көбейту үшін өзіне қажет екенін негізге алды.

Бірлестік сотқа жүгінді.

Сот қандай шешім қабылдауы керек? Осы дауды шешу кезінде заттарды жіктеудің қайсысы қолданылады?

№ 2. Ерлі-зайыптылардың арасында некені бұзуына байланысты Корнилов бірлескен сатып алынған мүлікті бөлу туралы дау туды. Андрей Корнилов жиһаздар, үстелдер мен шай жиынтықтары, көркем кітапхана және басқа да мүліктерден тұратын барлық мүліктің олардың құндылықтарына байланысты бірдей бөлінуін талап етті. Елена Корнилова мұндай мүліктерді айтқандай етіп бөлуге қарсылық білдіріп, заттардың құнсыздануы орын алатын айтты, және Корниловқа жиһаз жинағын алуын, ал үстел мен шай жиынтықтарын өзіне қалдыруды ұсынды. Кітаптарға келетін болсақ, ол оларды авторлардың шығармалар жинақтарына қарай бөлуге келісті. Сонымен бірге ол А.С. Пушкиннің шығармаларының толық жинағынан, оның ішінде жарияланған хаттарын беруді сұрады. .

Келген дауды шешуде заттардың қандай жіктелуі ескерілуі керек және егер бұл іс сотқа жіберілсе, бұл мүлікті қалай бөлу керек?

№ 3. Ерлі-зайыптылардың арасында некені бұзуына байланысты Корнилов бірлескен сатып алынған мүлікті бөлу туралы дау туды. Андрей Корнилов жиһаздар, үстелдер мен шай жиынтықтары, көркем кітапхана және басқа да мүліктерден тұратын барлық мүліктің олардың құндылықтарына байланысты бірдей бөлінуін талап етті. Елена Корнилова мұндай мүліктерді айтқандай етіп бөлуге қарсылық білдіріп, заттардың құнсыздануы орын алатын айтты, және Корниловқа жиһаз жинағын алуын, ал үстел мен шай жиынтықтарын өзіне қалдыруды ұсынды. Кітаптарға келетін болсақ, ол оларды авторлардың шығармалар жинақтарына қарай бөлуге келісті. Сонымен бірге ол А.С. Пушкиннің шығармаларының толық жинағынан, оның ішінде жарияланған хаттарын беруді сұрады. .

Келген дауды шешуде заттардың қандай жіктелуі ескерілуі керек және егер бұл іс сотқа жіберілсе, бұл мүлікті қалай бөлу керек?

№ 4. Невский даңғылындағы өз суреттерін сатып отырған суретшілерден сатып алушылардың бірі Неваның көпірінің суретін таңдады. Суретті буып-түю кезінде суретші сатып алушыға суреттің жалғыз көшірмесін бергенін және бейнеленген суреттері үшін сатып алушының пәтеріне келу керектігін ескертті. Сатып алушы суретшінің талаптарының заңдылығына күмән келтірді, себебі ол суреттің иесіне айналады және суретші суретке барлық құқықтарын жоғалтады.

Құқықтық кеңес алу үшін сатушыға және сатып алушыға қандай түсініктеме берілуге тиіс? Азаматтық құқықтың материалдық және материалдық емес объектілері арасындағы

айырмашылық қандай? Азаматтық құқықтар объектілері ретінде зияткерлік қызметтің нәтижесі қандай?

6. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

3. «Бағалы қағаздар рыногы туралы» 2003 жылғы 2 шілдедегі № 461-II Заңы.

4. «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурыздағы № 413-IV Заңы.

5. «Тауар таңбалары, қызмет көрсету таңбалары және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы» Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 26 шілдедегі № 456-I Заңы.

6. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 56-72).

7. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 249-297).

8. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 423-616).

9. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 3. Часть 2. Теоретическая. Раздел 2. Гражданское правоотношение. – Алматы, 2016. (стр. 141-206).

№ 6 тақырып. Мәмілелер

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Мәміле түсінігі және олардың азаматтық құқықтар мен міндеттердің пайда болу негіздерінің жүйеде алатын орны.

2. Мәміленің түрлері:

- қатысушалардың саны бойынша;
- бір-біріне бір нәрсе беруі керек болса;
- құқықтар мен міндеттер туындаған кезде;
- мәміле оның құқықтық негізіне байланысты дәрежесі бойынша.

3. Мәміленің нысаны. Ауызша және жазбаша мәмілелер. Жазбаша мәмілелердің түрлері. Мемлекеттік тіркеу.

4. Мәмілелердің жарамсыздығы. Дауланатын және маңызсыз мәмілелер. Мәмілені жарамсыз деп тану негіздері мен салдары.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Азаматша Анисова мен оның бұрынғы күйеуі өздерінің арасында жасасқан келісімді куәландыру үшін нотариусқа ба-рады. Ол келісім бойынша ажырасқан ерлі-зайыптылар кішкен- тай балаларын асырау жөнінде бір-біріне қандай да бір талап қоюдан өзара бас тартады, күйеуі ерлі-зайыптылардың ортақ мүлкін бөлуге дәметпейді, ал әйелі балалар кәмелетке жеткенше жаңа некеге тұрмауды міндет етіп алады.

Нотариус бұл мәмілені куәландырудан бас тартады?

№ 2. Институтта ұзақ уақыт ғылыми аға қызметкер болып істеген Васильев, өмір бойы жинаған арнайы әдебиет кітапханасын институтқа сыйлайды. Өз сыйлығы туралы ол Институттың Ғылыми кеңесінде және де институттық көп тиражды басылымында жария етеді. Кітаптардың көп болуынан және оларды бірден тасымалдаудың қиынға соғуынан Васильев оларды кішкене партиялармен тасымалдайды. Барлық кітаптарды көшіріп үлгермей, Васильев қайтыс болады. Заң бойынша жалғыз мұрагері болып табылатын оның ұлы институт директорының қалған кітаптарды беруді сұрағанына жауап ретінде оның әкесі мен институт арасындағы шарт тиісті түрде жасалмағанына сілтей отырып, әкесінің бұрынырақ берген кітаптарының бәрін қайтару талабын қояды. Осы дау қарастырылып жатқан сотта институт кітапхана-шысы қол қойған және институт директоры бекіткен Васильевтің сыйға тартқан кітаптарын балансқа қабылдау актісін ұсынады.

Пайда болған дауды қалайша шешу қажет?

№ 3. Волковқа мұра бойынша «Жигули» автокөлігі өтеді. Өзінің досы Яковлевке бұрынғы көрсеткен қызметтерін ескере отырып, және автокөлікті айдай алмағандықтан, Волков Яковлевпен шарт жасасады. Ол шарт бойынша Волков автокөлікке құқық белгілейтін құжаттарды ала салысымен тез арада «Жигули» автокөлігін Яковлевке сыйлауды міндеттенеді. Шарт нотариуста куәландырылады. Яковлев автокөліктің профилактикалық жөндеу жұмыстарын бастайды және оның жөнделуіне біршама көп сома жұмсайды. Алайда тиісті құжаттарды алған соң Волков Яковлевке автокөлік сыйлаудан бас тартады. Яковлев автокөлікті беру жөніндегі талабымен сотқа арыз ұсынады.

Істі шешіңіздер.

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. «Мәмілелер жарамсыздығының және олардың жарамсыздығының салдарларын соттардың қолдануының кейбір мәселелері» Қазақстан

Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 7 шілдегі № 6 Нормативтік қаулысы.

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 72-83).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 298-339).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 630-670).

6. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 45. Үлгі. Сборник судебных актов по недействительным сделкам / Под ред.: Мами К.А., Диденко А.Г. – Алматы: Паритет, 2016. (стр. 5-38).

№ 7 тақырып. Өкілдік және сенімхат. Азаматтық құқықтағы мерзімдер.

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Өкілдіктің түсінігі мен түрлері. Өкілдіктің пайда болу негіздері:

- заң күші бойынша;
- шарт негізінде;
- әкімшілік немесе корпоративтік акт күші негізінде;
- сот шешімі негізінде.

2. Сенімхат. Сенімхаттың жарамдылығына және оның жарамдылығын анықтауға арналған күндердің (күндердің) мағынасы. Сенімхаттың тоқтатылуы әрекеттері.

3. Азаматтық құқықтағы мерзімдердің түсінігі мен түрлері:

- азаматтық құқықтар мен міндеттерді орындауды жүзеге асыру мерзімдері;

- кепілдік шарттары;
- нақты терминдер;
- Шағым кезеңдері.

7. Ескіру мерзімдері: түсінігі, түрлері, оларды тоқтата тұру, талап қою мерзімінің өтуіндегі үзіліс және қалпына келтіру.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Ригада тұрып жатқан Столяров жанұясымен бірге Петербургқа көшіп келуді ұйғарады. Петербургта тұрғын үйді іздестіруге мүмкіндігі болмаған ол өзінің алыс туысы Петровпен келісілген соманың айналасында оның тұрғын үй сатып алу варианттарын іздестіруі жөнінде уағдаласады. Берілген тапсырманы орындау жағдайында Столяров Петровқа сатып алатын тұрғын үй құнының 2,5%-і мөлшерінде сыйақы төлеуді міндетке алады. Біраз уақыт өткен соң Петров таныстары арқылы Круглованың тиімді бағамен

сататын 3 бөлмелі пәтерін сатып алуға мүмкіндік барын біледі. Пәтерді көріп, Петров осы вариант Столяровтың көңілінен шығады деп шешеді. Круглова ойын өзгертеді деп күдіктенген Петров оны пәтерін тек Столяровка сататыны жөнінде жазбаша шарт жасасуға үгіттейді. Ниеттерінің шындығын растау үшін Петров өз қаражаты есебінен Кругловаға соманың жартысын төлейді, оны тараптар шартта кепілпұл деп атаған. Петров дереу Столяровпен хабарласады, бірақ соңғысы жағдайлардың өзгеруіне байланысты Ригадағы пәтерді керек етпейтінін айтады. Петровка қандай да бір сыйақы төлеуден не-месе оның шығындарын өтеуден Столяров бас тартады. Петров Кругловаға Столяровтың пәтерді сатып алудан бас тартқанын айтқанда, Круглова кепілпұл ретінде ақшаны қайтаруға ниеті жоқтығын, өйткені жасасқан шарттың кесірінен басқа сатып алушыларға пәтер сатудан бас тартқанын мәлімдейді. Петров Столяровпен де, Кругловамен де қарым-қатынастарындағы өзінің мүліктік құқықтарын қорғау жөнінде сұрақпен заң кеңесшісіне барады.

Петровка қандай кеңес берілуі тиіс?

№ 2. Сауда фирмасының агенті Васильев компьютерлерді жүзеге асыруда фирманың атынан акционерлік қоғамға төрт компьютерді жеткізуге шарт жасаған. Шартта көрсетілген мерзімде жеткізілмегендіктен, АҚ шартта көрсетілген тұрақсыздық айыбын өндіріп алу туралы Төрелік сотқа талап арыз жазады, фирмаға алдын ала төленген төлемдерді қайтаруды, сонымен қатар жасалған мәміледегі сомадан 0,3% Васильевке төленетін сыйақыны төлеуден де бас тартады. Фирманың ұстанымы бойынша Васильевпен компьютерлерді жеткізу шарты жарамсыз болып табылады, Васильев қалған барлық фирмалардың сауда агенті ретінде әлеуетті сатып алушыларды табу үшін және олармен келіссөздер өткізуге уәкілетті, бірақ ол қандайда бір шартқа қол қоймайды. Васильевке төленетін сыйақыға келетін болсақ, фирманың оған еш қатысы жоқ, өйткені сауда агенттеріне олардың әрқайсысының көмектерімен жасалған кезде комиссиялық сыйақыны өздері төлейді.

Сот мәжілісі барысында анықталғандай, біріншіден, Васильев кәсіпкер ретінде тіркелмеген, және екіншіден, Васильевге сәйкесінше АҚ үшін қажетті компьютерлерді нарықтық бағадан төмен іздеу тапсырылған, осы мәміле сомадан 0,3 % мөлшердегі сыйақыны төленетіні туралы АҚ-мен оның арасында шарт жасаған.

Дауды қалай шешу керек? Васильевті коммерциялық өкіл ретінде қарастыруға бола ма? Егер фирма бір компьютерді АҚ-ға дейін жеткізген болса, мәселенің шешілуі өзгереді ме?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 539-575).

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 84-99).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 340-369).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.719-757).

6. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 2. Часть 2. Теоретическая. Раздел 1. Общие проблемы гражданского права. – Алматы, 2016. (стр. 383-427).

№ 8 тақырып. Меншік құқығы және өзге де заттық құқықтардың жалпы сипаттамасы

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Меншік құқығының түсінігі және оның экономикалық және заңдық мағынадағы мәні.

2. Меншік нысаны.

3. Иелену, пайдалану және билік ету жөніндегі өкілеттігінің мазмұны.

4. Мүлікті күтіп ұстау ауыртпалығы және мүліктің кездейсоқ жойылу. Оқиға және бой бермейтін күш.

5. Меншік құқығына және өзге де заттық құқықтарына ие болу негіздері.

6. Меншік құқығының және өзге де заттық құқықтарының тоқтатылу негіздері

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Сидоров ұзақ уақыт бойы тұрғын үй иесі болады: онда өмір сүреді, мүлікке салынатын салық пен сақтандыру жарналарын төлей отырып, жарты үйді саяжайшыларға жалға беріп тұрады. 1992 ж. Сидоров қайтыс болған соң, мұрагерлік құқықтарды анықтау кезінде, үйдің меншік иесі басқа азамат болып табылғаны анықталады. Бұраев соғыстан кейін дұрыс жасалмаған мәміле бойынша одан үйді сатып алған екен. Осыны негізге ала отырып, жылжымайтын мүліктер туралы мәмілелерді тіркеу кеңсесі мұрагерлерге үйдің иесі Сидоров екені жөнінде анықтама қағазын беруден бас тартады, ал нотариус оларға мұрагерлікке құқық жөнінде куәлік беруден бас тартады. Мұрагерлердің дәлелдері бойынша өз кезінде үйді иелену құқығы жасалынбаса да,

иелену мерзімі арқасында Сидоров осы үйдің меншікті иесі бола алады, сондықтан да үй мұра бойынша оларға берілуі тиіс.

Дауды шешу барысында иелену көнелігінің мерзімі өтті ме, әлде, жоқ па деген сұрақ туады. Иелену көнелігі бойынша меншік құқығын алу үшін қандай шарттар қажет?

№ 2. Огурцовтың фермерлік қожалығына бір сиыр қосылып алады. Сиырды асырай алмаған соң, фермер оны сойып алып, етін базарда сатады, ал терісін тері зауытында тері бұйымдарына ауыстырып алады.

Екі айдан соң сиырдың иесі табылады.

Ол кімге және қандай талаптар қоя алады?

№ 3. Қаржылық жалдау шарты бойынша (лизинг шарты) жалға беруші жалға алушыға сатушыдан жабдықтар сатып алды, тиісінше жалға берушіге қабылдау-тапсыру актісі бойынша берілді. Жалға берушінің кәсіпорынында белгісіз себептерден пайда болғанын өрттен жабдықтар жарамсыз болып қалады және қалпына келмейді.

Жабдықты жоюдың мүліктік зардаптарын кім көтереді?

№ 4. Кішігірім құрылыстың меншік иесі — Николаев, терезелер мен есіктерді қағып тастап, ұзақ уақыт жоқ болады. Аудандық әкімшілік үйді ашуға жарлық береді. Үйдің 75 пайыз бұзылғаны жөнінде акт жасалған соң үй тұрған жер учаскесі Константиновқа құрылыс үшін беріледі. Николаевтың үйі Константиновқа құрылыс материалы ретінде ақысыз беріледі.

Константинов жаз мезгілі ішінде үйді толығымен қалыпқа келтіріп, қайта жобалап, іргелі түрде жөндеп алады.

Күзде бұрынғы тұрғын орнына келген Николаев Константиновтан үйді оған қайтаруды талап етеді. Константинов Николаевқа аудан әкімшілігіне баруды ұсынады, ал ол жерде Николаевтың талабы оның ұзақ уақыт жоқ болуына байланысты негізсіз деп танылады.

Іс қандай тәртіпте және қалай шешілуі тиіс?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 4-63, 110-143).

3. «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы» Қазақстан Республикасының 2007жылғы 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

4. «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурызындағы № 413-IV Заңы.

5. «Тұрғын үйге меншік құқығына қорғауға байланысты дауларды шешудің кейбір мәселелері» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 16 шілдедегі № 5 Нормативтік қаулысы.

6. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 370-385, 437-470).

7. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.14-107, 213-252).

№ 9 тақырып. Ортақ меншік және өзгеде (шектелген) заттық құқықтар

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Меншік құқығының түсінігі және оның экономикалық және заңдық мағынадағы мәні.

2. Меншік нысаны.

3. Иелену, пайдалану және билік ету жөніндегі өкілеттігінің мазмұны.

4. Мүлікті күтіп ұстау ауыртпалығы және мүліктің кездейсоқ жойылу. Оқиға және бой бермейтін күш.

5. Меншік құқығына және өзге де заттық құқықтарына ие болу негіздері.

6. Меншік құқығының және өзге де заттық құқықтарының тоқтатылу негіздері

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Кәмелетке толған және ата-анасынан бөлек тұрып жатқан төрт балаға олардың ата-анасы қайтыс болған соң мұра бойынша тұрғын үй өтеді. Мұрагердің үшеуі үйді сатып, түсірген пайдасын үлестер бойынша бөліп алғысы келеді. Мұрагерлердің біреуі үйді сатуға келісім бермейді, үйдегі өз үлесін тұрғын орын ретінде пайдаланғысы келетінін мәлімдейді. Мұрагерлер арасында келісім болмағандықтан, олардың үшеуі үйді сатуға қарсы болған мұрагерге үйді сатуға кедергі жасамауы туралы талап арызын береді. Өздерінің талаптарын олар үйді толығымен сатқанда оның нарықтық құны әп-сәтте жоғарылайтынымен түсіндіреді.

Істі шешіңіздер.

№ 2. Ағайынды, Петр мен Андрей, мұра бойынша тұрғын үй алады. Ағайындылар арасындағы келісім бойынша Петр жанұясымен бірге оңтүстік жаққа қарайтын үш бөлмені пайдаланады, ал әлі некеге тұрмаған Андрей, терезелері солтүстікке қараған екі бөлмені алады. Үйдің ас бөлмесі ортақ болады. Андрей, Солтүстікке кетпекші болады

да, өзіне бөлінген үйдің бөлігін сатып алатын адамды табады. Алайда, Петр үйдің бір бөлігін бөтен адамға сатуға рұқсат етпейтінін мәлімдейді. Бұнда ол ағайындылар арасында үйді пайдалану тәртібі жөнінде тек ауызша келісім болғанын және үйді түпкілікті қайта жоспарлаусыз қазіргі күйінде мүлдем бөлуге болмайтынын айтады. Сонымен қатар, Андрейге тиісті үйдің бөлігін сатып алудан Петр бас тартады, өйткені ол үшін қаржысы жоқ болады, ал үш бөлме оған және жанұясына тіпті жетіп тұр. Нотариус сауда-саттық шартты куәландырудан бас тартады да, ағайындыларға дауды шешу үшін сотқа баруды ұсынады.

Тараптардың қатынасына талдау жасаңыз да, істі шешіңіз.

№ 3. Ивановқа үй салу үшін жер учаскесі беріледі. Үйдің құрылысына Ивановтан басқа, оның әйелі мен дербес еңбекақы алатын кәметке толған екі баласы қатысады. Құрылыс біткен соң меншік иесі ретінде Иванов тіркеледі.

Бірнеше жыл өткен соң Ивановтар арасында неке бұзылады, содан соң мүлік бөлісу жөнінде сотта дау туады. Ивановтың талабы бойынша үй тек өзі мен оның әйелі арасында бөлінуі тиіс. Іске дербес талаптарымен Ивановтардың ұлдары араласады, олар әрқайсысына үйдің меншік құқығындағы өз үлестерін бөлінуін талап етеді, өйткені олар үй салуға өз күші мен қар-жысын қосқан болатын, ал басқа тұрғын орны жоқ. Анасы ұлдарының талабы жөн деп таниды, әкесі оларға қарсы болады.

Іске қатысуға жергілікті басқару органы шақырылады, ол Ивановтардың ұлдарының талаптарына қарсы болады. Өз қарсылығын ол үйдің жақын арада бұзылатынымен түсіндіреді. Үйдің бөлігіне меншік құқығы тек Иванов пен оның әйеліне беріліп қана қоймай, олардың екі ұлына да берілген жағдайда бәріне бөлек бір-бір пәтерден беруге тура келеді.

Істі шешіңіз.

№ 4. Ерлі-зайыптылар Козловтар бірнеше жыл некеде тұрады. Козлова бизнеспен айналысады, Кеңесов жұмысынан айрылып, жұмыссыздық бойынша жәрдемақы алып тұрады. Козлова күйеуіне некеде тұру кезеңі кезінде жиған-терген мүліктерін бөлісу тәртібі бекітілген контракт жасасуды ұсынады. Егер де ондай контракт жасалса да, ол заңды күшке ие болмайды деп мәлімдейді Козлов. Ерлі-зайыптылар келісімге келе алмаған соң, олар заң кеңесшісіне барады.

Оларға қандай жауап берілуі тиіс?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518-IV Кодексі.

3. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 63-110).

3. «Тұрғын үй қатынастары туралы» а Қазақстан Республикасының 1997жылғы 16 сәуірдегі № 94 Заңы.

4. «Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы» Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 7 сәуірдегі № 486- V ҚРЗ.

5. «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы» Қазақстан Республикасының 2007жылғы 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

6. «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурызындағы № 413-IV Заңы.

7. «Тұрғын үйге меншік құқығына қорғауға байланысты дауларды шешудің кейбір мәселелері» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 16 шілдедегі № 5 Нормативтік қаулысы.

8. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 386-436).

9. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 108-213).

№ 10 тақырып. Меншік құқығы мен өзге де заттық құқықтарды қорғау

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Заңнаманың әртүрлі салалары бойынша меншік құқықтарды қорғау тәсілдерінің жалпы сипаттамасы.

2. Қорғаудың азаматтық-құқықтық тәсілдері:

- міндеттемелік-құқықтық;
- заттық-құқықтық;
- мемлекеттік басқару органдардарына талап;
- өзге де тәсілдері.

3. Меншік құқығын қорғаудың заттық-құқықтық тәсілдері:

- меншік құқығын тану туралы талап;
- виндикациялық талап;
- негаторлық талап.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Дегтярев көп жылдар бойы скрипкада ойнаумен айналысатын. Ұзақ жұмыс сапарына кетіп бара жатып, ол өзінің досы Астафьевқа скрипканы сақтауға қалдырып кетеді, скрипка ұрланады.

Ақырында Дегтярев скрипканы кездейсоқ жағдайда таныс әуеншіден байқап қалады, ол скрипканы бейтаныс азаматтан сатып алған болатын. Скрипканы сатып алушы оны Дегтяревқа қайтарудан бас тартады. Сонда Дегтярев оған скрипканы қайтару жөнінде талап арызын береді. Жауапкер талапты мойындамайды, ол өз алдына Дегтяревтың скрипка иесі болмағанын мәлімдейді. Революцияға дейін скрипка шет елге қоныс аударған дәулетті меценаттың иелігінде болған. Оның бүкіл мүлігі тоналады. Скрипканы иеленудің заңды екенін Дегтярев дәлелдеп бермейінше, ол оған қайтарылмайды. Скрипканың мұражайлық құндылығы барын ескере отырып, скрипканың құны өтелген жағдайда жауапкер оны мемлекеттік скрипка қорына өткізуге келісімін береді.

Істі шешіңіздер.

№ 2. Кирпичников мұрагерлік бойынша күрделі жөндеуді қажет ететін тұрғын үйге ие болады. Кирпичников күрделі жөндеу жүргізіп, үйді қайта жобалайды да оған екі үй алды бастырмасын жалғап салады (жазғы және қысқы), үйге бұмен жылытуды орнатады.

Жұмыстар аяқталған соң көп ұзамай Морозов Кирпичниковке үйге меншік құқығын тану және оны үйден шығару талабын қояды. Өз талабына дәлел ретінде Морозов өз кезінде қылмысты іске заңсыз тартылғанын және мүлігі, соның ішінде үйі де тәркеленіп сотталғанын көрсетеді. Оның жоқ болған кезеңінде билігіне үй берілген жергілікті басқару органы оны Кирпичниковтің әкесіне сатып жібереді. Қазіргі уақытта Морозов толығымен ақталып шығады және үйге қоныстануды қалайды.

Кирпичников талапқа қарсы болады. Ол бала кезінен осы үйде тұрып жатқанын, үйді мұра бойынша алғанын, оның жөнделуі мен жабдықталуына өзінің барлық қаражатын жұмсағанын және басқа тұратын орны жоғын сотқа түсіндіріп айтады. Морозовқа қатысты, оның ақталған адам ретінде мемлекеттен пәтер алғандығын, ал үйдің оған керегі жоқтығын айтады. Пәтерді Морозов жекешелендіріп алған.

Тараптар дәйектерін талдап, істі шешіңіз № 3. Ерлі-зайыпты Васильевтар некеде тұрған кезінде автокөлік сатып алады. Васильева некені бұзу және жалпы мүлікті, оның ішінде автокөлікті бөлісу жөнінде Васильевқа талап қояды. Содан соң талапкер талапты қамтамасыз ету үшін сот тәртібімен автокөлікті босқа тұлғаларға сатуға тиым салдырады. Алайда талапты қамтамасыз ету жөніндегі сот ұйғарымы орындалмайды, өйткені Васильевамен келісімі бойынша автокөліктің Васильевта болуын пайдаланып, ол оны Андреевқа сатып үлгереді.

Содан барып Васильева Васильев пен Андреевтың сату-сатып алу шартын жарамсыз деп тану жөнінде және Андреевтан көлікті еріксіз алу

туралы талап қояды. Талабына негіз етіп ол автокөліктің ортақ бірлескен меншік құқығы бойынша оның және жауапкер Васильевтің иелігінде екенін, сондықтан да соңғысы көлікті оның келісімінсіз сата алмайтынын айтады.

Андреев талапқа келесі негіздер бойынша қарсы болады: біріншіден, автокөлікті сатып аларда ол оның меншік иесі тек Васильев деп ойлайды, екіншіден, көлікке ие болу кезінде оны жөндеуге шығындар кетеді, сол шығындар көлікті еріксіз алған жағдайда қалай да болмасын өтелуі тиіс.

Сот Андреевты көлікті қайтарып беруге, ал Васильевты Андреевтың ақшасын қайтарып беруге міндеттеп, Васильеваның талабын орындайды. Бірақ көлікті жөндеу шығындары Андреевқа өтелмейді. Соттың шешімі дұрыс па?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 144-151).

3. «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы» Қазақстан Республикасының 2007жылғы 26 шілдедегі № 310-III Заңы.

4. «Тұрғын үйге меншік құқығына қорғауға байланысты дауларды шешудің кейбір мәселелері» Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 16 шілдедегі № 5 Нормативтік қаулысы.

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 471-488).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 253-275).

№ 11 тақырып. Міндеттеме туралы жалпы ережелер

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Міндеттеме түсінігі. Салыстырмалы құқықтыққатынастардың абсолюттіктен айырмашылығы.

2. Олардың пайда болу себептері бойынша міндеттемелердің түрлеріне қысқаша сипаттама.

3. Міндеттеменің тараптары.
4. Міндеттемедегі тұлғалардың ауысуы.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Цемент зауыты тауар жеткізілімі шарты бойынша осы жылдың екінші тоқсанында құрылыс трестінің атына 100 вагон цемент жіберуі тиіс еді. Іс жүзінде 80 вагон жүктеліп жіберіледі. Құрылыс тресті өнімнің жетіксіз жібергені үшін зауытқа айып төлеуге, жеткізілмеген жүктің шығынын толықтыруды талап етеді. Зауыт жіберген қатесі үшін айып төлеу түрінде жаза тартқанын негізге ала отырып, трест талабынан бас тартады.

Зауыттың талаптан бас тартуға негізі бар ма?

№ 2. Көтергіш-көлік жабдығы зауыты жасасқан шартқа сәйкес портқа келесі жылдың бірінші тоқсанда порттық кран жеткізіп беруге міндетті еді. Бірақ басқа сатып алушылардың бас тарту себебінен осы жылы-ақ кранды жеткізіп беру мүмкіндігі туады. Кранның тездетіп жеткізілуіне порт мүдделі шығар деген оймен зауыт оны жедел тиеп жібергеннен соң төлем ақысын өтеуді сұрайды. Порт, кранды алып, ақысын төлеп, оны орнықтыру жұмыстарына кіріседі, сонымен қатар кранды зауытқа мезгілден бұрын жеткізгені үшін айып төлеуді талап етеді.

Талап қанағаттандырыларлық па?

№ 3. Апаттың салдарынан коммерциялық дүңгіршек бүлінген. Дүңгіршектің меншік иесі автокөлік иесі Савельевтен залалдың орнын толтыруды талап етті. Савельев дүңгіршекті қалпына келтірге уәде етті, және оның иесі - Петровка тиісінше қолхат берді. Біраз уақыт өткен соң, Петров, дүңгіршекті меншік иесі деп тану бойынша құжаттарды тексерген кезде, қолданыстағы сақтандыру полисін тауып алады, тиісінше дүңгіршек үшінші тұлғалардың әрекеттерінен сақтандырылған. Сақтандыру компаниясы сақтандыру өтемақыны төлейді де және Петровка төленген заладың орнын толтырған соманы Савельевтен талап етеді.

Савельев төлеуден бас тартады, Петров екеулерінің арасында келісімнің бар екенін, онда Савельев дүңгіршекті жөндеу үшін емес, дүңгіршекті қалпына келтіретініне сілтеме жасайды, Ол оның үстіне құрылыс материалдарын сатып ала бастады және қажетті жұмыстарды жүргізуге ниет білдірді.

Сақтандыру компаниясы Савельевке талаппен сотқа жүгінді. Савельевке Петровта талап қойып отыр, оның пікірінше, сақтандыру компаниясы оған төленген сомасы дүңгіршекті толық қалпына келтіру үшін жеткіліксіз болғанын және мәжбүрлі үзілістен туындаған шығындар мен жойылған тауарлар үшін өтемақыны талап етті.

Істі шешіңіз.

№ 4. Сатып алған пәтерінің толық бағасын төлеуге мүмкіндігі болмай, Воробьев сатушымен - Прокофьевпен - төлемді алты айға кейін қалдыру жөнінде келіседі. Прокофьев кейінге қалдыруға келісімін бере отырып, Воробьевке ол үшін оның туысқаны Тихоноваға кепіл болсын деген талап қояды, оны Прокофьев адал және жауапты адам ретінде білетін.

Тихонова Воробьев үшін кепіл болуға келіседі, бірақ шартқа қол қойып отырып, қарыздың жартысын қайтаруға кепіл болатынын ескертеді. Қарыздың қалған бөлігіне Воробьевтің басқа туысы Тугиева кепіл болсын деп кеңесін береді, Тугиева оған келіседі.

Белгіленген мерзімде Воробьев қарызын өтемейді және жанұсындағы қиыншылықтарға байланысты жарты жылға дейін пәтер үшін төлем жасай алмайтынын Прокофьевқа хабарлайды. Бірақ ол мерзім өткен соң да ол Прокофьевқа ақшасын төлемейді.

Прокофьев Тихоноваға талап арыз ұсынады және оның Воробьев міндетін орындайтынына кепіл болғанына сілтей отырып, одан қарыздың бүкіл сомасын төлеуді талап етеді. Тихонова талапқа қарсы болады, ол міндеттеменің жартысының орындалуына кепіл болғанын, оның үстіне, қарызды 6 ай ішінде өтеу қажет болғанын көрсетеді. Сол кезеңде оның Воробьев үшін төлем жасауға мүмкіндігі болатын, қазір ол жұмыс істемейді, соған байланысты ондай мүмкіндігі енді жоқ екенін айтады.

Дауды шешіңіздер.

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 152-199).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 489-532).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 276-318).

№ 12 тақырыптар. Міндеттеменің орындалуын қамтамасыз ету тәсілдері.

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Тұрақсыздық айыбы, оның түрлері.
2. Кепіл және оның түрлері.
3. Мүлікті ұстап қалу.
4. Кепілдік және кепіл болушылық.
5. Кепілпұл, кепілдік жарна және міндеттемелерді қамтамасыз етудің басқа да тәсілдері.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. «Ситалл» фирмасы, тапсырыс беруші - ауылшаруашылық өнімін өңдеу комбинаты - тапсырыстың толық сомасына банк кепілдігін беретін болса, құрылыс бойынша жұмыстар жүргізуге келіседі. Комбинат банк кепілдігін алады, бірақ құрылыстық мердігерлік шартына қол қюдан бас тартады, ол банктен алған қаржыны өзінің күнделікті қажеттіліктеріне жұмсауды ұйғарады.

Банктің кепілдікке қол қоюынан кейін Комбинат оған кепілдік сомасын Комбинаттың есеп шотына аударуды сұрап хат жібереді. Банк ондай талапты банкке тек мердігер - «Ситалл» фирмасы Комбинаттың орындалған жұмыстардың ақысын төле-меген жағдайында ғана қоя алады деген оймен одан бас тартады. Екінші хатында банк кепілдігі негізінде несие беру кепілдігі болып табылатынын, Комбинат оны өтеуге міндеттеме алатынын көрсете отырып, Комбинат талабынан қайтпайды. Ақшаның іс жүзінде қайда - құрылыстың төлеміне не шикізат сатып алуға - кететінін банктің білуі қажет емес деп санайды.

Бұл дайда кімдікі дұрыс?

№ 2. Жауапкершілігі шектеулі серіктестік пен құрылыс фирмасы арасында шарт жасалады, ол шарт бойынша құрылыс фирмасы Серіктестіктің кеңсесін жөндеуге, ал ол барлық қажетті материалдарды жеткізіп, жөндеу жұмыстарының ақысын төлеуге міндетті болады. Жұмысты 1 маусымнан бастап бір айда аяқтау қажет. Құрылысшылар өз уақытында жұмыстарды орындауға кіріседі, бірақ 15-маусымнан бастап барлық жұмыс-тарды тоқтатады, өйткені жүргізілген жұмыстардың ақысын төлеу үшін Серіктестіктің қаржысы жоқ екендігі анықталады. Оның үстіне, Серіктестік қажетті материалдарды жеткізіп бере алмай, құрылыс фирмасының материалдарын пайдаланып, жұмыстарды белгіленген мерзімде орындауды талап етеді. Аталған талапты фирма орындаудан бас тартады. Сонда Серіктестік шартты бұзатынын жариялап, жұмыстарды аяқтау үшін басқа ұйымды шақырады, ал шығындарды өтеуді мердігерге жүктейді.

Серіктестіктің әрекеттері заңға сәйкес пе?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. «Жылжымайтын мүлік ипотекасы туралы» Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 23 желтоқсандағы № 2723 Заңы.

3. «Жылжымалы мүлік кепілін тіркеу туралы» Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 30 маусымдағы № 254 Заңы.

4. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 200-291).

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 533-598).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 319-414).

Тема № 13. Міндеттемені тоқтату

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Міндеттемені тоқтату негіздерінің жалпы сипаттамасы.
2. Міндеттемені тоқтату негіздері:
  - орындау, тиісінші орындау ұғымы;
  - Бас тарту төлемі, өтем төлеу және залаладың орнын төлеу бойынша айырмашылықтар;
    - есепке жатқызу, есепке жатқызу негіздері, есепке жатқызуды пайдалану мүмкін болмаған жағдайлар;
    - борышкер мен несие берушінің бір тұлға болуының сәйкестігі;
    - жаңғыртылу;
    - Борышты кешіру, сыйға тартудың ;ара қатынасы
    - орындаудың мүмкін еместігі;
    - мемлекеттік орган актісін жариялау;
    - азаматтың қайтыс болуы және заңды тұлғаны тарату міндеттемені тоқтатудың негізі ретінде; азаматтың қайтыс болуы міндеттеменің тоқтатылуына әкеп соқтырмайтын жағдайлар.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Грачев Беловтың пәтеріндегі ас бөлмесін 5 күн ішінде жөндеп беретіні туралы Беловпен келіседі. Алайда, Грачев, одан да тиімді тапсырыс алып, көрсетілген мерзімде ас бөлмесін жөндеуге кіріспейді. Беловты кездестіріп қалып, Грачев оған болған жағдайды түсіндіріп, одан жөндеу жұмыстарына даярлап қойған бояуды, лакты, тақтайшаларды және ыдыс жуатын раковинаны ақысыз алып кетуін

ұсынады да содан кейін олардың мердігерлік шарт бойынша катынастары аяқталды деп санайды.

Белов Грачев ұсынған заттардың бәрін алып кетеді. Бірақ біраз уақыттан соң ол мердігер таппай, Грачевтан бастапқыда келісілген сыйақы үшін мердігерлік жұмыстарын орын-дауды талап етеді. Грачев талапты қабылдамайды, оның ойынша, олар шарттың қысқартылуы туралы келіскен болатын және бас тарту төлемі ретінде ол Беловқа аталған материалдарды берген болатын.

Бұл дауда кімдікі дұрыс?

№ 2. «Ударник моря» АҚ танымал суретшімен қоғамның кейбір қызметкерлерінің портреттерін жазу туралы келісімшартқа қол қойып, оларға сыйлау мақсатында «Балықшылар күні» мерекесіне тапсырды.

Суретші эскиздерді жаздырып, автокөлік апатына ұшырады, соның салдарынан ол өз кәсіби қабілетін жоғалтты және АҚ-нан жасалған жұмыстардың құнын төлеуді талап етті. АҚ жұмысының аяқталмай жатқандығын ескере отырып, ақы төлеуден бас тартты. Суретші сотқа талап-арыз берді.

Азаматтық заңмен белгіленген міндеттемені тоқтатудың негізі мен тәсілдері қандай? Бұл келісімді қандай шарттармен байланыстыруға болады? Талабы негізделген бе?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 360-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 599-611).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 440-449).

№ 14 тақырып. Міндеттеменің бұзылғандығы үшін азаматтық-құқықтық жауаптылық

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. Залалдардың орнын толтыру. Залал мен айып төлеудің ара қатынасы.

2. Міндеттеменің бұзылғандығы үшін жауаптылықтың негіздері.

3. Міндеттемедегі тараптардың мерзімді өткізіп алуы.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Машина жасау зауыты мемлекеттік тапсырыс бойынша мемлекеттік тапсырыс берушіге (сатып алушыға) дайын өнімнің (кофетегістеуіштер) партиясын жіберді. Оны қабылдаған кезде, ол тиісті талаптарға жауап бермейтіндігі анықталды, тиісінше бұл туралы акт жасалды.

Тапсырыс беруші зауыттан: а) жарамсыз өнімдерге төленген сомалардың қайтарылуын; б) оларды сақтауға байланысты шығыстарды төлеу; в) өнімді қайтаруға байланысты көлік шығындарын төлеу; г) сапасыз өнімдерді жеткізуге айыппұл салуды талап етті.

Орындаушы тапсырыс берушінің барлық талаптарын қабылдамады және тапсырыс беруші өнімнің қайтарылуына асығыс болғанын түсіндірді, себебі ол (өндіруші) өнімнің ақауларын жөндеуден немесе оларды сатып алушының өзі ақауларды жоюға байланысты шығындарды қайтару арқылы ақысыз жоюы мүмкін екенін айтып түсіндірді.

Келтірілген залал дегеніміз не? Қолданыстағы азаматтық құқықта көрсеткен залалдың қандай түрі? Шығыстар мен залал арасындағы қатынас қандай? Шығындарға қандай шығыстар кіреді? Тараптардың қарсылықтары мен талаптары негізделген бе?

№ 2. Т.П. Молчанова шашты кесуге шешім қабылдады. Осы мақсатта ол өзінің N қалашығында шаштараздардың біріне барды. Шашты қысқарту барысында оның құлағын жаралады. Жарақат соншалықты ауыр болды, бұл қан кетуді шаштараздардың 20 минут тоқтата алмады. Т.П. Молчанова қалалық аурухананың жарақаттар орталығына жеткізілді. Онда оған көмек көрсетілді және құлаққалқанға жарақат алғаны туралы анықтама берілді.

Екі аптадан астам Т.П. Молчанов бинт таңғышымен жүрді. Сосын ол таңғышты шешеті, бірақ тыртық қалып қойды.

Т.П. Молчанова шаштаразды кешірмеді және шаштаразды сотқа берді, жауапкерден 16 миллион 800 мың теңге көлемінде моральдық нұқсанды өтеуді талап етті.

Моральдық нұқсан дегеніміз не? Моральдық нұқсанды өтеу туралы талап қою тәртібі қандай? Моральдық нұқсанды өндіру мөлшерін төлеуді қалай және кім анықтайды? Сот қандай шешім қабылдауы керек?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 333-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 612-655).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 415-449).

№ 15 тақырып. Шарт туралы жалпы ережелер

1. Қарастырылатын сұрақтар

1. ҚР Азаматтық кодекстің жалпы бөліміндегі шарттың ұғымы мен түрлері.

2. Шарттың ережелері. Шарт және заңнама.

3. Шарт еркіндігінің қағидалары.

4. Шарттың өзгертілуі мен тоқтатылуы.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Решетников өзінің «1BM» компьютерін өзінің досы Колбасовқа демалыс уақытында сақтауға берді. Демалыстан оралған Решетников компьютерін алып кетуге Колбасовқа келді. Оны тексерген кезде, компьютердің қатты дискісінде жазылған барлық ақпараттың жойылғаны анықталды. Колбасов Решетниковқа компьютердің иесі жазған DOOM компьютерлік ойындарында бірнеше рет ойнағанын айтты. Решетников оған келтірілген нақты зиянды өтеуді, сондай-ақ жоғалған коммерциялық ақпараттарды пайдалану мүмкін еместігінен байланысты, пайданың жоғалуына қатысты зиянды да талап етті. Колбасов бұдан бас тартты және өз кезегінде нарықтық құнының 10% мөлшерінде сақтау үшін оған ақы төлеуді ұсынды. Решетников Колбасовтың ұсынысымен келіспеді, себебі олар сақтау шартын жасамағанын, алайда Колбасов оған достық қызмет көрсеткенін және оған ешқандай төлем төленбейтінін айтты. Келісімге қол жеткізбеген тараптар кеңес алу үшін қорғаушыға барады.

Қорғаушы қандай кеңес беруі керек? Решетников пен Колбасов арасындағы келісімді азаматтық-құқықтық шарт деп қарастыру мүмкін бе? Шарттағы ақылыны қалай түсінуге болады? Шарттың базасы қалай анықталады?

№ 2. Симонов поштадан осы жылы басылымға дайындалатын кітаптардың тізімін қамтитын, тиісті баспа деректердің басылымдар мен бағаларын көрсететін каталог алады. Екі қымбат суреттелген альбомды таңдаған Симонов баспагерге өзінің ұнаған кітаптарының реквизиттері

бар ашықхатты жіберді. Үш ай өткеннен кейін ол қолма-қол ақшаны төлеу арқылы басылымдарды алу туралы хабарлама алды. Пошта бөлімінде ол тапсырыс берген альбомдардың құны каталогтағы бағадан екі есеге көбейгенін анықтады. Сидоров альбомдарды сатып алды. Үйінде ол альбомдардың полиграфиялық көрсеткіштері каталогта көрсетілгеннен әлдеқайда нашар екенін анықтады, ал альбомдардың басылған көлемі жоспарланғаннан аз. Симонов баспа үйіне келіп, шартты бұзып, оған төленген ақшаны қайтаруды ұсынды. Баспа үйі екі ай бұрын бұйрықтың жаңа мерзімдері Симоновқа жіберілгенін айтып, келісімшартты бұзудан бас тартты және ол тапсырысты кері қайтару туралы баспа үйіне хабар бермеді.

Бұл жағдайда кімдікі дұрыс? Ұсыныс және жария ұсыныс жасау туралы шақырудың арасындағы қандай айырмашылық бар?

№ 3. «Силикон» АҚ «№ 38 зауыты» АҚ-мен жарылғыш заттарды өндіруге арналған химиялық реактивті тауар жеткізілімі шарт жасасты. Бір айдан кейін жекешелендіру кезінде зауыттың бақылау пакеті жаңа меншік иесіне сатылды, ол уақытында кәсіпорынды қайта қарауды және жарылғыш заттар өндірісін жабуды шешті. Сонымен қатар, зауыт «Силикон» АҚ-дағы жағдайлардың күрт өзгеруіне (өнімнің жабылуы) байланысты келісімшартты бұзуды ұсынды. Жеткізуші сатып алушының аргументтерімен келіспеді, өйткені бұл олардың өздерінің іс-әрекеттерінің салдарынан туындап отырғанын және шарттың нақты орындалуын немесе оның шығындарын өтеуді талап етті. Зауыт тауар жеткізілімі туралы келісімшартты тоқтату туралы сотқа жүгінді.

Сот қандай шешім қабылдауы керек? Жағдайлардың елеулі өзгеруіне негізделген келісімшартты бұзудың талаптары мен тәртібі қандай?

3. Ұсынылатын қайнар көздер

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданды.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 374-423).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 656-712).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 450-475).

IV. Өзіндік дербес оқуға қалдырылған тақырыптардың тізімі

№ 1 тақырып. Азаматтық құқықтың ұғымы, пәні, әдісі, жүйесі. Азаматтық құқықтың қайнар көздері

2. Ситуациялық есептер (кейстер / кіші кейстер)

№ 1. Сұрақ бойынша құқықтық пікір дайындау: Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысы Азаматтық кодекстің нормаларына түзету жасай алады ма?

№ 2 тақырып. Азаматтық құқықтықатынас. Азаматтық құқықты жүзеге асыру және қорғау.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Галкин өзінің кемтарлығынана,— яғни, соқыр болу себебінен пәтер бойынша көршісі Антоновты Галкинның атынан шартқа қол қоюын сұрайды, ол шарт бойынша ол Григорьев тан 5000 мың теңге қарыз алады. Шартта қарастырылған мерзім өткен соң Григорьев қарыз сомасын қайтаруды талап етеді. Галкин жағдайының жоқтығына сілтеп, бұл талапты орындаудан бас тартады. Сот мәжілісінде Антоновтың қойған қолын ешкім куәлан-дырмағаны, ал оның өзі бұл қаладан мүлдем кетіп қалғаны анық-талады. Қарыз шартының тәртібі сақталмағанын көрсете отырып, Галкин талап арызды мойындамайды, бірақ ақшаны алғанынан бас тартпай, оны реті келгенде қайтарып беруге уәде береді.

Сот қандай шешім шығаруы тиіс?

№ 2. Некеде тұрған кезінде Леонтьева мен Максимов бірлесіп үй сатып алды. Кейіннен олардың арасындағы неке тоқтатылып, Леонтьева Максимовқа үйді бөлу туралы сотқа талап арыз берді. Іс бойынша сараптама тағайындалды. Сараптама қорытындысы бойынша даулы үйді техникалық себептермен бөлуге болмайтынын айтады. Панель құрылымының үйі екі бөлікке бөлінгенде, есіктер үшін қалқандардағы тесіктерді кесіп тастау қажет, бұл үйдің барлық құрылысын әлсіретеді.

Сот ісін қарау барысында Леонтьева ауыр науқас қызымен тұратынын және бұл Максимовпен ортақ қызы екені мәлім болады, ал Максимов тұрғын үйді пайдаланбайтынын және басқа тұрғын үймен қамтамасыз етілгенін анықталды.

Істі шешіңіз.

№ 3 тақырып. Азаматтар азаматтық құқықтың субъектілері ретінде

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Геологиялық экспедиция мүшесі Голубев Находкадан Сахалинге қарай теплоходпен жүріп келе жатты. Жапон теңізінде

теплоход он екі баллдық штормға ұшырайды да суға кетеді. Экипаж мүшелерінің және жолаушылардың көбін жақын маңда-ғы кемелер мінгізіп алады, бірақ бірнеше адам, олардың ішінде Голубев та, табылмады. Голубевтың әйеліне күйеуінің штормдық ауа-райы жағдайында кеме апатында хабар-ошарсыз кеткені туралы радиограмма жіберіледі. Әйелінің арызы бойынша, Голубев сот шешімімен өлді деп жарияланады. Әйеліне мұрагерлік бойынша оның бүкіл мүлкі өтеді: саяжай, мотоцикл, велосипед және т.б. Ата-анасына Алматыға көшуге бел байлаған әйелі сая-жай мен мотоциклді сатады, ал велосипедті өзінің жиеніне сыйға тартады. Көп ұзамай Голубев оралады. Ол экипаждың екі мүшесімен бірге оларды адам аяғы баспаған аралға апарып тастаған құтқару салына өтіп үлгерген екен. Аралдың маңында ұшып жүрген тікұшақтың экипажы оларды байқап қалғанға дейін сол аралды мекендеп қалған екен. Голубевтың әйелі оның заңды тәртіпте өлді деп жарияланғандығынан олардың арасында неке бұзыл-ғанын мәлімдейді. Голубев өз заттарының қазіргі иелерінен оларды қайтарып беруді талап етеді. Онымен қоймай, ол әйелі-нен оралу кезіне дейін сақталмаған заттардың құнын қайтарып беруді талап етеді.

Голубев талаптарының заңды негізі бар ма?

№ 2. Аңшылықты кәсіп еткен Никитин аңға қойған қақпан-дарын тексеруге орманға кетеді де қайтып оралмайды. Алты жылдан соң ұлының арызы бойынша, сот тәртібімен ол өлді деп жарияланады. Никитиннің жалғыз мұрагері саналатын баласы әкесінің меншігіндегі тұрғын үйге және басқа мүлікке ие болуы керек еді. Аталып кеткен шешімнің шығуына дейін бірнеше күн бұрын Никитиннің ұлы автокөлік апатында қайтыс болады. Никитиннің басқа мұрагері жоқ болғандықтан оның барлық мүлкі мемлекетке өтеді. Үйі аудандық әкімшілік балансына бе-ріледі де оған тұрғындар кіргізіледі.

Ал қалған мүлігі бағасын арзандатып сататын дүкен арқылы сатылып кетеді. 7 айдан соң аңшы-кәсіпкер Никитин қайтып оралады. Орманда үстіне құлаған ағаштан бас сүйегінің ауыр жарақатын алып, ес-түссіз күйде жақын арадағы елді мекенге оташылардың арқасында жеткізіледі. Никитиннің ешбір құжаты жоқ болады, ал жарақат салдарынан ол есінен айырылып, өз мекен-жайын ұмытып қалады.

Бірнеше жыл бойы ол әртүрлі медициналық мекемелерде ем алады, ал енді емделіп үйіне оралады. өзінің бүкіл мүлкі мемле-кетке өткенін білген Никитин, әкімшіліктен үйін және басқа да заттарын қайтаруды талап етеді. Әкімшілік оған заңға сәйкес не үйін, не басқа мүлкін заттай болмыста қайтарып бере алмай-тынын және оның тек ақшалай орнын толықтыруға үміттенуге құқықты екенін түсіндіріп береді.

Осындай түсініктеменің жөні бар ма?

№ 4 тақырып. Заңды тұлға, мемлекет және әкімшілік аумақтық бөлініс азаматтық құқықтың субъектісі ретінде

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. «Сырым» ЖШС құрылғаннан кейін кірген қатысушылары және бұрынғы қатысушыларымен Балиев арасында дау туды.

Байлиев, ЖШС туралы Заңның 22 бабына сілтеме жасай отырып, құжаттардағы қосылу туралы шарттың ережелерінің арасында қайшылық туындаған кезде, қосылу туралы келісімнің тарапына құрылтай шарт басымдық беретінін мәлімдеді. Өзге қатысушылар ЖШС туралы Заңның 14 бабының 5 тармаққа сілтеме жасай отырып, қарама-қарсы көзқарастағы ұстанымды ұстады.

Осы дауда сіздің позицияңызды білдіріңіз.

№ 2. «Автопрокат» ЖШС қатысушы Дождев, ҚР АҚ сілтеме жасай отырып, серіктестіктің директоріне автомобильді бір жылға жалға беруге туралы ОСУ шешімінің күші жоюды талап етті.

Талапкердің бұл шешімге қарсы дауыс бергеніне қарамастан, бұл шешім басым көпшіліктің даусымен қабылданды.

Өзге қатысушылар, серіктестік және оның атқарушы орган арасында меншіктік пайданы алуға бағытталған шарт жасасуға жалпы жиналысының оң шешімін қабылдау үшін қажеттігі ЖШС туралы заңның барлық талаптары сақталғанын атап өтті.

Алайда Дождев келісім-шартта көрсетілген жалға берілетін төлем осындай моделдегі автомобильді жалға беру төлемдерінен он есе аз екенін айтып, бұл жағдай қулықпен жасалған мәміле екенін көрсетті.

Дауды шешіңіз. ЖШС пен оның атқарушы органы арасындағы мәмілелерді жасасу туралы заңнамада қандай шектеулер белгіленді? Мүдделер қақтығысы деген не?

№ 5 тақырып. Азаматтық құқықтың объектілері

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. «А» ЖШС 2015 жылдың мамырында көмірсутектерді өндіру бойынша жер қойнауын пайдалану құқығын алды, нақты айтсақ мұнайды алды. 2015 жылдың желтоқсанында, жарғылық капиталындағы 10% өзінің үлесін ЖШС «В» сатуға шешім қабылдады, тиісінше серіктестік құзыретті органға өз үлесін иеліктен шығаруды рұқсат етуге өтініш жіберді

Құзыретті орган көмірсутектер үшін жер қойнауын пайдалану құқығы келісім-шарт күшіне енгеннен бастап екі жыл ішінде беруге болмайды деп өз шешімін түсіндірді және рұқсат беруден бас тартты

(Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Заңының 37 бабының 10 тармағына сәйкес).

Құзыретті органның дәлелдерін бағалаңыз. Жер қойнауын пайдалану құқығына не кіреді?

№ 2. Некені бұзуға байланысты ерлі-зайыпты Корниловтар арасында бірге жиған-терген мүлікті бөлу жайында дау туады. Андрей Корнилов жиһаз гарнитурасы, асханалық және шай сервиздері, көркем әдебиет кітапханасын және басқа да мүліктің бағасын ескере отырып, теңдей етіп бөлуін талап етеді. Нәтижесі заттардың құнсыздануына әкелетіндіктен Елена Корнилова ондай бөліске қарсылық білдіреді және Корниловаға жиһаз гарнитурасын алып, ал оған асханалық және шай сервиздерін беруді ұсынады. Кітаптарды болса авторлар бойынша бөліп алуға келіседі. Бірақ А.С. Пушкин шығармалар жинағының хаттары жарыққа шығарылған соңғы томын беруді сұрайды.

Пайда болған дауды шешу кезінде заттардың қандай классификациясын ескеру қажет және істің сотқа берілу жағдайында көрсетілген мүлік қалай таратылуы тиіс?

№ 6 тақырып. Мәмілелер

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Михалев пен оның жұбайы 25.05.2014 жылы «Volkswagen T4» автокөлігін 1 650 000 теңгеге сатып алды. 2015 жылдың көктемінде ерлі-зайыптылар арасында жанжал туындады, сол уақытта жұбайы мүлікті бөлу туралы, жоғарыда аталған көлікті қоса бөлетінін айтып, қорқытты. Осындай мән-жайдың алдын алу мақсатында, яғни меншікті бөлуді болдырмау үшін, Михалев өзінің көршісі Кичатовқа, және онымен сенімгерлік қарым-қатынаста болған, автокөлікті оған сатқан сияқты болып формалды түрде оның атына көлікті тіркеуді ұсынды, Кичатов оған келісті. Кичатовтан келісімді алғаннан кейін, олар 24.05.2015 жылы автокөлікке сатып алу-сату шартын жасасты, ал Кичатов өз кезегінде оны өз атына тіркеді.

Одан кейін, Кичатов, осы жағдайды пайдаланып, Михалевтің рұқсатынсыз 30.05.2015 жылы көлікті үшінші тұлғаға сатты.

Мұны білген Михалев Кичатовтың жасаған мәмілесін жарамсыз деп тануы туралы сотқа талап арыз берді.

Дауды шешіңіз.

№ 2. Хамзина мен Лисаковскаяның арасындағы 2014 жылы пәтерді 5 000000 тг. сату туралы сатып алу-сату шарты жасалды, бұл меншік құқығы Лисаковскаяның анасына тиесілі болды, ал Лисаковскаяның өзі оның атынан сенімхат бойынша әрекет етті. Шарт

талабы бойынша Хамзина Лисаковскаяға 4 970 500 тг., екі рет берілген, ақшаны алғандығы туралы Лисаковская оған өз қолымен қолхат жазып берген, ол сондай-ақ 9508 теңге көлемінде коммуналдық қызметтер үшін де қарызын өтеді.

2014 жылдың ақпан айынан бастап Хамзин пәтердеотбасы мүшелерімен бірге тұрып жатты. Мәміле нотариалды куәландырылмаған және уәкілетті органда тіркелмеген, 2014 жылы Лисаковскаяның анасы қайтыс болып, Лисаковская мұрагерлік құқық бойынша үйді алып, 2015 жылы үшінші тұлғаға пәтерді сатады.

Мұны білген Хамзина, Лисаковскаямен жасалған пәтерге қатысты сатып алу-сату шартын жарамды деп тану туралы сотқа талап арыз жазды.

Дауды шешіңіз.

№ 7 тақырып. Өкілдік және сенімхат. Азаматтық құқықтағы мерзімдер.

Сот шешімдерін саралау

№ 1. 2011 ж. 5 сәуірдегі Ақмола облысының Бурабай аудандық сотының қайта қарауы бойынша «Астана Трейд Интернэшнл» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің талабы бойынша 06.09.2012 жылғы 3Г-4888-12 ісіне Қазақстан Республикасы Жоғарғы сотының қаулысын кешенді талдау.

«Астана-Трейд Интернешнл» жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің (бұдан әрі - ЖШС) талап арызы бойынша азаматтық істер бойынша, тиісінше, 20 маусым мен 18 тамызда Ақмола облыстық сотының апелляциялық және кассациялық соттардың шешімдері бойынша А.А Алтынбекова, «Компания Стальной двор» ЖШС-не Мұхамеджанов А.С., Шурабаев А.Б. сенімхаттарды, құрылтайшының шешімдерін және мәмілелерді жарамсыз деп тану туралы; талдаудың қорытындыларының нәтижелері бойынша құқықтық қорытынды дайындау.

№ 8 тақырып. Меншік құқығы және өзге де заттық құқықтардың жалпы сипаттамасы

Сот шешімдерін саралау

№1. 21.01.2016 жылғы 2-3429/2015 іс бойынша «Интергаз Центральная Азия» акционерлік қоғамның «Исакул» шаруа қожалығына Жамбыл облысының Мамандандырылған ауданаралық экономикалық соттың шешіміне кешенді анализ жүргізу «Интергаз Центральная Азия» акционерлік қоғамның «Исакул» шаруа қожалығының атынан Исакулова Кулжаханға алма бағына мәжбүрлі түрде МГ осінен екі жағынан кемінде 25 метр қашықтықта ауыстыру

туралы талап арыз беру; талдаудың қорытындыларының нәтижелері бойынша құқықтық қорытынды дайындау.

№ 9 тақырып. Ортақ меншік және өзге де (шектелген) заттық құқықтар

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. 15.09.2014 ж. Балакина пәтерді меншігінен сатып алу-сату шарты негізінде алды. Осы уақытта ол Тарасовпен бірге өмір сүрді. Біраз уақыттан соң олар айырылысты. Алайда, 2015 жылғы ақпанда Тарасовтың өкілі ретінде Казармина оны әңгімеге шақырады, әңгіме барысында Казармина Тарасоваға пәтер ортақ бірлескен меншік екенін айтып, және ол пәтердің жарты құнын Тарасовқа төлеуге міндетті екеніне сендірді. Сондықтан, Казармина Балакинаға қосымша шығындарды болдырмау үшін, бұл туралы қолхат жазуын сұраған, онда Балакина Тарасовқа 01.03.2015 дейін 1000 000 тг. беруге міндеттенеді, деген.

Дегенмен, Балакина қолхатта көрсеткен мерзімде Тарасовқа ақша бергенмеген. Осыған байланысты Тарасов сотқа қарыздың мөлшерін қалпына келтіру туралы өтініш жасады. Өз кезегінде Балакина оны жаңылысу салдарынан деп негіздеп, қолхатты жарамсыз деп тану үшін қарсы талап арыз берді.

Дауды шешіңіз.

№ 2. Ерлі-зайыпты Батоновтар қала сыртындағы коттедж құрылысын аяқтау үшін ақшаға мұқтаж болды.

Ерлі-зайыптылардың «А» ЖК-пен жасасқан займ шарты бойынша, Батонов қажетті сомаға несие алды.

Борыштық міндеттемелерді орындауды қамтамасыз ету үшін, борышқор несие берушіге өзіне меншік құқығы бойынша тиесілі саяжайды салды.

Батонов қарызын қайтару мерзімін өткізіп алды.

«А» ЖК саяжайды, сондай-ақ барлық жиһазды өндіріп алу туралы сотқа талап арыз берді. Сот отырысында Батонов саяжайда орналасқан жиһаздарды өндіріп алуға қарсылық білдірді, өйткені олар кепіл шартында мүлдем айтылмаған еді.

Іске 3 тұлға ретінде Батоновтың жұбайы Батанова саяжайдың ерлі-зайыптылардың ортақ бірлескен меншігі болып табылатынын, және ол кепіл шартын жасасу барысында өз келісімін бермеген айтып, мәмілені жарамсыз деп тану туралы сотқа шағымданады.

Дауды шешіңіз.

№ 10 тақырып. Меншік құқығы мен өзге де заттық құқықтарды қорғау

Сот шешімдерін саралау

№ 1. Мамандандырылған ауданаралық экономикалық соттың Астана қаласындағы 04.09.2012 жылдың №02-6313-12 ісі бойынша Астана қаласының прокурорының талабы бойынша ММ «Астана қаласының жер қатынастарының басқармасы», « VI Rezidence» ЖШС, «VI Village Deluxe » ЖШС, «Астана қаласының әділет департаменті» ММ Астана қаласының акиматының 16.11.2007 жылғы №37-1056п п.30 бойынша « VI Rezidence» ЖШС жердің жалпы көлемі 15,8143га, сатып алу бағасы 231 363 209 тенге беру туралы қаулысын жарамсыз деп тану; астана қаласы есил ауданында орналасқан көлемі 15,8143 га, кадастрлік номері 21-320-135-452 жер учаскесін сатып алу сату шартын жарамсыз деп тану және « VI Rezidence» ЖШС, «VI Village Deluxe » ЖШС арасында 01.09.2011ж., көлемі 15,8143 га, кадастрлік номері 21-320-135-452 жерді сатып алу сату шартын жарамсыз деп тану; 22.08.2011ж., кадастрлік номері 21-320-135-452 жер учаскесі АН№0273414 жеке меншікке алу актісін жарамсыз деп тану; Астана қаласы, Есил ауданында орналасқан «VI Village Deluxe » ЖШС үшін көлемі 15,8143 га, кадастровлік номері 21-320-135-452, кадастровый номер 21-320-135-452 жер учаскесін жеке меншікке алуды мемлекеттік тіркеуді жою ;талдаудың қорытындыларының нәтижелері бойынша құқықтық қорытынды дайындау

№ 11 тақырып. Міндеттеме туралы жалпы ережелер

2.Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. Саттарова анасы қайтыс болғаннан кейін мұрагерлік құқық бойынша пәтерге ие болды. Саттарованың өзінің тұрып жатқан үйі болғандықтан, мұрагерлік бойынша алған пәтерді сату туралы шешім қабылдады. Жұбайын пысық емес деп ойлаған күйеуі одан қолхат алады, онда оның келісімі бойынша пәтерге сатуға келіскені жазылған болатын. Бірнеше уақыттан кейін күйеуі іс сапармен кетеді. Ол болмаған кезде Саттарова пәтерді Ларионовқа сатады. Іс сапардан келген және пәтердің сатылғанын білгеннен кейін, Саттаров Ларионовтан сатылған пәтерге төленген баға құнына 30% қосуын сұрайды не болмаса оның келісімінсіз сатқан пәтерді қайтаруды талап етеді.

Ларионов сатып алған пәтерді қайтарудан не болмаса оған қандайда бір қосымша төлем төлеуден бас тартады және ол пәтердің меншік иесі Саттаровамен анықталған баға деп түсіндіреді. Саттаров сотқа Саттарова мен Ларионовқа мәмілені жарамсыз деп тану туралы

талап арыз береді, ол өзінің талап арызында жазбаша міндеттеме алып, оны бұзып мәміле жазағанын негіздейді

Дауды шешіңіз.

№ 2 2013 жылдың 1 қазанында азамат Соломин азаматша Агаповадан алты ай мерзімге миллион теңге қарыз алады. Қабылдаған заемшылар міндеттемені орындау үшін кепілдік беруші ретінде оның ағасы Александр несие берушіге берілген қолхатқа тиісінше жазба жасайды.

Келесі жылы наурыз айының басында, жарнама агенттігі «Фото» фотограф болып жұмыс істейтін Агапов, шетелге іс сапармен кетіп, 2014 жылғы маусымның аяғында бір-ақ оралды.

2014 жылдың 1 шілдесінде несие беруші қарыз уақытылы төленбегені үшін, Александрға қарыздың негізгі сомасын беруді талап етті және ақшалай міндеттеменің мерзімі өткен үшін тұрақсыздық айыпты да талап етті.

Кепілдік беруші Агаповқа миллион теңге төлеуге келіспеді, заем міндеттемесін орындау мерзімінің өтуі несие берушінің тұрақты тұрғылыұты мекен жайдан займ шартының мерзімі өткенге дейін өзінің болмауы себебінен деп негіздеді.

Дауды шешіңіз.

№ 12 тақырыптар. Міндеттеменің орындалуын қамтамасыз ету тәсілдері.

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1.30.09.2014 жылы «А» АҚ (сатып алушы) және «Б» ЖШС (сатушы) арасында «Б» ЖШС 51% сатып алу-сату туралы алдын ала шарт жасалады.

Алдын ала шартта «31.10.2014 жылға дейін тараптар сатып алу сату үлестерін негізгі шартын құру» деп қарастырған.

Шартты орындауды қамтамасыз ету үшін, акционерлік қоғам серіктестікке 900 000 теңге сомасында кепілдік төленген.

Бірақ негізгі шарт сатып алушының кінәсінен 31.10.2014 жылға дейін жасалмаған, осыған байланысты 10.11.2014 жылы акционерлік қоғам серіктестікке 5 жұмыс күннің ішінде төленген кепілпұлды қайтару туралы хат жіберген.

Қазіргі уақытта серіктестік кепілпұлдың сомасын қайтармаған.

Дауды шешіңіз. АҚ-да талап етудің қандай құқығы пайда болды? АҚ өзгенің ақшасын заңсыз пайдалануға тұрақсыздық айыбын өндіріп алу құқығы пайда болады ма? Егер де бар болса, тұрақсыздық айыбы қандай сомада есептелінеді? Егер де алдын ала шартта, шарттық тұрақсыздық айыбы белгіленген болса, АҚ

өзгенің ақшасын заңсыз пайдаланғаны үшін заңды тұрақсыздық айыбына құқығы бар ма?

№ 2. Азамат Ломоносов пен «БанкЦентрКредит» АҚ банктік займ шартын жасайды. Азамат Ломоносов өзінің міндеттемесін қамтамасыз ету үшін, жер қойнауын пайдаланушы ретінде «Н» ЖШС-дегі өз үлесінің 10% салды.

Біраз уақыттан кейін, бұл туралы білген, «Н» ЖШС сотқа кепілдік туралы шартты жарамсыз деп танып, Гр. Ломоносов жер қойнауын пайдалану туралы заңнамаға сәйкес кепілзат ретінде ЖШС-нің 10% үлесін беруі заңсыз деп талап арыз жазды.

Азамат Ломоносов, өз кезегінде, ЖШС-тегі үлесі кепіл ретінде, ЖШС туралы заңның 30 бабына сәйкес, кепілге салынатын үлесті шектеулерді тек қана құрылтай құжаттарында белгіленуі мүмкін деп сілтеме жасады. «Н» ЖШС-нің құрылтай құжаттарында қандайда бір шектеулер қарастырылмағанын тілге тиек етіп, шарт жарамсыз болып табылмайды дейді.

Дауды шешіңіз. Жер қойнауын пайдалану құқығы бар заңды тұлғаға қатысу үлесін беру тәртібі қандай?

Тема № 13. Міндеттемені тоқтату

Анализ судебных решений

№ 1. 29.04.2011 жылғы № 2-2546/15-11 ісі бойынша Маңғыстау облысы Ақтау қаласының талабы бойынша № 2 соттың шешіміне кешенді анализ жүргізу, онда Қоғамдық бірлестіктің талабы бойынша «тұтынушылардың құқықтарын қорғау бойынша Маңғыстау облыстық қоғам» тұтынушы Бисенова Дамира Жалғасбекованың мүддесі бойынша «Arena S» (Арена S) Жауапкершілігі шектеулі серіктестігі тұтынушылардың құқықтарын бұзу туралы, сатып алу-сату шартын бұзу туралы, тұрақсыздық айыбын, моральдық және залалдың орнын толтыру туралы; талдаудың қорытындыларының нәтижелері бойынша құқықтық қорытынды дайындау.

№ 14 тақырып. Міндеттеменің бұзылғандығы үшін азаматтық-құқықтық жауаптылық

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. «Арай» АҚ-ның, «Грек» АҚ еншілес ұйымы өзінің негізгі «Грек» ұйымына жоғары сапалы консервіленген балықтарды жеткізу туралы шарт жасасты, ал «Грек» АҚ тұтынушыларға сатты. Тауарлардың жартысынан астамын жүзеге асырғаннан кейін, тауарды жеткізу келісімшартын жасасуға дейін жарамдылық мерзімінің өтіп кеткені анықталды. Сараптама қорытындысы бойынша сотқа «Грек» АҚ материалдық залалдың орнын орнын толтыру туралы сатып алушылардан талап түсе бастады.

Өз кезегінде «Грек» АҚ, тиісті сот шешімдерін қабылдағаннан кейін, «Арай» АҚ-ға сапасыз балықты сатумен байланысты шеккен шығындардың орнын толтыру талап қойды. Алайда, «Арай» АҚ ҚР АҚ 94 бабының 2 тармағына сәйкес, Еншілес ұйым өзінің негізгі ұйымының борыштары бойынша жауап бермейді, дегенді негізге ала отырып, қойған талаптарын мойындамады

Сот қандай шешім қабылдауы керек?

№ 15 тақырып. Шарт туралы жалпы ережелер

2. Ситуациялық есептер (кейстер / шағын кейстер)

№ 1. 2014 жылы Исроилова А. мен Шарипова Э., «А» ЖШС жарғылық капиталындағы үлесі 50% де 50% құрды. 2015 жылы Исраилова А. қайтыс болды, мұрагерлікті оның қызы Исроилова М. қабылданды. Мұраны қабылдағаннан кейін

М. Исроилова бірнеше рет Э. Шариповаға «А» ЖШС қатысушыларын кезектен тыс жалпы жиналыс шақыруды, онда қатысушының құрамы өзгергенін және серіктестікті қайта тіркеу мәселесін айтқанда, бірнеше рет бас тартқан жауап естіді.

2015 жылы қазан айында қайта сәтсіз жауаптан кейін М. Исроилова Э. Шариповаға ЖҚЖ өткізу міндетін жүктеу туралы талап арыз жазды.

Іс материалдарын қарағаннан соң, серіктестікке жаңа қатысушыны қабылдау тек Э. Шарипованың жүзеге асыруымен екенін негіздеп, істі тоқтатады. ЖШС туралы заңның 22 бабы 1 тармағының 3 пунктіне сәйкес, жаңа қатысушы серіктестіктің құрылтай шартына сәйкес қосылды деп есептелінеді, және осы құжат негізінде тараптардың келісімімен бірігу шартына қол қою жолымен ғана жүзеге асады. Өз кезегінде, шарт жасасуға мәжбүр етуге жол берілмейді (ҚР АҚ 380 бабы).

Соттың дәлелдерін бағалаңыз. Сот істі дұрыс шешті ме?

№ 2. 12.01.2016 жылы А. мен Б. азаматтар сотқа В (сатушы) және Г (сатып алушы) арасында жасасқан, «С» ЖШС жарғылық капитал үлесінің (58%) сатып алу-сату шартын жарамсыз деп тану туралы шарттың жарамсыз деп тану туралы талап арыз жазады.

Талап арызда, мәміле жасалу барысында, В азамат ЖШС жарғылық капитал үлесінің (58%) иесі болмағанын, 09.01.2016 жылғы соттың шешімі бойынша В азамат үлесі 20 дан 50 пайызға дейін көтерілгенін жалпы қатысушылардың жиналысында жарамсыз деп танылған.

Дауды шешіңіз.

V. Ұсынылатын әдебиеттердің тізімі

Оқу әдебиеттері

1. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. – 776 с.
2. Гражданское право. Том II. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы 2013. – 488 с.
3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы 2011. – 123 с.
4. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 46. ҮЛГІ. Залог. Исполнение судебных решений / Под ред. К.А. Мами, А.Ж. Ештая, А.Г. Диденко – Алматы 2016. – 156 с.
5. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 45. ҮЛГІ. Сборник судебных актов по недействительным сделкам / Под ред. К.А. Мами, А.Г. Диденко – Алматы 2016. – 276 с.
6. Диденко А.Г. Вызовы времени: теория недействительных сделок и ее отражение в современной правовой действительности. – Алматы 2016 // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://online.zakon.kz),
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=32648705>.
7. Диденко А.Г. Вызовы времени: теория юридических фактов и ее отражение в правовой действительности. Приложение к сборнику. Выпуск 44. – Алматы: Раритет, 2015. – 68 с.
8. Климкин С.И. Комментарий к Закону Республики Казахстан от 22 апреля 1998 года «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью». – Алматы 2013 // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://online.zakon.kz),
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31162727>.
9. Нестерова Е.В. Проблемы права государственной собственности (Курс лекций) // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://online.zakon.kz),
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31680805#pos=1;-173>.
10. Гражданское право: вызовы времени: материалы международной научной конференции, посвященной 70-летию юбилею д.ю.н., профессору Диденко А.Г. / Отв. ред. Уварова Н.В. – Алматы: Каспийский общественный университет, 2015. – 676 с.
11. Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования. Том 1 / М.К. Сулейменов. Часть первая. Историческая. – Алматы 2016. – 400 с.
12. Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования. Том 2 / М.К. Сулейменов. Часть вторая. Теоретическая. Раздел 1. Общие проблемы гражданского права. – Алматы 2016. – 576 с.

13. Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования. Том 3 / М.К. Сулейменов. Часть вторая. Теоретическая. Раздел 2. Гражданское правоотношение. – Алматы 2016. – 464 с.

14. Гражданское право и предпринимательство: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2012. – 592 с.

15. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Том 1 / М.К. Сулейменов. Гражданское право. – Алматы 2016. – 584 с.

16. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Том 2 / М.К. Сулейменов. Смежные отрасли и институты права. – Алматы 2016. – 624 с.

17. Защита гражданских прав: Монография / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы 2011 – 608 с.

18. Климкин С.И. Товарищество с ограниченной ответственностью: Комментарий к Закону РК от 22 апреля 1998 года. – 2-е изд., испр. и доп. / С.И. Климкин. - Алматы: Юрист, 2016. – 244 с.

19. Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. Сулейменов М.К. – Алматы: «Дәуір-Кітап», 2016. – 668 с.

Ғылыми мақалалар

1. Сулейменов М.К. Есть ли пределы толкования Верховным Судом норм Гражданского кодекса? // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://zakon.kz),

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37435595/>.

2. Сулейменов М.К. Может ли нормативное постановление Верховного Суда быть выше закона? // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://zakon.kz),

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37379476#pos=1;-173>.

3. Сулейменов М.К. Нормативное закрепление категории ничтожной сделки в законодательстве Казахстана: вызовы времени или повторение чужих ошибок? // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://zakon.kz),

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37894907/>.

4. Сулейменов М.К. Деньги в системе объектов гражданских прав // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://zakon.kz),

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37038244/>.

5. Сулейменов М.К. К вопросу о месте права собственности в системе гражданских прав // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://zakon.kz),

- <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=32121197>.
6. Сулейменов М.К. Юридические факты в гражданском праве: проблемы теории и практики // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33796397>.
7. Сулейменов М.К. Понятие и способы защиты гражданских прав // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33100058>.
8. Сулейменов М.К. Добросовестность в гражданском праве: проблемы теории и практики // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31637150>.
9. Сулейменов М.К. Гражданский кодекс Республики Казахстан: прошлое, настоящее, будущее // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35197760>.
10. Сулейменов М.К. Гражданское законодательство Республики Казахстан: современное состояние и пути совершенствования // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31480724>.
11. Диденко А.Г. О методологии исследования теории юридических фактов // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=36742336>.
12. Диденко А.Г. Категория справедливости в частном праве // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31611830>.
13. Диденко А.Г., Нестерова Е.В. Об имущественной ответственности должностных лиц акционерных обществ // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31242811>.
14. Диденко А.Г., Нестерова Е.В. Согласие супруга на отчуждение доли в ТОО // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30159943>.
15. Диденко А.Г. Кенжебаева А. Правовой режим Национального фонда Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30076980>.
16. Диденко А.Г., Нестерова Е.В. Порядок и последствия выбытия участника из хозяйственного товарищества // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30060172>.
17. Климкин С.И. Внеуставные сделки // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39525900>.

18. Климкин С.И. Законодательство и договор в свете коллизий налогового и гражданского права // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31101056>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31101056).

19. Климкин С.И. Исполнительный орган товарищества с ограниченной ответственностью (срок полномочий и ответственность) // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30960821>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30960821).

20. Климкин С.И. Комментарий к Нормативному постановлению Верховного суда Республики Казахстан № 2 от 10 июля 2008 года О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30436117>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30436117).

21. Климкин С.И. О делении юридических лиц на коммерческие и некоммерческие по ГК Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1015505>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1015505).

22. Нестерова Е.В. Проблемы нормативного закрепления ничтожных и оспоримых сделок в законодательстве Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34933281>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34933281).

23. Нестерова Е.В. Гражданско-правовая ответственность предпринимателей за нарушение договорных обязательств // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31480704>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31480704).

24. Нестерова Е.В. Основания прекращения права государственной собственности // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30101835>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30101835).

25. Ильясова К.М. Вопросы добросовестности при приобретении прав на недвижимое имущество по законодательству Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34106001>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34106001).

26. Ильясова К.М. Возврат исполненного при расторжении договора // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31251912>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31251912).

27. Ильясова К.М. О соотношении понятий «недействительные» и «несовершенные» сделки в гражданском законодательстве Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39409285>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39409285).

28. Карагусов Ф.С. О развитии конституционных основ правового регулирования права собственности в Республике Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37487045>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37487045).

29. Карагусов Ф.С. О недействительности уступки регрессных требований // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39260276>.
30. Карагусов Ф.С. О понятии денег как объектах гражданских прав и инфраструктуре денежного обращения // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37815810>.
31. Скрыбин С.В. Соотношение виндикации и реституции в гражданском праве Казахстана // Рольф Книпер и частное право постсоветских стран. – Алматы: «Дәуір-Кітап», 2016. – С. 248-266.
32. Скрыбин С.В. О правовой природе приоритетного права государства // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31502760>.
33. Скрыбин С.В. Вещное право Республики Казахстан: современное состояние и перспективы развития // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33875974#pos=1;-173>.
34. Осипов Е.Б. Правоспособность как необходимое условие для заключения договора // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35879547>.

Нормативтік құқықтық актілер

1. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995 г. // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық-актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі, <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000_ > (қаралған күні: 10.10.2016 ж.).
2. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы бөлім). Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі 1994 жылы 27 желтоқсан. // «Әділет» Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық-актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі, <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K940001000_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).
3. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 29 октября 2015 г. // Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет», <<http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1500000375>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).
4. Кодекс Республики Казахстан от 26 декабря 2011 г. «О браке (супружестве) и семье» // Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет», <<http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1100000518>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

5. Земельный кодекс Республики Казахстан от 20 июня 2003 г. // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/K030000442_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

6. Закон Республики Казахстан от 2 мая 1995 г. «О хозяйственных товариществах» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/U950002255_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

7. Закон Республики Казахстан от 22 апреля 1998 г. «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z980000220_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

8. Закон Республики Казахстан от 13 мая 2003 г. «Об акционерных обществах» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z030000415_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

9. Закон Республики Казахстан от 1 марта 2011 г. «О государственном имуществе» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1100000413> > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

10. Закон Республики Казахстан от 16 января 2001 г. «О некоммерческих организациях» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z010000142_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

11. Закон Республики Казахстан от 7 марта 2014 г. «О реабилитации и банкротстве» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1400000176>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

12. Закон Республики Казахстан от 17 апреля 1995 г. «О государственной регистрации юридических лиц и учетной регистрации филиалов и представительств» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z950002198_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

13. Закон Республики Казахстан от 5 октября 1995 г. «О производственном кооперативе» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z950002486_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

14. Закон Республики Казахстан от 26 июля 2007 г. «О государственной регистрации прав на недвижимое имущество» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000310_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

15. Закон Республики Казахстан от 2 июля 2003 г. «О рынке ценных бумаг» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z030000461_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

16. Закон Республики Казахстан от 16 апреля 1997 г. «О жилищных отношениях» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z970000094_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

17. Закон Республики Казахстан от 19 июня 1995 г. «О правовом положении иностранцев в Республике Казахстан» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/U950002337_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

18. Закон Республики Казахстан от 7 апреля 2016 г. «О долевом участии в жилищном строительстве» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1600000486>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

19. Закон Республики Казахстан от 23 декабря 1995 г. «Об ипотеке недвижимого имущества» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/U950002723_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

20. Закон Республики Казахстан от 30 июня 1998 г. «О регистрации залога движимого имущества» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z980000254_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

21. Закон Республики Казахстан от 26 июля 1999 г. «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименования мест происхождения товаров» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z990000456_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

Нормативные постановления Верховного суда Республики Казахстан

1. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 10 июля 2008 года № 2 «О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/P08000002S_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

2. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 28 декабря 2009 года № 8 «О применении законодательства об акционерных обществах» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/P09000008S_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

3. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 2 октября 2015 года № 5 «О практике применения законодательства о реабилитации и банкротстве» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P150000005S> > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

4. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/P07000005S_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

5. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 7 июля 2016 года № 6 «О некоторых вопросах недействительности сделок и применении судами последствий их недействительности» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P160000006S> > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

Решения судов и административных органов

1. Решение Таразского городского суда Жамбылской области от 4 апреля 2012 г. по иску Рахманбердиева Мурата Джолдыбековича к АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», ЖФ АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», Оразбаеву Ержану Маратовичу, третьему лицу - Департаменту юстиции Жамбылской области (по делу №2-1193-12).

2. Решение Чингирлауского районного суда Западно-Казахстанской области от 28 марта 2016 г. по иску ТОО «ФА» «Альянс Финанс» к Исмагуловой А.Ж (по делу № 2766-16-00-2/57).

3. Решение Атбасарского районного суда Акмолинской области от 20 января 2015 г. по заявлению Акимата Атбасарского района о признании бесхозной линии уличного освещения в городе Атбасар по улице Виденеева и признании на нее права коммунальной собственности Атбасарского района (по делу № 2-69/2015).

4. Решение Специализированного межрайонного экономического суда г. Астаны от 18 марта 2013 г. по иску ТОО «Фабрика дверей «Командор» к ГУ «Управление архитектуры и градостроительства г. Астана» (по делу №2-2174/13).

5. Решение Районного суда № 2 Казыбекбийского района г. Караганды от 5 декабря 2013 г. по иску: Акима г. Караганды, ГУ «Отдел земельных отношений города Караганды» к Драганову Антону Зиновьевичу, третье лицо налоговое управление по району им Казыбекби г. Караганды (по делу № 2-13279/2013).

6. Решение Специализированного межрайонного экономического суда Карагандинской области от 18 февраля 2016 г. по иску ГУ «Департамент по чрезвычайным ситуациям Карагандинской области Комитета по чрезвычайным ситуациям МВД РК» к ТОО «Техно Сфера ПВ» (по делу № 2-7988/2015).

7. Решение Специализированного межрайонного экономического суда Карагандинской области от 12 января 2016 г. по иску ТОО «Караганды Жылу Сбыт» к ТОО «Каруглесбыт» (по делу № 2-6844-2015).

8. Решение Специализированного межрайонного экономического суда г. Астаны от 15 мая 2013 г. по исковому заявлению ТОО «KazBeef Ltd» (КазБиф Лтд) к ТОО «Енбек-Береке» (по делу №02-2343-13).

9. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 20 мая 2014 г. № 27080.

10. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 4 августа 2014 г. № 285058.

VI. ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ АВТОРЛАРЫ

Мороз Светлана Павловна, д.ю.н., профессор, декан Высшей школы права «Әділет» Каспийского Университета (г. Алматы)

Карагусов Фархад Сергеевич, д.ю.н., профессор, советник председателя совета директоров АО «Цеснабанк» (г. Алматы)

Климкин Сергей Иванович, к.ю.н., академический профессор Высшей школы права «Әділет» Каспийского Университета (г. Алматы)

Жусупов Ерланбек Бахиткереевич, к.ю.н., директор ТОО «Юридическая фирма «Зангер» (г. Алматы)

Дильмухаметов Салават Лукманович, м.ю.н., сеньор-лектор Высшей школы права «Әділет» Каспийского Университета (г. Алматы).

Аударманы орындағандар:

Естемиров М.А. «КАЗГЮУ Университеті» АҚ Азаматтық, кәсіпкерлік және азаматтық іс жүргізу құқығы кафедрасының аға оқытушысы, заң ғылымдарының магистрі (Астана қ.)

Сандыбаева Г.Я. «КАЗГЮУ Университеті» АҚ Азаматтық, кәсіпкерлік және азаматтық іс жүргізу құқығы кафедрасының магистранты (Астана қ.)

Кудиярова У.Е. «КАЗГЮУ Университеті» АҚ Азаматтық, кәсіпкерлік және азаматтық іс жүргізу құқығы кафедрасының доценті, заң ғылымдарының кандидаты (Астана қ.)

Татебаева Г.С. «КАЗГЮУ Университеті» АҚ Азаматтық, кәсіпкерлік және азаматтық іс жүргізу құқығы кафедрасының аға оқытушысы, заң ғылымдарының магистрі (Астана қ.)

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

(Образование высшее профессиональное)

ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН (ОБЩАЯ ЧАСТЬ)

по специальности бакалавриата
5В030400 «Таможенное дело»

3 кредита

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Астана
2017

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1. РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА** учебно-методической секцией по группе специальностей «Право» при поддержке Бюро по оценке и сертификации юристов АО «Университет КАЗГЮУ».
- 2. УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ** протокольным решением Республиканского учебно-методического совета высшего и послевузовского образования от 30 июня 2016 года.
- 3. ВВЕДЕНА ВПЕРВЫЕ.**
4. Типовая учебная программа разработана в соответствии с государственным общеобязательным стандартом высшего образования утверждённым Постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 г. №1080 и «Типовым учебным планом по специальности высшего образования 5В030400 «Таможенное дело», утвержденным Приказом и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 16 августа 2013 г. №343.

Настоящая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Учебно-методического объединения по группе специальностей «Право».

ОГЛАВЛЕНИЕ

I. Пояснительная записка	90
II. Тематика лекционных занятий	93
III. Тематика практических (семинарских) занятий	125
IV. Примерный перечень тем, отведенных на самостоятельное изучение	154
V. Список рекомендуемой литературы	164
VI. Авторы типовой учебной программы	173

I. Пояснительная записка

Дисциплина «Гражданское право Республики Казахстан (Общая часть)» представляет собой одну из обязательных учебных дисциплин, изучаемых в юридических высших учебных заведениях. Ее основополагающее место среди других учебных предметов обусловлено значением гражданского законодательства в современном обществе. Гражданское законодательство призвано сформировать прочные основы рыночной экономики, в частности является основой успешной реализации, поставленных задач в Плане нации «100 конкретных шагов по реализации 5 институциональных реформ» и Плане нации - путь к казахстанской мечте по вопросам индустриализации и экономического роста страны.

Гражданское право в системе национального права является «конституцией» частного права, которая не только определяет основополагающие принципиальные положения казахстанского частного права, но регулирует обширные имущественные и личные неимущественные общественные отношения, складывающиеся в результате осуществления предпринимательской деятельности, в результате гражданско-правового оборота товаров, работ, услуг и т.д. Достаточно большой объем предмета гражданского права предопределяет взаимодействие данной отрасли права с различными другими правовыми отраслями, такими как семейное, трудовое, административное, предпринимательское право и др. Это во многом объясняется схожестью, как предмета, так и метода правового регулирования указанных отраслей права.

Соотношение и разграничение частного и публичного права всегда представлялось непростой проблемой. Сколько не говорить о диспозитивности норм гражданского права, в сфере частного права законодатель нередко вынужден использовать общеобязательные, императивные правила, в том числе запреты, ограничивая самостоятельность и инициативу участников регулируемых отношений.

В настоящее время, в соответствии с Концепцией правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2020 г. идет реформирование гражданского законодательства по вопросам фиксации в Гражданском кодексе всего спектра ценных бумаг, участвующих в гражданском обороте; совершенствования института признания сделок недействительными; оптимизации соотношений между гражданским правом и другими отраслями права с учетом публично-правовых и частно-правовых интересов; расширения диспозитивности частного права и др.

Цель дисциплины: усиление общей профессиональной подготовки студентов, но и углубление ее специализации за счет

формирования у студентов системных и комплексных знаний по вопросам гражданского права.

Задачи дисциплины: рассмотреть наиболее важные теоретические и практические вопросы гражданского права и приводить будущим специалистам навыки самостоятельного анализа правовых ситуаций и принятия юридически грамотных решений по спорам из отношений частного-правового характера.

Пререквизиты: Римское право.

Постреквизиты: Гражданское право Республики Казахстан (Особенная часть), Договорное право, Обязательственное право.

Студенты, изучив дисциплину «Гражданское право Республики Казахстан (Общая часть)», должны:

знать о разработанных наукой гражданского права, взглядах, теориях по тем или иным вопросам, формировать навыки изучения и оценки этих взглядов; о проблемах применения гражданского законодательства;

уметь обобщать и анализировать полученные знания в области гражданского права, успешно решать правовые задачи и проблемы в области частного права.

Процесс изучения дисциплины направлен на формирование следующих **компетенций:**

общекультурные компетенции (ОК):

- осознать социальную значимость своей будущей профессии, обладать достаточным уровнем профессионального правосознания;
- быть способным добросовестно исполнять профессиональные обязанности, соблюдать принципы этики юриста;
- владеть культурой мышления, быть способным к обобщению, анализу, восприятию информации, постановке цели и выбору путей ее достижения;
- быть способным логически верно, аргументировано и ясно строить устную и письменную речь;
- обладать культурой поведения, быть готовым к кооперации с коллегами, работе в коллективе;
- иметь нетерпимое отношение к коррупционному поведению, уважительно относиться к праву и закону;
- стремиться к саморазвитию, повышению своей квалификации и мастерства;
- быть способным использовать основные положения и методы социальных, гуманитарных и экономических наук при решении социальных и профессиональных задач;
- быть способным анализировать социально значимые проблемы и процессы;
- быть способным понимать сущность и значение информации в развитии современного информационного общества, сознавать

опасности и угрозы, возникающие в этом процессе, соблюдать основные требования информационной безопасности, в том числе защиты государственной тайны;

- владеть основными методами, способами и средствами получения, хранения, переработки информации, имеет навыки работы с компьютером как средством управления информацией;

профессиональные компетенции (ПК):

в нормотворческой деятельности:

- быть способным участвовать в разработке нормативно-правовых актов в соответствии с профилем своей профессиональной деятельности;

в правоприменительной деятельности:

- быть способным осуществлять профессиональную деятельность на основе развитого правосознания, правового мышления и правовой культуры;

- быть способным обеспечивать соблюдение законодательства субъектами права;

- быть способным принимать решения и совершать юридические действия в точном соответствии с законом;

- быть способным применять нормативные правовые акты, реализовывать нормы материального и процессуального права в профессиональной деятельности;

- быть способным юридически правильно квалифицировать факты и обстоятельства;

- владеть навыками подготовки юридических документов;

в экспертно-консультационной деятельности:

- быть готовым принимать участие в проведении юридической экспертизы проектов нормативных правовых актов, в том числе в целях выявления в них положений, способствующих созданию условий для проявления коррупции;

- быть способным толковать различные правовые акты;

- быть способным давать квалифицированные юридические заключения и консультации в конкретных видах юридической деятельности.

II. Тематика лекционных занятий

Тема № 1. Понятие, предмет, метод, система гражданского права. Источники гражданского права

1. Содержание темы

Гражданское право как отрасль права. Предмет гражданско-правового регулирования. Метод гражданско-правового регулирования общественных отношений. Задачи и принципы гражданского права. Отграничение гражданского права от смежных отраслей права. Система гражданского права как отрасли права. Гражданское право как наука и как учебная дисциплина. Проблемы предмета и метода гражданско-правового регулирования в науке гражданского права. Основные этапы развития науки гражданского права. Задачи науки гражданского права. Взаимосвязь науки гражданского права с другими правовыми науками. Проблема дуализма частного права. Гражданское право и предпринимательское право. Общая характеристика гражданского права зарубежных государств. Основные гражданско-правовые системы современности. Континентальная система. Англо-американская система. Понятие гражданского законодательства, иных нормативных правовых актов, содержащих нормы гражданского права. Система гражданского законодательства. Конституция РК как основа гражданского права. Гражданский кодекс РК: общая характеристика и структура. Соотношение ГК РК и иных законодательных актов. Гражданско-правовое значение обычаев делового оборота. Применение гражданского права по аналогии (аналогия закона и аналогия права). Соотношение норм гражданского права и норм морали и нравственности. Значение нормативных постановлений Верховного суда Республики Казахстан в регулировании гражданских правоотношений. Действие гражданского законодательства во времени, в пространстве и по кругу лиц. Применение гражданского законодательства. Диспозитивные и императивные граждански-правовые нормы. Толкование гражданских законов. Гражданское законодательство и нормы международного частного права. Соотношение частного и публичного в гражданском законодательстве.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– готовностью к саморазвитию, самореализации, использованию творческого потенциала.

– способностью к самостоятельному обучению новым методам исследования, к изменению научного и научно-производственного профиля своей профессиональной деятельности.

– способностью использовать углубленные специализированные теоретические знания, практические навыки и умения для организации научных и научно-прикладных исследований, учебного процесса, аналитической деятельности.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– сущность и значение гражданского права как отрасли права, науки и учебной дисциплины;

– систему гражданского права и гражданского законодательства;

– применение гражданского права по аналогии;

– действие гражданского законодательства во времени, в пространстве и по кругу лиц;

– соотношение частного и публичного в гражданском законодательстве;

– структуру Гражданского кодекса Республики Казахстан.

Уметь:

– применять на практике нормативные правовые акты при разрешении практических ситуаций.

3. Судебная и административная практика

Решение суда г. Астаны от 12.03.2010 г. по делу №2-1247/10 по иску Смайловой К.Б. к Скендерову М.Д. Постановление Кассационной судебной коллегии Акмолинского областного суда от 20.06.2013 г. по делу 2к-198/13 по кассационной жалобе ТОО «Золотой колос» на решение специализированного межрайонного экономического суда Акмолинской области от 21 сентября 2012 года, постановление апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Акмолинского областного суда от 29 ноября 2012 года.

4. Рекомендуемые источники

1. Конституция РК от 30 августа 1995 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 4-57).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 18-124).

6. Гражданское право и предпринимательство: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках

ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2012. (стр. 17-41).

7. Сулейменов М.К. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Т. 1 / М.К. Сулейменов. Гражданское право. – Алматы, 2016. (стр. 126-162).

Тема № 2. Гражданское правоотношение. Осуществление и защита гражданских прав

1. Содержание темы

Понятие и элементы гражданского правоотношения. Содержание гражданского правоотношения. Понятие, содержание и виды субъективных гражданских прав. Понятие, содержание и виды юридических обязанностей в гражданских правоотношениях. Субъективное гражданское право и правомочие. Субъекты и объекты гражданских правоотношений. Понятие и соотношение гражданской правоспособности и гражданской дееспособности. Соотношение правоспособности и субъективного гражданского права. Классификация гражданских правоотношений. Прекращение или изменение правоотношений. Основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений Юридические факты и юридические составы. Классификация юридических фактов в науке гражданского права. Понятие и способы осуществления гражданских прав и исполнения гражданских обязанностей. Пределы осуществления гражданских прав. Проблема злоупотребления правом. Понятие ограничения конкуренции и злоупотребления доминирующим положением на рынке. Понятие и презумпция разумности и добросовестности участников гражданских правоотношений при осуществлении гражданских прав. Откат в защите гражданских прав и его правовые последствия. Понятие и способы защиты гражданских прав. Общие и специальные способы защиты гражданских прав. Признание недействительным акта государственного органа или органа местного самоуправления, нарушающего гражданские права и охраняемые законом интересы субъекта гражданского права. Возмещение убытков: элементы убытков, принцип возмещения убытков Компенсация морального вреда. Особенности защиты права путем признания права. Восстановление положения, существовавшего до нарушения права, и пресечение действий, нарушающих право или создающих угрозу его нарушения. Неприменение судом акта государственного органа или органа местного самоуправления противоречащего закону. Присуждение к исполнению обязанностей в натуре. Пределы использования неустойки как способа защиты нарушенного права Юрисдикционные и неюрисдикционные способы

защиты гражданских прав. Разграничение подведомственности гражданско-правовых споров судам общей юрисдикции и специализированным судам. Защита гражданских прав арбитражным судом. Административный порядок защиты гражданских прав. Самозащита гражданских прав. Защита прав предпринимателей и потребителей.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– организовывать собственную деятельность, выбирать типовые методы и способы выполнения профессиональных задач, оценивать их эффективность и качество.

– осуществлять поиск и использование информации, необходимой для эффективного выполнения профессиональных задач, профессионального и личностного развития.

– ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- содержание гражданского правоотношения;
- субъектов гражданского правоотношения;
- классификацию гражданских правоотношений;
- пределы осуществления гражданских прав;
- понятие и способы защиты гражданских прав.

Уметь:

– анализировать и решать юридические проблемы в сфере гражданских правоотношений.

3. Судебная и административная практика

Решение суда г. Астаны от 12.06.2014 г. по делу № 2-3969/2014 по иску Радута Н.А. к Комарову В.В. Решение Павлодарского областного суда от 25.01.2016 г. по делу 2-19651/2015 по иску ТОО «Павлодарский хлебобулочный комбинат» к частному судебному исполнителю Павлодарского областного исполнительного округа Мухтар С.Б. Ответ Министерство финансов Республики Казахстан на вопрос от 26 ноября 2013 г. № 234905.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 58-84).

3. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.125-135, 671-718).

4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).

5. Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. Сулейменов М.К. – Алматы: «Дәуір-Кітап», 2016. (стр. 11-54).

Тема № 3. Граждане как субъекты гражданских прав

1. Содержание темы

Соотношение понятий «граждане» и «физические лица». Правоспособность граждан. Момент возникновения и прекращения правоспособности граждан. Содержание правоспособности граждан. Имя и место жительства как средства и индивидуализации граждан в гражданских правоотношениях. Регистрация актов гражданского состояния. Понятие дееспособности граждан и категории граждан по дееспособности. Полная дееспособность граждан. Эмансипация. Дееспособность малолетних. Дееспособность несовершеннолетних в возрасте от 14 до 18 лет. Основания, порядок и пределы ограничения дееспособности граждан. Признание гражданина не дееспособным. Опекa и попечительство. Патронаж над дееспособными гражданами.

Понятие и признаки предпринимательской деятельности. Гражданско-правовой статус индивидуального предпринимателя. Несостоятельность (банкротство) индивидуального предпринимателя. Обращение взыскания на имущество гражданина.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– соблюдать деловой этикет, культуру и психологические основы общения, норма и правила поведения.

– ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.

– способностью использовать углубленные специализированные теоретические знания, практические навыки и умения для организации научных и научно-прикладных исследований, учебного процесса, аналитической деятельности.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- соотношение понятий «граждане» и «физические лица»;
- содержание правоспособности граждан;
- понятие дееспособности граждан и категории граждан по дееспособности;
- основания, порядок и пределы ограничения дееспособности граждан;
- понятие и признаки предпринимательской деятельности граждан.

Уметь:

- логично и грамотно излагать и обосновывать свою точку зрения по гражданско-правовой тематике.

3. Судебная и административная практика

Решение Бостандыкского районного суда г. Алматы от 10.04.2012 г. по делу № 2-1246/2012 по иску Вихлянцевой О.С. к Щенскому Б.Е., Махамбетяровой С.А., Метлюшкиной Т.Н., нотариусу Асановой Н.А., нотариусу Манапову Т.М., нотариусу Шолпанбаевой Г.Д., Департаменту юстиции г. Алматы. Определение Апелляционной судебной коллегии Павлодарского областного суда от 13.05.2010 г. по делу № 2а 704 по частной жалобе ответчика на определение Павлодарского городского суда от 13 апреля 2010 года. Решение Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Алматинского городского суда от 25.12.2012 г. по делу № 2а-7271/2012 по жалобе истца на решение районного суда №2 Алмалинского района г. Алматы от 11 сентября 2012 года.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 29 октября 2015 г. № 375-V.
3. Закон Республики Казахстан «О правовом положении иностранных граждан в Республике Казахстан» от 19 июня 1995 г.
4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 25-30).
5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 85-119).
6. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.136-158).

Тема № 4. Юридические лица как субъекты гражданских прав. Государство и административно-территориальные единицы как субъекты гражданских прав

1. Содержание темы

Понятие и признаки юридического лица. Значение института юридического лица. Теории юридического лица. Общая и специальная правосубъектность юридических лиц. Индивидуализация юридического лица: наименование, место нахождения, товарный знак и знак обслуживания, наименование мест происхождения товара. Представительства и филиалы юридических лиц. Дочерние и зависимые юридические лица. Классификация юридических лиц. Коммерческие организации и их виды. Хозяйственные товарищества и акционерные общества. Производственные кооперативы. Государственные предприятия. Некоммерческие организации: общая характеристика и виды. Потребительские кооперативы. Фонды. Учреждения. Общественные и религиозные объединения. Автономные некоммерческие организации в Казахстане. Объединения юридических лиц (ассоциации и союзы). Образование юридических лиц. Способы и порядок образования юридических лиц в зависимости от их организационно-правовой формы. Учредительные документы. Уставный капитал и доли учредителей юридического лица. Государственная регистрация юридических лиц: органы, осуществляющие государственную регистрацию; порядок государственной регистрации. Национальный реестр бизнес-идентификационных номеров. Основания отказа в государственной регистрации. Лицензирование деятельности юридических лиц. Лицензируемые виды деятельности. Прекращение юридических лиц. Способы прекращения деятельности юридических лиц. Реорганизация юридических лиц, формы (виды) реорганизации. Передаточный акт и разделительный баланс. Правопреемство при реорганизации юридических лиц. Гарантии прав кредиторов при реорганизации юридического лица. Ликвидация юридического лица. Основания и порядок ликвидации. Деятельность ликвидационной комиссии (ликвидатора). Очередность удовлетворения требований кредиторов при ликвидации юридического лица. Признание юридического лица несостоятельным (банкротом). Законодательство о банкротстве юридических лиц. Понятие и признаки банкротства. Юридические лица, которые не могут быть признаны несостоятельными (банкротами). Рассмотрение дел о банкротстве. Процедуры банкротства. Реабилитационные и конкурсные управляющие: права, обязанности, ответственность. Внешнее наблюдение: цель, порядок, срок и последствия наблюдения. Меры по восстановлению платежеспособности должника. Конкурсное производство: цель, порядок, срок и последствия введения. Конкурсная масса. Очередность удовлетворения требований кредиторов. Упрощенные процедуры банкротства. Банкротство отсутствующего должника. Последствия признания юридического лица банкротом. Особенности правосубъектности государства как носителя публичной власти в сфере гражданских правоотношений. Участие Республики Казахстан в

гражданских правоотношениях. Участие административно-территориальной единицы в гражданско-правовых отношениях. Участие государства в вещных правоотношениях. Участие государства в обязательственных правоотношениях. Обращение взыскания по обязательствам Республики Казахстан и административно-территориальной единицы.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- стремление работать на благо общества.
- знание законов развития природы, общества, мышления и умение применять эти знания в профессиональной деятельности; умение анализировать и оценивать социально-значимые явления, события, процессы; владение основными методами количественного анализа и моделирования, теоретического и экспериментального исследования.
- умение критически оценивать информацию, переоценивать накопленный опыт и конструктивно принимать решение на основе обобщения информации.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- понятие и признаки юридического лица;
- классификацию юридических лиц;
- способы и порядок образования юридических лиц в зависимости от их организационно-правовой формы;
- способы прекращения деятельности юридических лиц;
- понятие и признаки банкротства;
- особенности правосубъектности государства как носителя публичной власти в сфере гражданских правоотношений.

Уметь:

- оказывать правовую помощь субъектам гражданских правоотношений.

3. Судебная и административная практика

Теория фикции юридического лица. Органическая теория юридического лица. Ответ Комитета государственных доходов Министерства финансов на вопрос от 19 июля 2016 г. № 442402. Решение СМЭС Актюбинской области от 14.01.2016 г. по делу № 2-3416/15 по иску филиала РГП «Национальный центр экспертизы» к ИП Кульняязовой Б. Решение СМЭС г. Астаны от 27.08.2012 г. по делу №02-5368-12 по иску ИП «Центр Арт-терапии «ОкеанАрт» Жаньярова Т.С. к ООО «Творческий Центр Арт-терапии «ОкеанАрт». Определение Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Алматинского городского суда от 14.08.2013

г. по делу №2а-4925-2013 по заявлению ТОО «BASE. МК» и его дочернего предприятия ТОО «Д-Алтын» о признании несостоятельного должника банкротом, поступившее по апелляционному протесту прокурора на решение специализированного межрайонного экономического суда г. Алматы от 21.06.2013 г.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 29 октября 2015 г. № 375-V.

3. Закон Республики Казахстан «О хозяйственных товариществах» от 2 мая 1995 г. № 2255.

4. Закон Республики Казахстан «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» от 22 апреля 1998 г. № 220-I.

5. Закон Республики Казахстан «Об акционерных обществах» от 13 мая 2003 г. № 415-II.

6. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.

7. Закон Республики Казахстан «О некоммерческих организациях» от 16 января 2001 г. № 142-II.

8. Закон Республики Казахстан «О реабилитации и банкротстве» от 7 марта 2014 г. № 176-V.

9. Закон Республики Казахстан «О государственной регистрации юридических лиц и учетной регистрации филиалов и представительств» от 17 апреля 1995 г. № 2198.

10. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 10 июля 2008 года № 2 «О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью».

11. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 28 декабря 2009 года № 8 «О применении законодательства об акционерных обществах».

12. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 2 октября 2015 года № 5 «О практике применения законодательства о реабилитации и банкротстве».

13. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 31-55).

14. Климкин С.И. Товарищество с ограниченной ответственностью: Комментарий к Закону РК от 22 апреля 1998 года. – 2-е изд., испр. и доп. / С.И. Климкин. - Алматы: Юрист, 2016. (стр. 7-22).

15. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 120-248).

16. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.159-422).

Тема № 5. Объекты гражданских прав

1. Содержание темы

Понятие и виды объектов гражданских прав. Категория «имущество» как объект гражданских прав. Информация (в том числе коммерческая и служебная тайна) как объект граждански прав. Результаты работ и услуги как объекты гражданских прав. Нематериальные блага. Интеллектуальная собственность. Виды объектов гражданских прав в зависимости от оборотоспособности этих объектов. Понятие и юридическая классификация вещей. Индивидуально-определенные и родовые вещи. Потребляемые и неупотребляемые вещи. Вещи, созданные трудом человека, и вещи, имеющие естественное происхождение. Вещи, предназначенные для личного, семейного, домашнего использования и вещи, предназначенные для использования в предпринимательской деятельности. Делимые и неделимые вещи. Сложные и простые вещи. Главная вещь и принадлежность. Плоды, продукция и доходы. Одушевленные и неодушевленные вещи. Недвижимое и движимое имущество. Виды недвижимого имущества и особенности правового режима недвижимого имущества. Государственная регистрация прав и обременений на недвижимое имущество. Органы, осуществляющие государственную регистрацию. Деньги (валюта). Валютные ценности. Ценные бумаги как объекты гражданских прав. Классификация ценных бумаг. Способы передачи прав по ценным бумагам. Индоссамент, аваль. Виды ценных бумаг. Вексель, его виды, процедура платежа по векселю. Протест векселей. Банковский депозитный сертификат. Облигация. Акция классификация акций. Чек. Коносамент. Двойное складское свидетельство и простое складское свидетельство. Опцион. Ипотечные ценные бумаги. Понятие, признаки и виды нематериальных благ. Защита нематериальных благ. Особенности защиты чести, достоинства, деловой репутации. Понятие морального вреда. Принципы компенсации морального вреда.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– владение навыками самостоятельной, творческой работы; умение организовать свой труд; способность порождать новые идеи, находить подходы к их реализации.

– способность свободно ориентироваться в правовой системе страны.

– умение правильно применять нормы права.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– понятие и виды объектов гражданских прав;

– понятие и юридическую классификацию вещей;

– виды недвижимого имущества и особенности правового режима недвижимого имущества;

– понятие и виды ценных бумаг;

– понятие денег, как объектов гражданских прав;

– понятие, признаки и виды нематериальных благ.

Уметь:

– обобщать и анализировать полученные знания в области гражданского права, успешно решать правовые задачи и проблемы в области объектов гражданских прав.

3. Судебная и административная практика

Решение Чингирлауского районного суда Западно-Казахстанской области от 28.03.2016 г. по делу № 2766-16-00-2/57 по иску ТОО «ФА» «Альянс Финанс» к Исмагуловой А.Ж. Решение Атбасарского районного суда Акмолинской области от 20.01.2015 г. по делу № 2-69/2015 по заявлению Акимата Атбасарского района о признании бесхозяйной линии уличного освещения в городе Атбасар по улице Виденеева и признании на нее права коммунальной собственности Атбасарского района. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 28 марта 2012 г. № 5665. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 20 мая 2014 г. № 27080. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 4 августа 2014 г. № 285058.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.

3. Закон Республики Казахстан «О рынке ценных бумаг» от 2 июля 2003 г. № 461-II.

4. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.

5. Закон Республики Казахстан «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров» от 26 июля 1999 г. № 456-I.

6. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 56-72).

7. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 249-297).

8. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 423-616).

9. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 3. Часть 2. Теоретическая. Раздел 2. Гражданское правоотношение. – Алматы, 2016. (стр. 141-206).

Тема № 6. Сделки

1. Содержание темы

Понятие сделок. Соотношение сделки, договора, обязательства. Виды сделок. Односторонние сделки. Двусторонние и многосторонние сделки (договоры). Реальные, консенсуальные, срочные, бессрочные, условные и безусловные, возмездные и безвозмездные, доверительные сделки. Особенности биржевой сделки. Условия действительности сделок. Дееспособность участников сделки. Соблюдение формы сделки. Законность содержания сделки. Единство внутренней воли и внешнего волеизъявления при совершении сделки. Форма сделок. Сделки, совершаемые устно. Сделки, которые должны совершаться в простой письменной форме. Последствия несоблюдения простой письменной формы сделки. Сделки, которые требуют обязательной нотариальной формы в силу закона. Последствия несоблюдения нотариальной формы сделки. Государственная регистрация сделок и последствия несоблюдения требований закона о регистрации сделки. Недействительность сделки: понятие и юридические последствия. Виды недействительных сделок. Последствия недействительности части сделки. Сроки исковой давности по недействительным сделкам.

Мнимые и притворные сделки. Сделки малолетних, недееспособных лиц. Сделки юридических лиц, выходящих за пределы их правоспособности, и за пределами ограничения полномочий на совершение сделки. Сделки несовершеннолетних в возрасте от 14 до 18 лет и ограниченно дееспособных лиц. Сделки, совершенные под влиянием заблуждения. Сделки, совершенные под влиянием обмана, насилия, угрозы, кабальные сделки. Сделки, противоречащие основам правопорядка и нравственности и сделки, не соответствующие закону или иным правовым актам.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– демонстрировать углубленные знания и понимание содержания дисциплины, которые дают возможность нестандартно подходить к разработке и применению идей в исследовательских работах.

– интегрировать знания и справляться со сложными вопросами сделок на основе неполной или ограниченной информации с учетом социальной и этической ответственности.

– сообщать свои выводы, используемые знания и обоснование специалистам и неспециалистам четко и непротиворечиво.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– понятие и виды сделок;

– условия действительности сделок;

– форму сделок;

– недействительность сделки: понятие и юридические последствия;

– сроки исковой давности по недействительным сделкам;

– единство внутренней воли и внешнего волеизъявления при совершении сделки.

Уметь:

– составлять гражданско-правовую сделку; применять на практике нормативные правовые акты при разрешении практических ситуаций со сделками.

3. Судебная и административная практика

Решение Суда № 2 города Актау от 27.08.2011 г. по делу №2-4152/6-11 по иску Амирова Ж.Ш. к Амирову Ж.Ш. о взыскании долга по расписке, и по встречному иску Амирова Ж.Ш. к Амирову Ж.Ш. о признании сделки недействительной. Решение Шахтинского городского суда от 07.08.2013 г. по делу №2-1- 2176 по исковому заявлению Бринц В.А. к Гutowой С.И. о признании сделки купли-продажи действительной и признании право собственности на недвижимое имущество. Постановление Надзорной судебной коллегии по гражданским и административным делам Верховного Суда Республики Казахстан от 21.11.2012 г. по делу Згп-997-12 по ходатайству Баимбетова Н.Н. о пересмотре в порядке судебного надзора решения Кокшетауского городского суда от 02 февраля 2012 года, постановления апелляционной судебной коллегии Акмолинского областного суда от 15 мая 2012 года и постановления кассационной судебной коллегии Акмолинского областного суда от 05 июля 2012 года.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 7 июля 2016 года № 6 «О некоторых вопросах

недействительности сделок и применении судами последствий их недействительности».

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 72-83).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 298-339).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 630-670).

6. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 45. Үлгі. Сборник судебных актов по недействительным сделкам / Под ред.: Мамаи К.А., Диденко А.Г. – Алматы: Паритет, 2016. (стр. 5-38).

Тема № 7. Представительство. Доверенность. Сроки. Исковая давность

1. Содержание темы

Понятие, значение и сфера применения представительства. Виды представительства. Лица, которые не являются представителями. Особенности законного представительства. Договорное (добровольное) представительство. Коммерческое представительство. Полномочие и способы его фиксации. Последствия совершения сделки с превышением полномочия либо неуполномоченным лицом. Доверенность понятие, виды и срок действия. Форма доверенности. Доверенности, требующие обязательной нотариальной формы и доверенности, приравняемые к нотариально удостоверенным. Форма доверенности, выдаваемой от имени юридического лица. Передоверие. Прекращение доверенности и последствия ее прекращения. Понятие, значение и юридическая природа сроков в гражданском праве. Виды сроков и их юридическое значение. Сроки осуществления гражданских прав и исполнения обязанностей. Пресекательные сроки. Претензионные, гарантийные сроки и сроки службы (годности). Приобретательная давность и соотношение её с исковой давностью. Определение сроков, порядок их исчисления. Сроки защиты гражданских прав. Понятие и значение исковой давности. Применение правил исковой давности. Виды сроков исковой давности: общие и специальные. Требования, на которые не распространяется срок исковой давности. Начало течения срока исковой давности. Приостановление срока исковой давности. Обстоятельства, приостанавливающие срок исковой давности. Порядок исчисления срока при приостановлении срока исковой давности. Перерыв течения срока исковой давности. Восстановление сроков исковой давности. Обстоятельства, принимаемые во внимание при восстановлении срока

исковой давности. Последствия истечения срока исковой давности. Применение исковой давности к дополнительным требованиям.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– применять свои знания и понимание для решения проблем гражданско- правового регулирования по вопросам представительства, доверенности и сроков исковой давности.

– умение правильно применять нормы права.

– сообщать свои выводы, используемые знания и обоснование специалистам и неспециалистам четко и непротиворечиво.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– понятие и виды представительства;

– особенности законного, договорного и коммерческого представительства;

– понятие, виды и срок действия доверенности;

– прекращение доверенности и последствия ее прекращения;

– понятие, значение и юридическая природа сроков в гражданском праве;

– сроки защиты гражданских прав.

Уметь:

– анализировать и решать юридические проблемы в сфере представительства и сроков защиты гражданских прав (срок исковой давности).

3. Судебная и административная практика

Решение Сарыаркинского районного суда города Астаны от 14.11.2013 г. по делу № 2-7162/2013 по иску Мусина К.Н. к Карамурзаевой Б.Ж., Сабралиеву Кабылету К.М. о признании сделок (доверенностей) недействительными. Постановление Кассационной судебной коллегии Восточно-Казахстанского областного суда от 19.01.2015 г. по делу 2к-11-15 по иску Акжолова Серика к АО «Компания по страхованию жизни «Государственная аннуитетная компания», АО «Нефтяная страховая компания», ТОО «Казцинк» о возмещении вреда здоровью, поступившее по кассационной жалобе ответчика АО «Нефтяная страховая компания» на постановление апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Восточно-Казахстанского областного суда от 11 ноября 2014 года. Решение СМЭС г. Астаны от 26.05.2014 г. по делу № 2-4057-14 по иску АО «Народный Банк Казахстана» к ТОО «АСТАНА БЕТОН - НТ», АО «Окан Холдинг Аноним Ширкети» (OKAN HOLDING A.S.), ТОО «Байтерек-НТ» и ТОО «Окан

Construction» о солидарном взыскании суммы долга по договорам займа и судебных расходов и встречным искам АО «Окан Холдинг Аноним Ширкети» (OKAN HOLDING A.S.), ТОО «Окан Construction» (Окан Констракшн), ТОО «Байтерек-НТ» к АО «Народный Банк Казахстана» о признании гарантий прекратившими обязательства.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 539-575).

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 84-99).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 340-369).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.719-757).

6. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 2. Часть 2. Теоретическая. Раздел 1. Общие проблемы гражданского права. – Алматы, 2016. (стр. 383-427).

Тема № 8. Вещные права. Право собственности. Возникновение и прекращение права собственности и иных вещных прав

1. Содержание темы

Вещное право как подотрасль гражданского права. Понятие и содержание вещных прав. Сравнительная характеристика вещных и обязательственных прав. Классификация вещных прав. Проблемы отнесения залога и аренды к вещным правам. Владение как вещное право. Собственность как экономическая категория. Понятие права собственности как объективного гражданского права. Правомочия собственника, их содержание и пределы осуществления и защиты. Обременение собственника. Бессрочность права собственности. Формы собственности по Конституции Республики Казахстан. Право частной собственности. Приватизация объектов государственной собственности. Право государственной собственности. Республиканская и коммунальная собственность. Объекты и субъекты права собственности. Особенности права собственности публичных субъектов гражданского права. Приобретение права собственности. Первоначальные способы возникновения права собственности. Изготовление новой вещи. Приобретение право собственности на самовольную постройку.

Переработка. Обращение в собственность общедоступных для сбора вещей. Условия приобретения права собственности на находку. Клад. Приобретение права собственности на безнадзорный или пригульный скот или других домашних животных. Приобретение права собственности на бесхозные недвижимые вещи. Приобретательная давность. Право собственности на плоды и доходы. Полная выплата паевых взносов за квартиру, гараж. Производные способы возникновения права собственности. Момент возникновения права собственности у приобретателя по договору. Передача вещи. Риск случайной гибели или повреждения имущества. Основания прекращения права собственности. Добровольное и принудительное прекращение права собственности. Прекращение права собственности по воле собственника. Отказ от права собственности. Прекращение права собственности в связи с гибелью или уничтожением вещи. Принудительное изъятие у собственника принадлежащего ему имущества. Выкуп бесхозно содержимых крупных ценностей. Обращение взыскания на имущество по обязательствам собственника. Отчуждение имущества, которое в силу закона не может принадлежать данному лицу. Отчуждение недвижимого имущества в связи с изъятием земельного участка. Реквизиция и конфискация. Национализация. Выплата компенсации участнику долевой собственности взамен причитающейся ему части общего имущества. Выкуп земельного участка для государственных нужд. Другие способы принудительного прекращения. Право собственности и другие вещные права на жилое помещение. Право пользования жилым помещением членами семьи собственника жилого помещения. Земельный участок как объект права собственности.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- применять свои знания и понимание для решения проблем гражданско- правового регулирования по вопросам права собственности.
- умение правильно применять нормы права.
- умение критически оценивать информацию, переоценивать накопленный опыт и конструктивно принимать решение на основе обобщения информации; способностью к критическому анализу своих возможностей.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- понятие и содержание вещных прав;

- сравнительную характеристику вещных и обязательственных прав;
- понятие права собственности;
- правомочия собственника, их содержание и пределы осуществления и защиты;
- основания возникновения права собственности;
- основания прекращения права собственности.

Уметь:

- логично и грамотно излагать и обосновывать свою точку зрения по вопросам возникновения и прекращения права собственности.

3. Судебная и административная практика

Ответ Министерства национальной экономики Республики Казахстан на вопрос от 22 января 2016 г. № 305175. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 6 января 2012 г. № 4807. Постановление Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам Восточно-Казахстанского областного суда от 20.03.2015 г. по делу 2а -798/15 по иску Григорьевой В.И. к Григорьеву С.В., Управлению финансов ВКО, Департаменту юстиции ВКО об освобождении имущества от арестов, поступившее по апелляционной жалобе истца на решение Усть-Каменогорского городского суда Восточно-Казахстанской области от 12 февраля 2015 года. Решение Атырауского городского суда от 08.06.2016 г. по делу №2310-16-00-2/3294 по иску Жумашевой Д.Т. к Жумашеву Б.Т. о выселении. Решение Таразского городского суда Жамбылской области от 04.04.2012 г. по делу №2-1193-12 по иску Рахманбердиева Мурата Джолдыбековича к АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», ЖФ АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», Оразбаеву Ержану Маратовичу, третьему лицу - Департаменту юстиции Жамбылской области о признании торгов, свидетельства о приобретении заложенного имущества, договора о передаче недвижимого имущества и их регистрации недействительными, по иску АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека» к Дуйсени (Байкуловой) Индири, Рахманбердиевой К.Ж. о выселении из квартиры и взыскании суммы задолженности.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 4-63, 110-143).
3. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.

4. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.

5. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище».

6. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 370-385, 437-470).

7. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.14-107, 213-252).

Тема № 9. Право общей собственности. Иные (ограниченные) вещные права

1. Содержание темы

Понятие и основание возникновения общей собственности. Понятие и виды права общей собственности. Общая долевая собственность. Определение долей в праве общей долевой собственности. Владение, пользование и распоряжение имуществом, находящимся в долевой собственности. Преимущественное право покупки. Распределение доходов и расходов, связанных с использованием общего имущества между участниками общей долевой собственности. Раздел имущества, находящегося в общей долевой собственности и выдел из него доли. Общая совместная собственность, основания ее возникновения. Владение, пользование и распоряжение имуществом, находящимся в общей совместной собственности. Раздел имущества, находящегося в общей совместной собственности, и выдел из него доли. Общая собственность супругов. Право общей совместной собственности на имущество крестьянского и фермерского хозяйства его членов. Кондоминиум как особая форма права общей совместной собственности. Виды вещных прав лиц, не являющихся собственниками. Право хозяйственного ведения. Понятие, субъекты и содержание, границы права хозяйственного ведения. Право собственника имущества, находящегося в хозяйственном ведении. Понятие, субъекты и содержание права оперативного управления. Распоряжение имуществом казенного предприятия и имуществом учреждения. Приобретение и прекращение права хозяйственного ведения и права оперативного управления. Сохранение прав на имущество при переходе предприятия или учреждения к другому собственнику. Право землепользования и право недропользования. Сервитуты: понятие, виды, основания и порядок установления и прекращения. Узуфрукт, эмфитевзис, суперфиций.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– организовывать собственную деятельность, выбирать типовые методы и способы выполнения профессиональных задач, оценивать их эффективность и качество.

– осуществлять поиск и использование информации, необходимой для эффективного выполнения профессиональных задач, профессионального и личностного развития.

– ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– понятие и основания возникновения права общей собственности;
– как владеть, пользоваться и распоряжаться имуществом, находящимся в общей совместной собственности;

– понятие, субъекты, содержание и границы права хозяйственного ведения и оперативного управления;

– право землепользования и право недропользования;

– сервитуты: понятие, виды, основания и порядок установления и прекращения;

– понятие узуфрукта, эмпитевзиса, суперфиций.

Уметь:

– **осуществлять прием граждан и юридических лиц по вопросам права общей собственности и иных вещных прав.**

3. Судебная и административная практика

Постановление Апелляционной судебной коллегии по гражданским и административным делам суда города Астаны от 04.09.2012 г. по делу № 2а-3314 по иску Сулейменовой А.Ю. к Исмаилову Жомарту, Исмаилову А.Е. о вселении в квартиру, по встречному иску Исмаилова Жомарта к Сулейменовой А.Ю. о взыскании суммы, поступившее по апелляционной жалобе ответчика Исмаилова Ж.А. на решение Алматинского районного суда г. Астаны от 10 июля 2012 года. Решение СМЭС г. Астаны от 18.03.2013 г. по делу №2-2174/13 по иску ТОО «Фабрика дверей «Командор» к ГУ «Управление архитектуры и градостроительства г.Астана» об оспаривании действий и обязанности присвоить адрес приобретенному помещению. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 9 августа 2012 г. № 160640. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 17 июня 2011 г. № 1843.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Кодекс Республики Казахстан «О браке (супружестве) и семье» от 26.12.2011 г. № 518-IV.
3. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 63-110).
3. Закон Республики Казахстан «О жилищных отношениях» от 16 апреля 1997 г. № 91-1.
4. Закон Республики Казахстан «О долевом участии в жилищном строительстве» от 7 апреля 2016 г. № 486-V.
5. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.
6. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.
7. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище».
8. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 386-436).
9. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 108-213).

Тема № 10. Защита права собственности и иных вещных прав

1. Содержание темы

Система гражданско-правовых средств защиты права собственности и иных вещных прав. Вещно-правовые и обязательственно-правовые способы защиты права собственности. Истребование собственником имущества из чужого незаконного владения (виндикационный иск). Основания удовлетворения виндикационного иска. Расчеты при возврате имущества из незаконного владения. Требования об устранении нарушений права собственности, несвязанных с лишением владения (негаторный иск). Требование об исключении имущества из описи (освобождение от ареста). Иски о признании права собственности. Защита прав владельца, не являющегося собственником. Защита права собственности при незаконном лишении или ограничении права собственника актами органов власти и управления. Иные способы гражданско-правовой защиты права собственности.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- осуществлять профессиональное толкование нормативных правовых актов для реализации прав физических и юридических лиц по вопросам защиты права собственности и иных вещных прав.
- способность порождать новые идеи, находить подходы к их реализации.
- готовить заключения на нормативные правовые акты в соответствии с правилами юридической техники.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- систему гражданско-правовых средств защиты права собственности и иных вещных прав;
- иски о признании права собственности;
- основания предъявления виндикационного иска;
- основания предъявления негаторного иска;
- иные способы гражданско-правовой защиты права собственности.

Уметь:

- осуществлять прием граждан и юридических лиц по вопросам защиты права собственности и иных вещных прав.

3. Судебная и административная практика

Решение Районного суда № 2 Алмалинского района г. Алматы от 25.05.2012 г. по делу № 2-3962/12 по иску Государственного учреждения «Управление жилья города Алматы» к Макаровой Вере Максимовне, Марченко Галине Сергеевне, Канталинской Надежде Александровне, Имамалиеву Бахлул Орудж-оглы, частному нотариусу Исаевой Д.Б., Департаменту юстиции г.Алматы о признании лиц утратившими права пользования квартирой по адресу: г. Алматы, пр.Абылай хана д. 28 кв. 46, о признании договора приватизации от 30.07.1992г., договора купли-продажи от 06.10.2010г. недействительными, об отмене государственной регистрации договоров и выселении, встречному иску Имамалиева Бахлул Орудж-оглы к Государственному учреждению «Управление жилья города Алматы», Канталинской Надежде Александровне о признании сделки действительной, встречному иску Канталинской Надежды Александровны к Государственному учреждению «Управление жилья города Алматы», Департаменту юстиции г.Алматы об установлении фактов, имеющих юридическое значение. Решение Сарыаркинского районного суда г. Астаны от 15.01.2014 г. по делу № 2-494/14 по исковому заявлению Усеновой Гулсары к ТОО

«СпецТрансСтрой Д», ТОО Астанаэнергосбыт», Акционерному обществу «Кедентранссервис» об освобождении имущества от ареста.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 144-151).

3. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.

4. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище».

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 471-488).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 253-275).

Тема № 11. Понятие и содержание обязательства. Стороны в обязательстве. Исполнение обязательств

1. Содержание темы

Понятие и система обязательственного права. Понятие и содержание обязательства, его отличия от других имущественных правоотношений. Основания возникновения обязательств. Субъекты обязательств. Множественность лиц в обязательстве. Проблемы классификации обязательств. Виды обязательств. Солидарные, долевые и субсидиарные обязательства. Обязательства с участием третьих лиц. Регрессные обязательства. Обязательства в пользу третьих лиц. Перемена лиц в обязательстве. Уступка права (требования). Перевод долга. Понятие и принципы исполнения обязательств. Недопустимость одностороннего отказа от исполнения обязательства и одностороннего изменения условий обязательства. Исполнение обязательства надлежащим должником надлежащему кредитору, исполнение обязательства за должника третьим лицом. Особенности исполнения солидарных и долевых обязательств. Исполнение обязательства в полном объеме. Правила исполнения обязательства по частям. Срок исполнения обязательства. Порядок исполнения обязательства при отсутствии срока для его исполнения и условий, позволяющих определить этот срок. Досрочное исполнение обязательств. Последствия неисполнения обязательства в срок. Место исполнения обязательства. Особенности исполнения денежных обязательств. Способ исполнения

обязательства. Исполнение обязательства в натуре. Встречное исполнение обязательств. Последствия просрочки исполнения обязательства.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– интегрировать знания и справляться со сложными вопросами, связанные с обязательственным правом.

– умение правильно применять нормы права.

– умение критически оценивать информацию, переоценивать накопленный опыт и конструктивно принимать решение на основе обобщения информации; способностью к критическому анализу своих возможностей.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– понятие и содержание обязательства, его отличия от других имущественных правоотношений;

– субъектов обязательств;

– основания возникновения обязательств;

– виды обязательств;

– условия перемены лиц в обязательстве;

– понятие и принципы исполнения обязательств;

– способы исполнения обязательств и их особенности.

Уметь:

– анализировать и решать юридические проблемы по вопросам обязательственного права.

3. Судебная и административная практика

Решение Районного суда №2 Казыбекбийского района г. Караганды от 05.12.2013 г. по делу № 2-13279/2013 по иску: Акима г. Караганды, ГУ «Отдел земельных отношений города Караганды» к Драганову Антону Зиновьевичу, третье лицо налоговое управление по району им Казыбекбиг. Караганды о взыскании суммы задолженности и пени по арендной плате. Решение СМЭС Карагандинской области от 18.02.2016 г. по делу № 2-7988/2015 по иску ГУ «Департамент по чрезвычайным ситуациям Карагандинской области Комитета по чрезвычайным ситуациям МВД РК» к ТОО «Техно Сфера ПВ» о признании недобросовестным участником государственных закупок. Ответ Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства индустрии и торговли Республики Казахстан на вопрос от 23 августа 2013 г. № 218055.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 152-199).
3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 489-532).
4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 276-318).

Тема № 12. Обеспечение исполнения обязательств

1. Содержание темы

Понятие и способы обеспечения исполнения обязательств. Акцессорный характер способов обеспечения исполнения обязательств. Понятие и виды неустойки. Форма соглашения о неустойке и последствия ее несоблюдения. Соотношение убытков и неустойки. Задаток, его отличие от аванса. Последствия прекращения и неисполнения обязательства, обеспеченного задатком. Удержание имущества должника. Гарантия как способ обеспечения обязательств. Ответственность гаранта. Поручительство. Основание возникновения поручительства. Прекращение поручительства. Гарантийный взнос. Залог. Понятие и основания возникновения залога. Виды залога. Перезалог, Удержание залогового обязательства. Основания и порядок обращения взыскания на заложенное имущество. Порядок реализации заложенного имущества. Основания прекращения залога. Залог товаров в обороте. Залог вещей в ломбарде. Ипотека. Понятие и предмет ипотеки. Имущество, которое не может быть предметом ипотеки. Государственная регистрация договора об ипотеке. Особенности ипотеки жилых домов и квартир.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

- ориентироваться в условиях постоянного изменения правовой базы.
- умение правильно применять нормы права.
- умение разрабатывать проекты нормативных и ненормативных правовых актов, готовить заключения на нормативные правовые акты в соответствии с правилами юридической техники.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- понятие и способы обеспечения исполнения обязательств;
- понятие и виды неустойки, ее форму;
- соотношение убытков и неустойки;
- особенности задатка;
- особенности гарантии и поручительства;
- понятие и виды залога;
- понятие и предмет ипотеки.

Уметь:

- применять на практике нормативные правовые акты при разрешении практических ситуаций; выбрать оптимальный способ обеспечения исполнения обязательства с учетом его особенностей.

3. Судебная и административная практика

Решение Костанайского городского суда Костанайской области от 14.01.2015 г. по делу № 2-10234/2014 по иску ТОО «Бюро по работе с дебиторами» к Кушкурбаевой (Альмухамедова) Сауле Кенжебулатовне о взыскании общей суммы задолженности по банковскому займу, судебных расходов. Решение Медеуского районного суда г.Алматы от 08.11.2012 г. по делу №2-7144-12 по исковому заявлению АО «Казкоммерцбанк» к Сарсембиной Раузе Сейдахметовне, Сарсембиной Нурсауле Сейдахметовне об обращении взыскания на залоговое имущество. Решение Алакольского районного суда Алматинской области от 15.03.2016 г. по делу 1934-16-00-2/79 по иску ТОО «Микрофинансовая организация «КМФ (КМФ)» к Шарипбекову Даулену Нурболатовичу о взыскании суммы задолженности и расходов по государственной пошлине. Решение Сарыаркинского районного суда города Астаны от 08.02.2013 г. по делу № 2-1308/13 по иску Сурхаева Акифа Сутай-оглы к Обоз Сергею Николаевичу о взыскании суммы задатка и встречному иску Обоз Сергея Николаевича к Сурхаеву Акифу Сутай-оглы о возврате правоустанавливающих документов на недвижимое имущество.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Закон Республики Казахстан «Об ипотеке недвижимого имущества» от 23 декабря 1995 года № 2723.
3. Закон Республики Казахстан «О регистрации залога движимого имущества» от 3 июня 1998 года № 254-І.
4. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 200-291).

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 533-598).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 319-414).

Тема № 13. Прекращение обязательств

1. Содержание темы

Основания (способы) прекращения обязательств. Надлежащее исполнение как способ прекращения обязательства. Удостоверение исполнения обязательства. Прекращение обязательства по требованию одной из сторон обязательства, прекращение обязательств надлежащим исполнением. Отступное. Совпадение кредитора и должника в одном лице. Новация. Прощение долга. Прекращение обязательства зачетом встречного однородного требования. Случаи недопустимости зачета. Прекращение обязательств невозможностью исполнения. Прекращение обязательства на основании акта государственного органа, последствия прекращения. Прекращение обязательства смертью гражданина. Прекращение обязательства при ликвидации юридического лица. Другие способы прекращения обязательств.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– способность свободно ориентироваться в правовой системе страны.

– умение организовать свой труд; способность порождать новые идеи, находить подходы к их реализации.

– сообщать свои выводы, используемые знания и обоснование специалистам и неспециалистам четко и непротиворечиво.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– основания (способы) прекращения обязательств;

– прекращение обязательств надлежащим исполнением;

– особенности отступного;

– особенности зачета;

– прекращение обязательства на основании акта государственного органа, последствия прекращения;

– прекращение обязательства при ликвидации юридического лица и смерти физического лица;

– особенности новации и прощения долга.

Уметь:

– успешно решать правовые задачи и проблемы по вопросам прекращения обязательств.

3. Судебная и административная практика

Решение СМЭС г. Астаны от 12.04.2014 г. по делу № 02-4425/14 по иску ТОО «Тұқым» к АО «НК» Продовольственная контрактная корпорация» о признании обязательств прекращенными. Решение СМЭС Костанайской области от 24.09.2012 г. по делу № 3221 по иску прокурора Костанайского района в интересах государства к КХ «Самошкин С.А.» (глава КХ Самошкин Сергей Александрович), КХ «Кусбергенов Ж.Т.» (глава КХ Кусбергенов Жандос Таймасович), ГУ «Отдел земельных отношений акимата Костанайского района», ДГП «КостанайНПЦзем» о признании недействительными и отмене соглашения об отступном, договора об аренде земельного участка, актов на право временного возмездного землепользования, отмене государственной регистрации, применении реституции. Постановление Кассационной судебной коллегии Костанайского областного суда от 06.08.2014 г. по делу № 2к-572/2014 по жалобе представителя КХ на определение специализированного межрайонного экономического суда Костанайской области от 05 марта 2014 года по заявлению крестьянского хозяйства «Есмагамбетов Батырбек» о прекращении взаимных обязательств между сторонами.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 360-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 599-611).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 440-449).

Тема № 14. Гражданско-правовая ответственность за нарушение обязательств

1. Содержание темы

Понятие и функции гражданско-правовой ответственности. Соотношение гражданско-правовой ответственности, санкции и мер оперативного воздействия на правонарушителя. Формы гражданско-правовой ответственности. Виды гражданско-правовой ответственности: договорная и внедоговорная, долевая и солидарная, основная и субсидиарная, полная и ограниченная, смешанная ответственность,

ответственность в порядке регресса. Условия (основания) гражданско-правовой ответственности. Противоправное поведение. Причинение вреда. Причинная связь между противоправным поведением и причинением вреда. Вина. Особенности вины в гражданском праве. Основания ответственности независимо от вины. Особенности ответственности в сфере предпринимательской деятельности. Обстоятельства, исключающие ответственность. Случай и непреодолимая сила. Последствия просрочки должника и последствия просрочки кредитора. Моральный вред. Денежная компенсация морального вреда. Особенности ответственности на неисполнение денежного обязательства. Ответственность за неправомерное пользование чужими деньгами.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– умение критически оценивать информацию, переоценивать накопленный опыт и конструктивно принимать решение на основе обобщения информации; способностью к критическому анализу своих возможностей.

– умение правильно применять нормы права.

– сообщать свои выводы, используемые знания и обоснование специалистам и неспециалистам четко и непротиворечиво.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

– понятие и функции гражданско-правовой ответственности;

– виды и формы гражданско-правовой ответственности;

– условия (основания) гражданско-правовой ответственности;

– особенности вины в гражданском праве;

– особенности ответственности в сфере предпринимательской деятельности;

– понятие морального вреда.

Уметь:

– оказывать правовую помощь субъектам гражданских правоотношений.

3. Судебная и административная практика

Решение СМЭС Карагандинской области от 12.01.2016 г. по делу № 2-6844- 2015 по иску ТОО «Караганды Жылу Сбыт» к ТОО «Каруглесбыт» о взыскании долга в сумме 48367808 тенге. Решение СМЭС г. Астаны от 15.05.2013 г. по делу №02-2343-13 по исковому заявлению ТОО « KazBeef Ltd » (КазБиф Лтд) к ТОО «Енбек-Береке» о взыскании суммы основного долга 13 895 319 тенге, пени 6 639 532 тенге, суммы убытков в размере 41 607 980 тенге, расходов по оплате

государственной пошлины в размере 1 864 285 тенге. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 10 ноября 2011 г. № 108585.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 333-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 612-655).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 415-449).

Тема № 15. Понятие и условия договора. Заключение, изменение и расторжение договора

1. Содержание темы

Понятие и значение договора. Роль договора в формировании рыночных отношений в Казахстане. Соотношение понятий «договор», «сделка», «обязательство». Принцип свободы договора и его ограничения. Виды договоров. Публичный договор. Договор присоединения. Предварительный договор. Договоры в пользу участников договора и договоры в пользу третьих лиц. Односторонние и взаимные договоры. Возмездные и безвозмездные договоры. Толкование договора. Содержание договора. Условия договора. Юридическое значение существенных условий договора. Обычные, случайные и примерные условия договора. Форма договора. Договоры, заключаемые устно, путем конклюдентных действий и путем молчания. Договоры, заключаемые в простой письменной форме и договоры, требующие нотариальной формы. Последствия несоблюдения, требуемой законом формы договора. Государственная регистрация договоров и последствия несоблюдения требований о государственной регистрации. Заключение договоров. Стадии заключения договора Требования, предъявляемые к оферте и акцепту. Публичная оферта. Момент заключения договора. Место заключения договора, его юридическое значение. Случаи и порядок заключения договора в обязательном порядке. Особенности заключения договора на торгах. Преддоговорные споры. Изменение и расторжение договора. Основания изменения и расторжения договора в период его действия. Одностороннее изменение и прекращение договора. Особенности изменения и расторжения договора в связи с

существенным изменением обстоятельств. Порядок и последствия изменения и прекращения договора.

2. Связь темы лекционного и семинарского занятия с компетенциями, приобретаемыми студентами после освоения данной темы

В результате освоения настоящей темы студент должен обладать следующими компетенциями:

– умение критически оценивать информацию, переоценивать накопленный опыт и конструктивно принимать решение на основе обобщения информации; способностью к критическому анализу своих возможностей.

– разрабатывать проекты нормативных и ненормативных правовых актов, готовить заключения на нормативные правовые акты в соответствии с правилами юридической техники.

– сообщать свои выводы, используемые знания и обоснование специалистам и неспециалистам четко и непротиворечиво.

В результате освоения данной темы студент должен:

Знать:

- понятие и значение договора;
- виды договоров;
- содержание и форму договора;
- стадии заключения договора;
- основания изменения и расторжения договора;
- порядок и последствия изменения и прекращения договора.

Уметь:

- составлять различные виды договоров.

3. Судебная и административная практика

Решение СМЭС г. Астаны от 22.01.2015 г. по делу № 2-14662/14 по иску РГП «Резерв» к ТОО «Kazakhstan Trade & technology Company» о признании недобросовестным участником государственных закупок, а также материалы искового заявления ТОО «Kazakhstan Trade & technology Company» к ответчику РГП «Резерв» о признании недействительными пунктов договоров о государственных закупках. Решение СМЭС Карагандинской области от 03.04.2012 г. по делу № 2-749\12 по иску ИП Крамаревой И.И. к КГП «Горкомхоз» акимата г. Шахтинска о взыскании суммы санкции за досрочное расторжение договора аренды и по встречному иску КГП «Горкомхоз» акимата города Шахтинска к ИП Крамаревой И.И. о признании недействительным договора аренды автотранспортного средства №04/01А от 01.01.2011 года и дополнительного соглашения №1 от 01.02.2011 года к договору №04/01А от 01.01.2011года. Решение Медеуского районного суда г.Алматы от 27.03.2015 г. по делу № 2-3779/2015 по иску Дочернего банка акционерного общества «Хоум Кредит энд Финанс Банк»(сокращенное наименование ДБ АО «Банк

Хоум Кредит» к Уразбаеву Жалгасу Кубейсиновичу о взыскании суммы задолженности по кредитному договору. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан ответ на вопрос от 24 марта 2013 г. № 194586.

4. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2-х кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 374-423).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 656-712).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 450-475).

III. Тематика практических (семинарских) занятий

Тема № 1. Понятие гражданского права: предмет, метод, принципы, источники

1. Рассматриваемые вопросы

1. Гражданское право в системе отраслей права.
2. Предмет гражданско-правового регулирования.
3. Метод гражданско-правового регулирования.
4. Основные начала (принципы) гражданского права.
5. Источники гражданского права:
  - законодательство и его иерархия;
  - международные договоры;
  - нормативные постановления ВС и КС РК.
  - обычаи делового оборота.
6. Действие гражданского законодательства во времени.
7. Аналогия в гражданском праве.
8. Виды толкования норм гражданского законодательства.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Матвеев, обнаружив на улице портмоне с деньгами и документами на имя иностранного гражданина Джеймса Хатта, долго выяснял его место нахождения, обзванивая гостиницы и справочные службы. В конце концов, он установил, что Джеймс Хатт проживал в гостинице "Европа", однако 15 минут назад он выехал в аэропорт. Матвеев немедленно отправился в аэропорт на собственной машине. Боясь опоздать, он превысил скорость движения, за что и был оштрафован сотрудником госавтоинспекции.

Войдя в здание аэропорта, он увидел Джеймса Хатта, которого узнал по одной из фотографий, находившихся в портмоне. Получив обратно свое портмоне, Джеймс Хатт очень обрадовался, сожалел, что сейчас он улетает, но хотел бы отблагодарить Матвеева и поужинать с ним. Хатт попросил своего знакомого Лисьева, провожавшего его, выполнить эту миссию.

После отлета Хатта Лисьев предложил Матвееву тут же проехать в ресторан. Матвеев отказался и в свою очередь заявил, что по ресторанам ходить он не любит, однако он не отказался бы от денежного вознаграждения, поскольку ему пришлось заплатить штраф, израсходовать бензин на поездку в аэропорт, а кроме того, ему еще придет счет за пользование услугами платной справочной телефонной службы. Лисьев объяснил, что он и рад бы был выполнить просьбу Матвеева, однако ему придется отчитываться перед Джеймсом Хаттом о выполнении поручения, к его отчету он должен приложить счет

ресторана. Если Матвеев сочтет возможным принять приглашение, он рад будет с ним отужинать. Матвеев рассказал об этом юристу.

Какой совет ему следует дать?

№ 2. При отводе земельного участка для строительства высоковольтной линии электропередач решением администрации изъята часть земельного участка Мацнева, на которой был расположен сарай. Мацневу компенсировали потерю части земельного участка, предоставив землю в размере изъятой части через дорогу от его участка. Мацнев перенес сарай на вновь выделенный ему участок и предъявил к администрации требование о компенсации стоимости сарая, расходах на перенос сарая на новый участок, а также выплаты штрафных санкций, взысканных с него Комитетом по земельным ресурсам за несвоевременное оформление документов на новый участок и строительство сарая без разрешения.

Мацнев считал, что оформление прав на участок, а также на перенос сарая входит в обязанность администрации, по инициативе которой осуществлялось изъятие и выделение земельных участков.

Правильна ли позиция Мацнева? Какие правоотношения возникли в данном случае?

№ 3. Автор-исполнитель Беренбаум, находясь в гостях у своего друга Кулагина, исполнил новую песню, ранее еще нигде не исполнявшуюся. Сын Кулагина, занимавшийся в музыкальной школе, запомнив текст, на слух подобрал музыку и исполнил песню на конкурсе молодых исполнителей. Песня была записана и в дальнейшем неоднократно воспроизводилась на кассетах. При составлении альбома молодых исполнителей студия звукозаписи решила включить ее в сборник, однако Беренбаум, узнав об этом, потребовал заключить с ним договор об использовании его произведения.

Представитель студии заявил, что никаких сведений, подтверждающих авторство Беренбаума, у них не имеется, первым же исполнителем является сын Кулагина. Если Беренбаум сможет подтвердить, что именно он является автором песни, то студия может быть заключит с ним договор об использовании произведения.

Кто прав в данном споре?

3. Рекомендуемые источники

1. Конституция РК от 30 августа 1995 г.
2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).
4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 4-57).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 18-124).

6. Гражданское право и предпринимательство: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2012. (стр. 17-41).

7. Сулейменов М.К. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Т. 1 / М.К. Сулейменов. Гражданское право. – Алматы, 2016. (стр. 126-162).

Тема № 2. Гражданское правоотношение

1. Рассматриваемые вопросы

1. Основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений.

2. Свобода и пределы осуществления гражданских прав, их защита.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Тринадцатилетний Витя Морозов послал на конкурс в журнал "Юный техник" предложение об использовании силы течения реки для развода мостов. Его предложение получило первую премию, и редакция журнала рекомендовала Вите оформить заявку на выдачу патента на изобретение. Родители Вити полагали, что автором изобретения должен быть указан кто-либо из родителей, поскольку Вите всего 13 лет, и он самостоятельно не сможет осуществлять все права и обязанности, связанные с патентом на изобретение. Родители для подтверждения своей позиции обратились к знакомому изобретателю, который усомнился в правомерности признания автором родителей, но и Витя, по его мнению, не сможет самостоятельно осуществлять целый комплекс прав и обязанностей, связанных с созданием изобретения.

Для получения квалифицированного разъяснения родители обратились к юристу.

Какой ответ им надлежит дать?

№ 2. После смерти матери Иванова получила по наследству жилой дом. Поскольку Иванова уже имела жилой дом для проживания, она решила продать полученный по наследству дом. Считая свою жену недостаточно практичной, муж получил от нее расписку, в которой она обязалась продать дом только с его согласия. Через некоторое время муж уехал в командировку. В его отсутствие Иванова продала дом Ларионову. Вернувшись из командировки и узнав о продаже дома, Иванов потребовал от Ларионова доплатить 30% стоимости цены, за

которую дом продан, либо возратить дом, отчужденный без его согласия.

Ларионов отказался как от доплаты, так и от возврата дома, пояснив, что цена была определена Ивановой, являющейся собственником дома. Иванов предъявил в суде иск к Ивановой и Ларионову о признании сделки недействительной. В исковом заявлении он ссылаясь на то, что его жена совершила сделку в нарушение принятых на себя письменных обязательств.

Какое решение должен вынести суд?

№ 3. Решением местной администрации семнадцатилетней Васильевой было разрешено вступить в брак с Федоровым до достижения восемнадцатилетнего возраста. После регистрации брака, намереваясь переехать к мужу, проживающему в другом поселке, Васильева решила продать дом, перешедший к ней по завещанию. Поскольку никто из ее односельчан не изъявил желания приобрести дом для постоянного проживания, она договорилась с Никитиным о продаже ему дома на снос за 500 долларов США.

Родители Васильевой возражали против этой сделки. По их мнению, дом вообще не следовало продавать на снос, поскольку он находится в хорошем состоянии и им удалось найти покупателя, желающего приобрести дом для постоянного проживания за большую сумму.

Васильева ответила, что договор с Никитиным уже заключен, и изменять или расторгать его она не намерена. Родители обратились с иском в суд о признании заключенного с Никитиным договора недействительным, как совершенного их несовершеннолетней дочерью без их согласия.

Решите дело.

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 58-84).

3. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.125-135, 671-718).

4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 5-24).

5. Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. Сулейменов М.К. – Алматы: «Дэуір-Кітап», 2016. (стр. 11-54).

Тема № 3. Граждане как субъекты гражданских прав

1. Рассматриваемые вопросы

1. Граждане как субъекты гражданских правоотношений. Правоспособность, дееспособность и деликтоспособность граждан.

2. Признание гражданина безвестно отсутствующим и объявление его умершим.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. 14-летний Алексей Синицын поступил на работу в общество с Ограниченной ответственностью. Через несколько месяцев к директору Общества пришел отец Синицына и рассказал, что Алексей неразумно расходует свой заработок: приобретает очень дорогие вещи, посещает рестораны и т.п. В то же время семья испытывает материальные затруднения, поскольку в семье помимо Алексея есть еще двое малолетних детей. К тому же мать Алексея является нетрудоспособной по состоянию здоровья. Директор с пониманием отнесся к проблемам семьи и распорядился выдавать Алексею на руки только часть зарплаты, а остальную часть выдавать его родителям?

Правильно ли поступил директор?

№ 2. Борисова обратилась в суд с заявлением об объявлении ее бывшего мужа умершим. В заявлении она указала, что сведений о месте пребывания Борисова она не имеет более 5 лет, до этого он уклонялся от уплаты алиментов, в связи с чем был объявлен его розыск.

Суд на основании заявления Борисовой и справки жилищной конторы с места последнего жительства Борисова вынес решение о признании его безвестно отсутствующим и разъяснил заявительнице, что через четыре года после вступления в силу решения о признании Борисова безвестно отсутствующим она может подать заявление в суд об объявлении его умершим.

Правильное ли решение вынес суд?

№ 3. Ефимова обратилась в суд с заявлением, в котором просила объявить умершим ее мужа. В заявлении она указала, что Ефимов состоял членом рыболовецкого колхоза и работал на сейнере мастером по обработке рыбы. Девять месяцев назад он, находясь в состоянии алкогольного опьянения, выпал из шлюпки и утонул. К заявлению был приложен акт о несчастном случае и постановление следователя прокуратуры об отказе в возбуждении уголовного дела по факту гибели Ефимова. Заявительница мотивировала свою просьбу тем, что органы ЗАГС отказывают в регистрации смерти ее мужа без решения суда.

Как должен поступить суд?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 29 октября 2015 г. № 375-V.
3. Закон Республики Казахстан «О правовом положении иностранных граждан в Республике Казахстан» от 19 июня 1995 г.
4. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 25-30).
5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 85-119).
6. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.136-158).

Тема № 4. Юридические лица, государство и административно-территориальные единицы как субъекты гражданских прав

1. Рассматриваемые вопросы

1. Юридические лица как субъекты гражданских правоотношений. Их признаки, правосубъектность, наименование, органы, создание и прекращение юридических лиц.
2. Классификация юридических лиц в зависимости от:
  - целей создания;
  - прав учредителей на их имущество;
  - формы собственности;
  - национальной принадлежности.
3. Государство как особый субъект гражданского права.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Американский бизнесмен, являющийся единственным владельцем фирмы «Джон Вуд, Лтд.», обратился к адвокату за консультацией по вопросу об оптимальной форме ведения бизнеса в Казахстане. Фирма, которую намерен создать бизнесмен, должна удовлетворять следующим требованиям:

1. возможность заниматься любой коммерческой и благотворительной деятельностью без каких-либо ограничений;
2. обеспечение наиболее полного контроля за действиями руководства фирмы;
3. сохранение конфиденциальности основной финансовой информации о деятельности фирмы (бухгалтерский отчет, баланс и т.п.);
4. ограничение пределов ответственности по обязательствам такой фирмы суммой вклада в ее капитал.

Также адвокату были заданы вопросы:

- должна ли фирма обязательно быть юридическим лицом?
- как понимается термин "юридическое лицо" в казахстанском праве?
- можно ли привлечь в фирму в качестве соучредителей граждан РК, а также государственные органы?

Дайте консультацию от имени адвоката. Какое юридическое лицо Вы посоветуете создать?

№ 2. Один из трех участников полного товарищества «Вандерлес», Коробкин и компания» г-н Федоров предложил акционерному обществу «МОСТ» заключить выгодную сделку. В подтверждение своих полномочий на подписание договора Федоров представил:

- нотариально заверенную копию учредительного договора полного товарищества, из которого следует, что Федоров является его участником;
- доверенность на право совершения соответствующей сделки, выданную Федорову фирмой «Вандерлес», которая владеет 80% складочного капитала полного товарищества;
- собственноручное письмо г-на Коробкина, которому учредительным договором поручено ведение дел товарищества, из которого ясно, что он не возражает против заключения договора;
- визитную карточку, в которой указаны домашний адрес и телефон Федорова.

Какие документы необходимы для подтверждения полномочий Федорова?

№ 3. Известный предприниматель и меценат Арканов решил основать музей для пропаганды современного прикладного искусства и помощи молодым художникам в организации их выставок. В разговоре с юристом Арканов заявил, что готов финансировать создание музея, а в дальнейшем, если музей не будет окупать себя, готов периодически перечислять музею определенные денежные суммы, указанные в учредительных документах. Кроме того, Арканов настаивал на том, чтобы учредителями музея выступала вся его семья, против чего она не возражает, а сам музей носил его имя. Поскольку музей задумывается как некоммерческая организация, его учредительные документы должны полностью исключать ответственность Арканова или его семьи по долгам музея.

Юрист объяснил Арканову, что ни один из предусмотренных законодательством видов юридических лиц не соответствует полностью требованиям Арканова. Поэтому в данном случае придется создавать новую организационно-правовую форму, соединяющую в себе черты фонда, учреждения и общественной организации.

Согласны ли Вы с доводами юриста? Дайте консультацию о том, в чем заключаются различия между фондом, учреждением и

общественной организацией. Помогите выбрать правовую форму некоммерческой организации, максимально соответствующую запросам мецената.

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 29 октября 2015 г. № 375-V.
3. Закон Республики Казахстан «О хозяйственных товариществах» от 2 мая 1995 г. № 2255.
4. Закон Республики Казахстан «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» от 22 апреля 1998 г. № 220-I.
5. Закон Республики Казахстан «Об акционерных обществах» от 13 мая 2003 г. № 415-II.
6. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.
7. Закон Республики Казахстан «О некоммерческих организациях» от 16 января 2001 г. № 142-II.
8. Закон Республики Казахстан «О реабилитации и банкротстве» от 7 марта 2014 г. № 176-V.
9. Закон Республики Казахстан «О государственной регистрации юридических лиц и учетной регистрации филиалов и представительств» от 17 апреля 1995 г. № 2198.
10. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 10 июля 2008 года № 2 «О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью».
11. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 28 декабря 2009 года № 8 «О применении законодательства об акционерных обществах».
12. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 2 октября 2015 года № 5 «О практике применения законодательства о реабилитации и банкротстве».
13. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 31-55).
14. Климкин С.И. Товарищество с ограниченной ответственностью: Комментарий к Закону РК от 22 апреля 1998 года. – 2-е изд., испр. и доп. / С.И. Климкин. - Алматы: Юрист, 2016. (стр. 7-22).
15. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 120-248).
16. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.159-422).

Тема № 5. Объекты гражданских прав

1. Рассматриваемые вопросы

1. Понятие и основные виды объектов гражданских прав.

2. Классификация объектов:

- по их оборотоспособности;
- по степени индивидуализации;
- по их делимости;
- по их потребляемости;
- по степени (уровню) значения;
- по сложности.

3. Отдельные объекты гражданских прав:

- услуги и иные действия;
- объекты интеллектуальной собственности;
- ценные бумаги и деньги;
- личные неимущественные блага и права.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. По договору объединения с животноводческим комплексом последний обязался передать объединению 60 голов телят и 50 поросят. За день до вывоза животных по указанию директора комплекса поросята были отобраны и заперты в отдельное помещение. В результате удара молнии помещение, в котором находились поросята, сгорело, и все 50 поросят погибли.

В связи с этим животноводческий комплекс готов был передать объединению только 60 телят, а от передачи поросят отказался, ссылаясь на то, что оставшиеся поросята необходимы ему самому для расширения воспроизводства свиней.

Объединение обратилось с иском в суд.

Какое решение должен вынести суд? Какая классификация вещей должна быть применена при решении данного спора?

№ 2. В связи с расторжением брака между супругами Корниловыми возник спор о разделе совместно нажитого имущества. Андрей Корнилов настаивал на том, чтобы все имущество, состоящее из гарнитура мебели, столового и чайного сервизов, художественной библиотеки и другого имущества, было поделено поровну с учетом их стоимости. Елена Корнилова возражала против такого раздела, указывая, что в результате произойдет обесценение вещей, и предложила Корнилову взять мебельный гарнитур, а ей передать чайный и столовый сервизы. Что касается книг, то она согласна их поделить по собраниям сочинений авторов. При этом она просила лишь из полного собрания сочинений А.С. Пушкина передать ей последний том, в котором опубликована его переписка.

Какую классификацию вещей необходимо учитывать при решении возникшего спора, и как должно быть распределено указанное имущество, если дело поступит в суд?

№ 3. В связи с расторжением брака между супругами Корниловыми возник спор о разделе совместно нажитого имущества. Андрей Корнилов настаивал на том, чтобы все имущество, состоящее из гарнитура мебели, столового и чайного сервизов, художественной библиотеки и другого имущества, было поделено поровну с учетом их стоимости. Елена Корнилова возражала против такого раздела, указывая, что в результате произойдет обесценение вещей, и предложила Корнилову взять мебельный гарнитур, а ей передать чайный и столовый сервизы. Что касается книг, то она согласна их поделить по собраниям сочинений авторов. При этом она просила лишь из полного собрания сочинений А.С. Пушкина передать ей последний том, в котором опубликована его переписка.

Какую классификацию вещей необходимо учитывать при решении возникшего спора, и как должно быть распределено указанное имущество, если дело поступит в суд?

№ 4. При продаже на Невском проспекте художниками своих картин один из покупателей выбрал картину с изображением моста через Неву. При упаковке картины художник предупредил покупателя, что он передает единственный экземпляр картины и что ему необходимо будет явиться на квартиру покупателя для воспроизведения картины. Покупатель усомнился в правомерности требований художника, так как он становится собственником картины, а художник утрачивает на нее все права.

Какое разъяснение должно быть дано продавцу и покупателю, если они обратятся в юридическую консультацию? В чем различие между материальными и нематериальными объектами гражданского права? Что собою представляют результаты интеллектуальной деятельности как объекты гражданских прав?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.

3. Закон Республики Казахстан «О рынке ценных бумаг» от 2 июля 2003 г. № 461-II.

4. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.

5. Закон Республики Казахстан «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров» от 26 июля 1999 г. № 456-I.

6. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 56-72).

7. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 249-297).

8. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 423-616).

9. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 3. Часть 2. Теоретическая. Раздел 2. Гражданское правоотношение. – Алматы, 2016. (стр. 141-206).

Тема № 6. Сделки

1. Рассматриваемые вопросы

1. Понятие сделок и их место в системе оснований возникновения гражданских прав и обязанностей.

2. Виды сделок:

- по числу участников;
- по наличию встречного предоставления;
- по моменту возникновения прав и обязанностей;
- по степени связанности сделки с ее правовым основанием.

3. Форма сделки. Устные и письменные сделки. Виды письменных сделок. Государственная регистрация.

4. Недействительность сделок. Ничтожные и оспоримые сделки. Основания и последствия признания сделки недействительной.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Гражданка Анисимова и ее бывший муж обратились к нотариусу с просьбой удостоверить достигнутое между ними соглашение, согласно которому разведенные супруги взаимно отказываются от предъявления друг другу каких-либо требований по содержанию малолетних детей, муж обязуется не претендовать на раздел общесупружеского имущества, а жена не вступать в новый брак до достижения детьми совершеннолетия. Нотариус отказался удостоверить подобную сделку.

Правильно ли поступил нотариус?

№ 2. Старший научный сотрудник института Васильев подарил институту библиотеку специальной литературы, которую он собирал в течение всей жизни. О своем даре он объявил на заседании Ученого Совета института, а также в интервью, опубликованном в институтской многотиражке.

Поскольку книг было много и перевезти их сразу было сложно, Васильев осуществлял их перевозку небольшими партиями. Не успев передать все книги, Васильев скончался. Его сын, являясь единственным

наследником по закону, в ответ на просьбу директора института передать оставшиеся книги, потребовал возвратить все ранее переданные его отцом книги, ссылаясь на то, что договор между его отцом и институтом не был надлежащим образом оформлен.

В суде, где рассматривался данный спор, институт предъявил акт принятия на баланс книг, переданных Васильевым в дар институту, подписанный заведующим библиотекой института и утвержденный директором института.

Как следует разрешить возникший спор?

№ 3. Волкову по наследству перешел автомобиль «Жигули». Будучи признателен своему другу Яковлеву за ранее оказанные услуги и не умея управлять автомобилем, Волков заключил с Яковлевым договор, по которому Волков обязывался подарить Яковлеву легковой автомобиль "Жигули" немедленно по получении правоустанавливающих документов на автомобиль. Договор был удостоверен нотариусом.

Яковлев приступил к профилактическому ремонту автомашины и затратил на это значительную сумму. Однако после получения соответствующих документов Волков отказался подарить Яковлеву автомобиль. Яковлев предъявил в суде иск с требованием о передаче ему автомобиля.

Решите дело.

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 7 июля 2016 года № 6 «О некоторых вопросах недействительности сделок и применении судами последствий их недействительности».

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 72-83).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 298-339).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 630-670).

6. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 45. Үлгі. Сборник судебных актов по недействительным сделкам / Под ред.: Мамаи К.А., Диденко А.Г. – Алматы: Раритет, 2016. (стр. 5-38).

Тема № 7. Представительство и доверенность. Сроки в гражданском праве

1. Рассматриваемые вопросы

1. Понятие и виды представительства. Основания возникновения представительства:

- в силу закона;
- на основании договора;
- в силу административного или корпоративного акта;
- на основании судебного решения.

2. Доверенность. Значение сроков (дат) для действительности доверенности и определения срока ее действия. Прекращение действия доверенности.

3. Понятие и виды сроков в гражданском праве:

- сроки осуществления гражданских прав и исполнения обязанностей;

- гарантийные сроки;
- пресекательные сроки;
- претензионные сроки.

4. Сроки исковой давности: понятие, виды, их приостановление, перерыв и восстановление.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Проживающий в Риге Столяров решил переехать с семьей в Петербург. Поскольку сам он не имел возможности заняться поисками жилья в Петербурге, он договорился со своим дальним родственником Петровым о том, что тот подыщет варианты приобретения жилья в пределах оговоренной сторонами суммы. В случае выполнения данного поручения Столяров обязался выплатить Петрову вознаграждение в размере 2,5% от цены приобретаемого жилья. Через некоторое время Петров через знакомых узнал, что имеется возможность приобрести 3-комнатную квартиру, которую по приемлемой цене продает Круглова. Осмотрев квартиру, Петров решил, что данный вариант вполне устроит Столярова. Опасаясь, что Круглова передумает, Петров уговорил ее заключить письменный договор, по которому она обязывалась продать свою квартиру по согласованной цене только Столярову. В подтверждение серьезности намерений по приобретению квартиры Петров передал Кругловой из личных средств часть суммы, которую стороны назвали в договоре задатком.

Петров немедленно связался со Столяровым, однако последний сообщил, что в связи с изменившимися обстоятельствами больше не нуждается в жилплощади в Петербурге. Выплачивать Петрову какое-либо вознаграждение либо покрывать его издержки Столяров отказался.

Когда Петров сообщил Кругловой об отказе Столярова от приобретения квартиры, Круглова заявила, что полученные в качестве задатка деньги она возвращать не намерена, ибо из-за заключенного договора была вынуждена отказать другим покупателям.

Петров обратился в юридическую консультацию с вопросом о возможности защиты своих имущественных прав как в отношениях со Столяровым, так и в отношениях с Кругловой.

Какую консультацию следует дать Петрову?

№ 2. Васильев, торговый агент фирмы, реализующей компьютеры, заключил от имени фирмы договор на поставку четырех компьютеров акционерному обществу. Поскольку компьютеры в обусловленный договором срок поставлены не были, АО обратилось с иском в арбитражный суд о взыскании предусмотренной договором неустойки, возврате перечисленных фирме в качестве предоплаты средств, а также выплаченного Васильеву вознаграждения, составляющего 0,3% от суммы совершенной сделки. В отзыве на исковое заявление фирма указала, что готова вернуть перечисленные ей АО средства, но платить неустойку и возмещать выплаченное Васильеву вознаграждение она не намерена. Позиция фирмы основывалась на том, что заключенный Васильевым договор на поставку компьютеров является недействительным, поскольку Васильев, как и все остальные торговые агенты фирмы, был уполномочен лишь на поиск потенциальных покупателей компьютеров и проведение с ними переговоров, но не на подписание каких-либо договоров. Что касается выплаченного Васильеву вознаграждения, то к нему фирма вообще никакого отношения не имеет, так как сама выплачивает своим торговым агентам комиссионные с каждой заключенной при их помощи сделки.

В ходе судебного заседания выяснилось, что, во-первых, Васильев не зарегистрирован в качестве предпринимателя и, во-вторых, между ним и АО был заключен договор, в соответствии с которым Васильеву поручался поиск необходимых для АО компьютеров по цене ниже рыночной с выплатой вознаграждения в размере 0,3% от суммы сделки.

Как разрешить возникший спор? Может ли Васильев рассматриваться в качестве коммерческого представителя? Изменится ли решение задачи, если фирма уже поставила АО один компьютер?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 539-575).

3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы: НИЦ КОУ. 2011. (стр. 84-99).

4. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 340-369).

5. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.719-757).

6. Сулейменов М.К. Гражданское право РК: опыт теоретического исследования. Том 2. Часть 2. Теоретическая. Раздел 1. Общие проблемы гражданского права. – Алматы, 2016. (стр. 383-427).

Тема № 8. Общая характеристика права собственности и иных вещных прав

1. Рассматриваемые вопросы

1. Понятие права собственности и ее значение в экономическом и юридическом смыслах.

2. Формы собственности.

3. Содержание правомочий по владению, пользованию и распоряжению.

4. Бремя содержания имущества и риски случайной гибели. Случай и непреодолимая сила.

5. Основания приобретения права собственности и иных вещных прав.

6. Основания прекращения права собственности и иных вещных прав.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Сидоров в течение длительного времени владел жилым домом: проживал в нем, часть помещений сдавал дачникам, уплачивая налог со строений и страховые взносы. При оформлении наследственных прав после смерти Сидорова, последовавшей в 1992 г., выяснилось, что собственником дома значится другой гражданин, у которого Сидоров после войны купил дом по сделке, оформленной ненадлежащим образом. На этом основании бюро регистрации сделок с недвижимостью отказалось выдать наследникам справку о принадлежности дома Сидорову, а нотариус отказал им в выдаче свидетельства о праве на наследство.

Наследники доказывали, что даже если право собственности на дом в свое время и не было оформлено, Сидоров мог стать собственником этого дома в силу приобретательной давности, а потому дом по наследству должен перейти к ним.

При разрешении спора возник вопрос, истек ли срок приобретательной давности или нет? Какие условия необходимы для приобретения права собственности по давности владения?

№ 2. К фермерскому хозяйству Огурцова пристала корова. Поскольку корову нечем было кормить, фермер забил корову, мясо

продал на рынке, а шкуру передал на кожевенный завод в обмен на изделия из кожи.

Через два месяца объявился собственник коровы.

Кому и какие требования он может предъявить?

№ 3. По договору финансовой аренды (договору лизинга) арендодатель закупил для арендатора у продавца оборудование, которое было передано арендатору по приемо-сдаточному акту. В связи с возникшим на предприятии арендатора по неустановленным причинам пожара оборудование пришло в негодность и не подлежит восстановлению.

Кто понесет имущественные последствия уничтожения оборудования?

№ 4. Николаев, собственник небольшого строения, долгое время отсутствовал, заколотив окна и двери. Районная администрация распорядилась открыть дом. После составления акта о разрушенности дома на 75 процентов земельный участок, на котором находился дом, был отведен под застройку Константинову. Дом Николаева был бесплатно передан Константинову как строительный материал.

Константинов в течение летнего строительного сезона полностью восстановил дом, перепланировал и капитально отремонтировал его.

Осенью к прежнему месту жительства возвратился Николаев, который потребовал от Константинова передачи ему дома. Константинов предложил Николаеву обратиться в районную администрацию, которая признала претензию Николаева неосновательной, сославшись на его длительное отсутствие.

В каком порядке и как должно быть разрешено дело?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 4-63, 110-143).

3. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.

4. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.

5. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище».

6. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 370-385, 437-470).

7. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр.14-107, 213-252).

Тема № 9. Общая собственность и иные (ограниченные) вещные права

1. Рассматриваемые вопросы

1. Понятие права собственности и ее значение в экономическом и юридическом смыслах.
2. Формы собственности.
3. Содержание правомочий по владению, пользованию и распоряжению.
4. Бремя содержания имущества и риски случайной гибели. Случай и непреодолимая сила.
5. Основания приобретения права собственности и иных вещных прав.
6. Основания прекращения права собственности и иных вещных прав.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. После смерти родителей к четверем их детям, достигшим совершеннолетия и проживавшим отдельно от родителей, перешел по наследству жилой дом. Трое наследников хотят дом продать, а вырученную сумму распределить по долям. Один из наследников согласия на продажу дома не дает, заявив, что желает использовать свою долю в доме для проживания. Поскольку согласия между наследниками достигнуто не было, трое из них предъявили иск к наследнику, возражающему против продажи дома, об обязанности не чинить препятствий к продаже. Свои требования они мотивировали тем, что при продаже дома целиком его рыночная стоимость резко возрастет.

Решите дело.

№ 2. Два брата, Петр и Андрей, получили по наследству жилой дом. По договоренности между братьями Петр с семьей пользовался тремя комнатами, выходящими на южную сторону, а холостяк Андрей - двумя комнатами с окнами на север. Кухня в доме была общая. Андрей пожелал уехать на Север, в связи с чем подыскал покупателя на выделенную ему часть дома. Петр, однако, заявил, что не допустит продажи части дома постороннему лицу. При этом он ссылаясь на то, что между братьями была лишь устная договоренность о порядке пользования домом и что дом в натуре вообще разделить нельзя без существенной перепланировки. Вместе с тем от приобретения части дома, принадлежащей Андрею, Петр отказался, поскольку не имеет для этого средств, а трех комнат ему с семьей вполне достаточно. Нотариус

отказался удостоверить договор купли-продажи и рекомендовал братьям для разрешения спора обратиться в суд.

Проанализируйте отношения сторон и решите дело.

№ 3. Иванову был отведен земельный участок для строительства дома. В строительстве дома, помимо Иванова, принимали участие его жена и двое совершеннолетних детей, имеющих самостоятельный заработок. По окончании строительства в качестве собственника был зарегистрирован Иванов.

Спустя несколько лет брак между супругами Ивановыми был расторгнут, после чего возник судебный спор о разделе имущества. Иванов настаивал на том, чтобы дом был разделен только между ним и его бывшей женой. В дело с самостоятельными требованиями вступили сыновья Ивановых, настаивая на том, чтобы за каждым из них также была признана доля в праве собственности на дом, поскольку они участвовали в его постройке своим трудом и средствами, а другой жилой площади для проживания не имеют. Мать признала требования 'сыновей обоснованными, отец против них возражал.

К участию в деле был привлечен орган местного самоуправления, который возражал против требований сыновей Ивановых. Свои возражения он мотивировал тем, что дом вскоре будет снесен. В случае признания права собственности на части дома не только за Ивановым и его бывшей женой, но и за двумя их сыновьями всем им придется предоставлять по отдельной квартире.

Решите дело.

№ 4. Супруги Козловы несколько лет состоят в браке. Козлова занимается бизнесом, Козлов потерял работу и получает пособие по безработице. Козлова предложила мужу заключить контракт, закрепив в нем принцип раздельности имущества, нажитого в период брака. Козлов заявил, что если они и заключат такой контракт, то юридической силы он иметь не будет. Поскольку супруги к взаимному согласию не пришли, они обратились в юридическую консультацию.

Какой ответ им надлежит дать?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Кодекс Республики Казахстан «О браке (супружестве) и семье» от 26.12.2011 г. № 518-IV.

3. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 63-110).

3. Закон Республики Казахстан «О жилищных отношениях» от 16 апреля 1997 г. № 91-1.

4. Закон Республики Казахстан «О долевом участии в жилищном строительстве» от 7 апреля 2016 г. № 486-V.

5. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.

6. Закон Республики Казахстан «О государственном имуществе» от 1 марта 2011 г. № 413-IV.

7. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище».

8. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 386-436).

9. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 108-213).

Тема № 10. Защита права собственности и иных вещных прав

1. Рассматриваемые вопросы

1. Общая характеристика способов защиты права собственности различными отраслями законодательства.

2. Гражданско-правовые способы ее защиты:

- обязательно-правовые;
- вещно-правовые;
- иски к публичной власти;
- иные способы.

3. Вещно-правовые способы защиты права собственности:

- иск о признании права собственности;
- виндикационный иск;
- негаторный иск.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Дегтярев в течение многих лет владел скрипкой. Уезжая в длительную командировку, он передал скрипку на хранение своему другу Астафьеву, у которого она была похищена.

Впоследствии Дегтярев случайно обнаружил скрипку у знакомого музыканта, который приобрел ее у неизвестного гражданина. Приобретатель скрипки отказался вернуть ее Дегтяреву. Тогда Дегтярев предъявил к нему иск о возврате скрипки. Ответчик иска не признал, заявив, что Дегтярев в свою очередь не был собственником скрипки. До революции скрипка принадлежала богатому меценату, который эмигрировал за границу. Все его имущество было разграблено. До тех пор, пока Дегтярев не докажет законность приобретения скрипки, она не может быть ему возвращена. Учитывая, что скрипка представляет музейную ценность, ответчик согласен передать ее в государственный

скрипичный фонд при условии, если ему будет возмещена стоимость скрипки.

Решите дело.

№ 2. Кирпичников получил по наследству жилой дом, который требовал капитального ремонта. Кирпичников произвел капитальный ремонт, перепланировал дом, пристроил к нему две террасы (летнюю и зимнюю), провел в доме паровое отопление.

Вскоре после окончания работ Морозов предъявил к Кирпичникову иск о признании права собственности на дом и выселении его из дома. В обоснование иска Морозов ссылаясь на то, что в свое время он был незаконно привлечен к уголовной ответственности и осужден с конфискацией имущества, в том числе и дома. В период его отсутствия орган местного самоуправления, в ведение которого перешел дом, продал его отцу Кирпичникова. Ныне Морозов полностью реабилитирован и желает поселиться в доме.

Кирпичников иска не признал. Он пояснил суду, что живет в доме с детских лет, получил дом по наследству, затратил на ремонт и благоустройство дома все свои сбережения и другой площади для проживания не имеет. Что касается Морозова, то он как реабилитированный получил от государства квартиру и дом ему не нужен. Квартиру Морозов приватизировал.

Разберите доводы сторон и решите дело.

№ 3. Супруги Васильевы во время брака приобрели автомашину. Васильева обратилась с иском к Васильеву о расторжении брака и разделе общего имущества, в том числе автомашины. Затем истица обратилась с просьбой в обеспечение иска наложить арест на автомашину. Однако определение суда по обеспечению иска исполнено не было, так как Васильев, воспользовавшись тем, что по договоренности с Васильевой машина находилась в его владении, успел продать машину Андрееву.

Тогда Васильева обратилась с иском к Васильеву и Андрееву о признании договора купли-продажи недействительным и об изъятии машины у Андреева. В обоснование иска она ссылаясь на то, что автомашина принадлежит ей и ответчику Васильеву на праве общей совместной собственности, а потому последний не мог продать машину без ее согласия.

Андреев возражал против иска по следующим основаниям. Во-первых, покупая автомашину он полагал, что ее собственником является только Васильев, и, во-вторых, за время владения машиной он понес расходы по ее ремонту, которые в случае изъятия машины, во всяком случае, должны быть ему возмещены.

Суд иск Васильевой удовлетворил, обязав Андреева вернуть машину, а Васильева выплатить Андрееву ее стоимость. При этом

расходы по ремонту машины Андрееву возмещены не были. Правильно ли решение суда?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 144-151).

3. Закон Республики Казахстан «О регистрации прав на недвижимое имущество» от 26 июля 2007 г. № 310-III.

4. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище».

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 471-488).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 253-275).

Тема № 11. Общие положения об обязательствах

1. Рассматриваемые вопросы

1. Понятие обязательства. Отличия относительных правоотношений от абсолютных.

2. Краткая характеристика видов обязательств по основаниям их возникновения.

3. Стороны обязательства.

4. Перемена лиц в обязательстве.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Цементный завод по договору поставки должен был отгрузить во втором квартале текущего года в адрес строительного треста 100 вагонов цемента. Фактически было отгружено 80 вагонов. Строительный трест взыскал с цементного завода неустойку за недопоставку продукции и потребовал восполнения недогруза. Завод отклонил требование треста на том основании, что за допущенную им недопоставку он уже понес наказание в виде уплаты штрафа.

Основательны ли возражения завода?

№ 2. Завод подъемно-транспортного оборудования в соответствии с заключенным договором должен был поставить порту порталный кран в первом квартале будущего года. Однако в связи с отказом других покупателей поставка оказалась возможной уже в текущем году.

Полагая, что порт заинтересован в скорейшей поставке крана, завод немедленно отгрузил его и выставил счет для оплаты. Порт, получив кран, оплатил счет и приступил к его монтажу, одновременно предъявив к заводу иск о взыскании штрафа за досрочную поставку.

Подлежит ли иск удовлетворению?

№ 3. В результате аварии был поврежден коммерческий киоск. Собственник киоска потребовал от владельца автомобиля Савельева возместить причиненный вред. Савельев пообещал восстановить киоск и выдал его собственнику - Петрову соответствующую расписку. Спустя некоторое время Петров, проверяя документы о приобретении киоска, обнаружил действующий страховой полис, в соответствии с которым киоск был застрахован от действий третьих лиц. Страховая компания выплатила страховое возмещение и предъявила требование к Савельеву о выплате сумм страхового возмещения, выплаченных Петрову в связи с причинением вреда.

Савельев отказался платить, ссылаясь на то, что между ним и Петровым было достигнуто соглашение, по которому Савельев восстановит киоск, а не выплатит стоимость ремонта. Он уже приступил к закупке стройматериалов и намеревался выполнить необходимые работы.

Страховая компания предъявила в суде иск к Савельеву. Иск к Савельеву предъявил также Петров, поскольку, по его мнению, сумма, выплаченная ему страховой компанией, оказалась недостаточной для полного восстановления киоска и компенсации потерь товаров и убытков, вызванных вынужденным простоем.

Решите дело.

№ 4. Не имея возможности оплатить полную стоимость купленной квартиры, Воробьев договорился с продавцом - Прокофьевым - об отсрочке платежа на шесть месяцев. Прокофьев, давая согласие об отсрочке, потребовал от Воробьева, чтобы за него поручилась его родственница Тихонова, которую Прокофьев знал как честного и исполнительного человека.

Тихонова согласилась на поручительство за Воробьева, но, подписывая договор, оговорила, что ручается за возврат половины долга. Поручительство за оставшуюся часть долга она посоветовала взять у другой родственницы Воробьева Тугиевой, которая на это согласилась.

В обусловленный срок Воробьев долга не погасил и сообщил Прокофьеву, что из-за сложившихся в семье трудностей он сможет рассчитаться за квартиру не ранее, чем через полгода. Но и после истечения этого срока он денег Прокофьеву не заплатил.

Прокофьев предъявил иск к Тихоновой и, ссылаясь на то, что она поручилась за исполнение обязательства Воробьевым, требовал взыскать с нее всю сумму долга. Тихонова возражала против иска, указывая, что она поручилась за исполнение части обязательства, а кроме

того, долг необходимо было погасить в течение 6 месяцев. В тот период времени у нее была возможность заплатить за Воробьева, сейчас она не работает, в связи с чем такой возможности не имеет.

Решите спор.

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 152-199).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 489-532).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 276-318).

Тема № 12. Способы обеспечения исполнения обязательств

1. Рассматриваемые вопросы

1. Неустойка, ее виды.
2. Залог и его виды.
3. Удержание имущества.
4. Поручительство и гарантия.
5. Задаток, гарантийный взнос и иные способы обеспечения обязательств.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Фирма «Ситалл» соглашалась выполнить работы по строительству, если заказчик - Комбинат по переработке сельскохозяйственной продукции - представит гарантию банка на всю сумму заказа. Комбинат получил гарантию банка, но от подписания договора строительного подряда отказался, решив, что деньги, полученные от банка, он потратит на текущие нужды.

После подписания гарантии банком комбинат обратился к нему с письмом о перечислении на расчетный счет комбината суммы гарантии. Банк отказался от этого, полагая, что с таким требованием мог бы обратиться к банку лишь подрядчик - фирма «Ситалл» в случае неоплаты комбинатом стоимости выполненных работ. Комбинат настаивал на своей просьбе, указывая во втором письме, что гарантия банка по существу заключается в выдаче кредита, погасить который обязывается комбинат. Банк не должен интересоваться тем, куда фактически пойдут деньги - на оплату строительства или иные нужды.

Кто прав в этом споре?

№ 2. Между товариществом с ограниченной ответственностью и строительной фирмой заключен договор, по которому строительная фирма обязывалась отремонтировать офис общества, а товарищество обязано было предоставить все необходимые материалы и оплатить стоимость ремонта. Работы следовало завершить за один месяц, начиная с 1 июня. Строители своевременно приступили к выполнению работ, однако с 15 июня прекратили все работы, поскольку выяснилось, что у общества нет средств для оплаты выполненных работ. Кроме того, товарищество не смогло предоставить необходимые материалы и попросило завершить работы из материалов строительной фирмы в установленный срок. На указанную просьбу фирма ответила отказом. Тогда товарищество объявило о расторжении договора и пригласило другую организацию для завершения работ, отнеся все расходы на подрядчика.

Правомерны ли действия товарищества?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Закон Республики Казахстан «Об ипотеке недвижимого имущества» от 23 декабря 1995 года № 2723.

3. Закон Республики Казахстан «О регистрации залога движимого имущества» от 3 июня 1998 года № 254-І.

4. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 200-291).

5. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 533-598).

6. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 319-414).

Тема № 13. Прекращение обязательств

1. Рассматриваемые вопросы

1. Общая характеристика оснований прекращения обязательств.
2. Основания прекращения обязательств:
  - исполнение, понятие надлежащего исполнения;
  - отступное, отличия от компенсации и возмещения убытков;

- зачет, основания применения зачета, случаи невозможности использования зачета;
- совпадение должника и кредитора в одном лице;
- новация;
- прощение долга, соотношение с дарением;
- невозможность исполнения;
- издание акта государственного органа;
- смерть гражданина и ликвидация юридического лица как основания прекращения обязательств; случаи, когда смерть гражданина не влечет прекращения обязательства.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Грачев договорился с Беловым о том, что он отремонтирует кухню в квартире Белова в течение 5 дней. Белов освободил кухню от мебели и подготовил помещение к ремонту. Однако Грачев, получив более выгодный заказ, к ремонту кухни в указанный срок не приступил. Встретив Белова, Грачев объяснил ему сложившуюся ситуацию и предложил забрать у него бесплатно подготовленную для ремонта краску, лак, плитку и раковину для мытья посуды, считая после этого их отношения по договору подряда прекратившимися.

Белов забрал все предложенное Грачевым. Но через некоторое время, не найдя подрядчика, потребовал от Грачева выполнения подрядных работ за обусловленное первоначально вознаграждение. Грачев требование отклонил, полагая, что они условились о прекращении договора, и, что он передал Белову в виде отступного перечисленные материалы.

Кто прав в данном споре?

№ 2. АО «Ударник моря» заключил договор с известным художником о написании портретов некоторых работников общества с целью подарить их последним в праздник «День рыбака».

Художник, написав эскизы, попал в автокатастрофу, в результате чего утратил профессиональную трудоспособность и потребовал от АО оплатить стоимость выполненной работы. АО, ссылаясь на незавершенность работы, отказалось от оплаты.

Художник обратился с иском в суд.

Какие основания и способы прекращения обязательств установлены гражданским законодательством? К какому виду договоров можно отнести этот договор? Обоснован ли иск художника?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 360-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 599-611).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 440-449).

Тема № 14. Гражданско-правовая ответственность за нарушение обязательств

1. Рассматриваемые вопросы

1. Возмещение убытков. Соотношение убытков и неустойки.
2. Основания ответственности за нарушение обязательства.
3. Просрочка стороны в обязательстве.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Машиностроительный завод в соответствии с государственным контрактом отгрузил государственному заказчику (покупателю) партию изготовленной продукции (кофемолки). В процессе ее приемки было установлено, что она не соответствует предъявляемым требованиям, о чем был составлен соответствующий акт.

Заказчик потребовал от завода: а) возврата сумм, уплаченных за бракованные изделия; б) оплаты расходов, связанных с оплатой за их хранение; в) оплаты транспортных расходов, связанных с возвратом изделий; г) уплаты штрафа за поставку недоброкачественной продукции.

Исполнитель отклонил все требования заказчика и пояснил, что заказчик поспешил с возвратом изделий, поскольку он (изготовитель) мог бы безвозмездно устранить недостатки изделий путем их ремонта либо возместить расходы, связанные с устранением недостатков самим покупателем.

Что понимается под убытками? Какие виды убытков предусмотрены действующим гражданским законодательством? Каково соотношение между расходами и убытками? Какие расходы включаются в убытки? Обоснованы ли требования и возражения сторон?

№ 2. Молчанова Т.П. решила подстричь волосы. С этой целью она зашла в одну из парикмахерских города N. В процессе стрижки ей поранили ухо. Травма оказалась настолько серьезной, что кровотечение силами парикмахеров в течение 20 мин. остановить не удалось.

Молчанова Т.П. была доставлена в травмопункт горбольницы. Там ей оказали помощь и выдали справку о травме мочки уха.

Более двух недель Молчанова Т.П. ходила с повязкой. Затем повязку сняла, но шрам остался.

Молчанова Т.П. парикмахера не простила и подала на парикмахерскую в суд, требуя взыскать с ответчика за причиненный моральный ущерб 16 млн. 800 тыс. тенге.

Что понимается под моральным ущербом? Каков порядок предъявления исков о возмещении морального ущерба? Кем и как определяется размер подлежащего возмещению морального ущерба? Какое решение должен вынести суд?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.

2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 333-373).

3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 612-655).

4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 415-449).

Тема № 15. Общие положения о договоре

1. Рассматриваемые вопросы

1. Понятие и виды договоров в Общей части Гражданского кодекса РК.

2. Условия договора. Договор и законодательство.

3. Принцип свободы договора.

4. Изменение и прекращение договора.

2. Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Решетников передал принадлежащий ему компьютер «IBM» для хранения своему приятелю Колбасову на время отпуска. Вернувшись из отпуска, Решетников пришел к Колбасову за компьютером. При его проверке выяснилось, что вся информация, записанная на жестком диске компьютера, утрачена. Колбасов сказал Решетникову, что он несколько раз играл в компьютерную игру DOOM, записанную хозяином компьютера. Решетников потребовал возместить причиненный ему реальный ущерб, а также упущенную выгоду, связанную с невозможностью пользования утраченной коммерческой информацией.

Колбасов отказался сделать это и предложил, в свою очередь, уплатить ему вознаграждение за хранение вещи в размере 10% ее рыночной стоимости. Решетников не согласился с предложением Колбасова, считая, что они не заключали договора хранения, а Колбасов просто оказал ему дружескую услугу, плата за которую не полагается. Не придя к согласию, стороны обратились за консультацией к адвокату.

Какую консультацию следует дать адвокату? Можно ли считать соглашение между Решетниковым и Колбасовым гражданско-правовым договором? Как понимать возмездность в договоре? Каким образом определяется цена в договоре?

№ 2. Симонов получил по почте каталог, в котором содержался перечень книжных изданий, готовящихся к публикации в текущем году с указанием полиграфических данных соответствующих изданий и цены. Выбрав два дорогостоящих иллюстрированных альбома, Симонов направил в издательство открытку с реквизитами понравившихся ему книг. Через три месяца он получил уведомление о поступлении изданий с оплатой наложенным платежом. На почте он обнаружил, что стоимость заказанных им альбомов выросла в два раза против цены, содержащейся в каталоге. Сидоров выкупил альбомы. Дома он обнаружил, что полиграфическое исполнение альбомов существенно хуже, чем было указано в каталоге, а, кроме того, печатный объем альбомов меньше запланированного. Симонов обратился с претензией к издательству, предлагая расторгнуть заключенный договор и вернуть ему уплаченную цену. Издательство отказалось расторгнуть договор, мотивируя это тем, что новые условия заказа были отправлены Симонову еще два месяца назад, и он не известил издательство об отзыве заказа.

Кто прав в этой ситуации? В чем разница между приглашением сделать оферту и публичной офертой?

№ 3. АО «Силикон» заключило с АО «Завод № 38» договор поставки химических реактивов для производства взрывчатых веществ. Через месяц контрольный пакет акций завода в ходе приватизации был продан новому владельцу, который в установленном порядке принял решение о репрофилировании предприятия и закрытии производства взрывчатых веществ. Одновременно завод предложил АО «Силикон» расторгнуть договор поставки в связи с существенным изменением обстоятельств (закрытие производства). Поставщик не согласился с аргументами покупателя, считая их следствием собственных действий последнего, и потребовал реального исполнения договора или компенсации своих убытков. Завод обратился в суд с требованием о расторжении договора поставки.

Какое решение должен вынести суд? Каковы условия и порядок расторжения договора по мотивам существенного изменения обстоятельств?

3. Рекомендуемые источники

1. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 г.
2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть). Комментарий (постатейный). В 2 кн. – 3-е изд., испр. и доп., с использованием судебной практики / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2007. (стр. 374-423).
3. Гражданское право. Общая часть. Курс лекций / Под ред. А.Г. Диденко – Алматы: Нур-пресс, 2006. (стр. 656-712).
4. Гражданское право. Том 2. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. (стр. 450-475).

IV. Примерный перечень тем, отведенных на самостоятельное изучение

Тема № 1. Понятие, предмет, метод, система гражданского права. Источники гражданского права

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Подготовить юридическое заключение по вопросу: Может ли нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан корректировать нормы Гражданского кодекса?

Тема № 2. Гражданское правоотношение. Осуществление и защита гражданских прав

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Галкин, ввиду физического недостатка - слепоты, попросил своего соседа по квартире Антонова подписать от его имени договор, по которому он взял займы у Григорьева пятьдесят тысяч тенге. По истечении обусловленного срока Григорьев потребовал возвратить взятую займы сумму. Галкин отказался выполнить это требование, ссылаясь на отсутствие средств.

В судебном заседании выяснилось, что подпись Антонова никем не удостоверена, а сам он вообще выбыл неизвестно куда. Ссылаясь на несоблюдение формы договора займа, Галкин не признал иск, хотя и не отказывался от того, что деньги он получил и обещал возвратить долг при первой возможности.

Какое решение должен вынести суд?

№ 2. В период брака Леонтьева и Максимов совместно приобрели дом. Впоследствии брак между ними был расторгнут и Леонтьева предъявила иск к Максиму о разделе дома. По делу была назначена экспертиза. По заключению экспертизы спорный дом в натуре разделить нельзя по техническим причинам. Дом щитовой конструкции, и при его разделе в натуре на две части потребуются прорезать в щитах проемы для дверей, что повлечет ослабление всей конструкции дома.

При рассмотрении дела суд установил, что Леонтьева проживает в доме с тяжело больной дочерью, рожденной в браке с Максимовым, а Максимов домом не пользуется и обеспечен другой жилой площадью.

Решите дело.

Тема № 3. Граждане как субъекты гражданских прав

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Сотрудник геологической экспедиции Голубев следовал на теплоходе из Находки на Сахалин. В Японском море теплоход был застигнут штормом и затонул. Большинство членов экипажа и пассажиров были подобраны находившимися неподалеку судами, но нескольких человек, в том числе и Голубева, найти не удалось. Жене

Голубева была направлена радиограмма о том, что ее муж пропал без вести при кораблекрушении в условиях штормовой погоды. Через 8 месяцев Голубев по заявлению жены был объявлен судом умершим. К жене перешло по наследству все его имущество: дача, мотоцикл, велосипед и др. Решив переехать к родителям в Москву, она продала дачу и мотоцикл, а велосипед подарила своему племяннику.

Вскоре возвратился Голубев. Оказалось, что он вместе с двумя членами экипажа успел сойти на спасательный плот, который отнесло к необитаемому острову, где они и жили все это время, пока не были случайно обнаружены экипажем вертолета, пролетавшего вблизи острова. Жена Голубева заявила, что брак между ними прекращен, поскольку Голубев объявлен умершим в установленном законом порядке. Голубев потребовал возврата принадлежавших ему вещей от лиц, у которых они оказались. Кроме того, он потребовал от жены возместить стоимость вещей, не сохранившихся в натуре к моменту его возвращения.

Правомерны ли требования Голубева?

№ 2. Охотник-промысловик Никитин ушел в тайгу проверять поставленные им ловушки на пушных зверей и не вернулся. Через 6 лет по заявлению сына он был объявлен судом умершим. Сын, являясь единственным наследником Никитина, должен был получить принадлежавший отцу жилой дом и другое имущество. За несколько дней до вынесения судом упомянутого решения сын Никитина погиб в автомобильной катастрофе. Поскольку других наследников у Никитина не было, все его имущество перешло к государству. Дом был зачислен на баланс районной администрации, которая поселила там жильцов, а остальное имущество реализовано через комиссионный магазин.

Через 7 месяцев возвратился Никитин. Оказалось, что в тайге он получил тяжелую черепно-мозговую травму от упавшего на него дерева и был в бессознательном состоянии подобран лесорубами, которые доставили его в ближайший населенный пункт. Документов у Никитина не было, а вследствие травмы он потерял память и не мог назвать своего места жительства.

В течение нескольких лет он лечился в различных медицинских учреждениях, а теперь поправился и возвратился домой. Узнав, что все его имущество перешло к государству, он потребовал от администрации возврата дома и других принадлежавших ему вещей. В администрации ему разъяснили, что согласно законодательству ни дом, ни другое имущество не могут быть возвращены ему в натуре, и, что он вправе претендовать только на денежную компенсацию.

Правильно ли такое разъяснение?

Тема № 4. Юридические лица как субъекты гражданских прав. Государство и административно-территориальные единицы как субъекты гражданских прав

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Между Байлиевым, участником, вступившим в ТОО «Сырым» после его создания, и прежними участниками товарищества возник спор.

Байлиев, ссылаясь на ст. 22 Закона о ТОО, утверждал, что при противоречии между положениями договора о присоединении к учредительному договору и учредительного договора приоритет на стороне договора о присоединении. Другие же участники, отстаивая противоположную точку зрения, ссылались на п. 5 ст. 14 Закона о ТОО.

Выскажите свою позицию в этом споре.

№ 2. Участник ТОО «Автопрокат» Дождев, ссылаясь на ГК РК, потребовал признания недействительным решения ОСУ о передаче директору товарищества в аренду автомобиля сроком на один год.

Несмотря на то, что истец проголосовал против такого решения, оно было принято подавляющим большинством голосов.

Другие участники заявили, что все требования Закона о ТОО в части необходимости положительного решения общего собрания на заключение договора, направленного на получение имущественных выгод, между товариществом и его исполнительным органом, соблюдены.

Однако Дождев указал, что установленная договором арендная плата в десять раз меньше обычно взимаемой арендной платы за пользование автомобиля подобной модели, поэтому в данном случае имеет место притворная сделка.

Решите возникший спор. Какие ограничения установлены законодательством в части заключения сделок между ТОО и его исполнительным органом? Что такое конфликт интересов?

Тема № 5. Объекты гражданских прав

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. ТОО «А» в мае 2015 года получило право недропользования на добычу углеводородов, а именно нефти. В декабре 2015 года, товарищество приняло решение продать 10% своей доли в уставном капитале ТОО «Б», для чего направило в компетентный орган заявление о выдаче разрешения на отчуждение своей доли.

Компетентный орган отказал в выдаче разрешения, мотивируя свое решение тем, что право недропользования на углеводородное сырье не может быть передано в течение двух лет с момента вступления контракта в силу (п. 10 ст. 37 Закона о недрах и недропользовании).

Оцените доводы компетентного органа. Что включает в себя право недропользования?

№ 2. В связи с расторжением брака между супругами Корниловыми возник спор о разделе совместно нажитого имущества. Андрей Корнилов настаивал на том, чтобы все имущество, состоящее из гарнитура мебели, столового и чайного сервизов, художественной библиотеки и другого имущества, было поделено поровну с учетом их стоимости. Елена Корнилова возражала против такого раздела, указывая, что в результате произойдет обесценение вещей, и предложила Корнилову взять мебельный гарнитур, а ей передать чайный и столовый сервизы. Что касается книг, то она согласна их поделить по собраниям сочинений авторов. При этом она просила лишь из полного собрания сочинений А.С. Пушкина передать ей последний том, в котором опубликована его переписка.

Какую классификацию вещей необходимо учитывать при решении возникшего спора, и как должно быть распределено указанное имущество, если дело поступит в суд?

Тема № 6. Сделки

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. Михалев с супругой 25.05.2014 г. приобрели автомашину марки «Volkswagen T4» за 1 650 000 тенге. Весной 2015 г. между супругами произошла ссора, во время которой она грозила ему, что подаст в суд иск о разделе имущества, в том числе и на вышеуказанную автомашину. При сложившихся обстоятельствах, во избежание раздела имущества, Михалев предложил своему соседу Кичатову, с которым имел доверительное отношение, формально зарегистрировать машину на его имя, создавая видимость продажи автомашины, с чем согласился Кичатов. После получения согласия Кичатова на указанную сделку, они 24.05.2015 г. заключили договор купли-продажи машины, а Кичатов в свою очередь зарегистрировал ее на свое имя.

После этого, Кичатов, воспользовавшись ситуацией, без согласия Михалева 30.05.2015 года продал машину третьему лицу.

Узнав об этом, Михалев обратился в суд с иском к Кичатову о признании сделки недействительной.

Решите спор.

№ 2. Между Хамзиной и Лисаковской в 2014 году было достигнуто соглашение о купле-продаже квартиры за 5 000 000 тг., которая на праве собственности принадлежала матери Лисаковской, а сама Лисаковская от её имени действовала по доверенности. По условиям договора Хамзина за два раза передала Лисаковской деньги в сумме 4 970 500 тг., о получении денег Лисаковская собственноручно написала ей расписки, ею также был погашен долг по коммунальным услугам в сумме 9508 тг. С февраля 2014 года Хамзина с членами семьи проживает в квартире. Сделка нотариально не была оформлена и зарегистрирована в уполномоченном органе, т.к. в 2014 году Хамзина

заболела, а в последующем Лисаковская сообщила, что срок доверенности истёк. В августе 2014 года мать Лисаковской умерла, после чего Лисаковская вступив в права наследования, в феврале 2015 года продала квартиру другому лицу.

Узнав об этом, Хамзина обратилась в суд с иском к Лисаковской о признании договора купли-продажи квартиры действительным.

Решите спор.

Тема № 7. Представительство. Доверенность. Сроки. Исковая давность

Анализ судебных решений

№ 1. Провести комплексный анализ постановления Верховного Суда Республики Казахстан от 06.09.2012 г. по делу Зг-4888-12 по ходатайству товарищества с ограниченной ответственностью «Астана-Трейд Интернэшнл» о пересмотре решения Бурабайского районного суда Акмолинской области от 15 апреля 2011 года, постановлений апелляционной и кассационной судебных коллегий Акмолинского областного суда соответственно от 20 июня и от 18 августа 2011 года по гражданскому делу по иску товарищества с ограниченной ответственностью (далее - ТОО) «Астана-Трейд Интернэшнл», Алтынбековой А.А. к ТОО «Компания Стальной двор», Мухамеджанову А.С., Шурабаеву А.Б. о признании доверенностей, решений учредителя и сделок недействительными; и подготовить юридическое заключение по результатам проведенного анализа.

Тема № 8. Вещные права. Право собственности. Возникновение и прекращение права собственности и иных вещных прав

Анализ судебных решений

№ 1. Провести комплексный анализ решения Специализированного межрайонного экономического суда Жамбылской области от 21.01.2016 г. по делу 2-3429/2015 по иску акционерного общества «Интергаз Центральная Азия» к крестьянскому хозяйству «Исакул» в лице Исакуловой Кулжахан о понуждении произвести перенос яблоневого сада на расстояние не менее 25 метров от оси МГ с каждой стороны; и подготовить юридическое заключение по результатам проведенного анализа.

Тема № 9. Право общей собственности. Иные (ограниченные) вещные права

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. 15.09.2014 г. Балакина приобрела на основании договора купли-продажи в собственность квартиру. В это время она сожительствовала совместно с Тарасовым. Спустя некоторое время они

расстались. Однако в феврале 2015 года её пригласила на беседу Казармина, как представитель Тарасова и убедила её в том, что квартира является общим совместным имуществом, и что она обязана выплатить Тарасову половину стоимости квартиры. Для чего, Казармина попросила Балакину во избежание дополнительных затрат написать расписку о том, что Балакина обязуется передать Тарасову 1000 000 тг. до 01.03.2015 г.

Однако в указанный расписке срок, Балакина не передала Тарасову деньги. В связи с чем Тарасов обратился в суд о взыскании суммы долга. В свою очередь Балакина предъявила встречное исковое заявление о признании расписки недействительной по основанию введения ее в заблуждение.

Решите спор.

№ 2. Супруги Батоновы нуждались в денежных средствах для завершения строительства загородного коттеджа.

По договору займа, заключенному супругом с ИП «А», Батонов получил необходимую займы денежную сумму.

В обеспечение исполнения заемного обязательства, должник заложил кредитором дачу, принадлежащую ему на праве собственности.

Батонов просрочил возврат долга.

ИП «А» предъявил иск в суд об обращении взыскания на дачу, а также на всю мебель. В судебном заседании Батонов возражал против обращения взыскания на мебель, которая находится на даче, так как они не были упомянуты в договоре о залоге.

Вступившее в дело в качестве 3 лица, жена Батонова заявила, что дача является общей совместной собственностью супругов и она не давала согласия на заключение договора залога, в связи с чем просила суд признать сделку недействительной.

Решите спор.

**Тема № 10. Защита права собственности и иных вещных прав
Анализ судебных решений**

№ 1. Провести комплексный анализ решения Специализированного межрайонного экономического суда г. Астаны от 04.09.2012 г. по делу №02-6313-12 по иску прокурора города Астаны к акимату города Астаны, ГУ «Управление земельных отношений г.Астана», ТОО « VI Rezidence », ТОО « VI Village Deluxe », ГУ «Департамент юстиции города Астана» о признании недействительным постановление акимата города Астана от 16.11.2007г. №37-1056п п.30 о предоставлении земельного участка общей площадью 15,8143га ТОО « VI Rezidence » с выкупной стоимостью 231 363 209 тенге; признании недействительными договор купли-продажи земельного участка №4303 от 12.08.2008г., расположенного в г. Астана, район «Есиль», площадью 15,8143 га, кадастровый номер 21-320-135-452, и договор купли-продажи земельного участка от 01.09.2011г., площадью 15,8143 га,

кадастровый номер 21-320-135-452 между ТОО « BI Residence » и ТОО « BI Village Deluxe »; признании недействительным акт на право частной собственности на земельный участок АН№0273414 от 22.08.2011г., кадастровый номер 21-320-135-452; аннулировании государственной регистрации права частной собственности земельного участка от 02.09.2011г., расположенного в г. Астана, район «Есиль», площадью 15,8143 га за ТОО «BI Village Deluxe », кадастровый номер 21-320-135-452; и подготовить юридическое заключение по результатам проведенного анализа.

Тема № 11. Понятие и содержание обязательства. Стороны в обязательстве. Исполнение обязательств

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. После смерти матери Саттарова получила по наследству квартиру. Поскольку Саттарова уже имела жилой дом для проживания, она решила продать полученный по наследству квартиру. Считая свою жену недостаточно практичной, муж получил от нее расписку, в которой она обязалась продать квартиру только с его согласия. Через некоторое время муж уехал в командировку. В его отсутствие Саттарова продала квартиру Ларионову. Вернувшись из командировки и узнав о продаже квартиры, Саттаров потребовал от Ларионова доплатить 30% стоимости цены, за которую квартира продана, либо вернуть квартиру, отчужденную без его согласия.

Ларионов отказался как от доплаты, так и от возврата квартиры, пояснив, что цена была определена Саттаровой, являющейся собственником квартиры. Саттаров предъявил в суде иск к Саттаровой и Ларионову о признании сделки недействительной. В исковом заявлении он ссылаясь на то, что его жена совершила сделку в нарушение принятых на себя письменных обязательств.

Решите спор.

№ 2. Гражданин Соломин занял 1 октября 2013 г. у гражданина Агапова миллион тенге сроком на шесть месяцев. За исполнение принятого заемщиком обязательства гарантом выступил его брат Александр, сделавший соответствующую надпись на расписке, выданной должником кредитору.

В начале марта следующего года Агапову, работавшему фотографом в рекламном агентстве «Фото», пришлось уехать в зарубежную командировку, откуда он вернулся только в конце июня 2014 г.

Полагая, что долг своевременно возвращен не был, кредитор 1 июля 2014 г., обратился к Александру с требованием об уплате основной суммы долга и неустойку за просрочку исполнения денежного обязательства.

Гарант не согласился уплатить Агапову миллион тенге, обосновав это тем, что просрочка исполнения заемного обязательства произошла

по вине самого кредитора, отсутствовавшего в месте постоянного жительства на момент истечения срока договора займа.

Решите спор.

Тема № 12. Обеспечение исполнения обязательств

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. 30.09.2014 г. между АО «А» (покупатель) и ТОО «Б» (продавец) был заключен предварительный договор о купле-продаже 51 % доли ТОО «Б».

В предварительном договоре было указано, что «Стороны обязаны заключить основной договор купли-продажи доли до 31.10.2014 г.».

В обеспечения исполнения договора, акционерным обществом товариществу был уплачен задаток в сумме 900 000 тенге.

Однако основной договор не был заключен по вине продавца до 31.10.2014 г., в связи с чем 10.11.2014 г. акционерное общество отправило письмо товариществу о возврате уплаченного задатка в течение 5 рабочих дней.

По настоящее время, товарищество не возвратило сумму задатка.

Решите спор. Какие права требования возникают у АО? Возникает ли у АО право взыскать неустойку за неправомерное пользование чужими деньгами? Если да, на какую сумму начисляется неустойка? Если бы в предварительном договоре была установлена договорная неустойка, возникло бы у АО право на законную неустойку за неправомерное пользование чужими деньгами?

№ 2. Между гражданином Ломоносовым и АО «БанкЦентрКредит» был заключен договор банковского займа. В обеспечение своего обязательства гр. Ломоносов заложил 10% своей доли участия в ТОО «Н», который является недропользователем.

Спустя некоторое время, узнав об этом, ТОО «Н» обратилось в суд о признании договора залога доли участия недействительным, ссылаясь на то, что гр. Ломоносовым был нарушен порядок предоставления в залог 10% доли участия в ТОО «Н» в соответствии с законодательством о недропользовании.

Гражданин Ломоносов в свою очередь, ссылаясь на то, что ограничения по передаче в залог доли участия в ТОО может быть установлены только учредительными документами, согласно п. ст. 30 Закона о ТОО. Какие-либо ограничения не установлены в учредительных документах ТОО «Н», поэтому договор не является недействительным.

Решите спор. Какой порядок предоставления доли участия в юридическом лице, обладающим правом недропользования?

Тема № 13. Прекращение обязательств

Анализ судебных решений

№ 1. Провести комплексный анализ решения Суда № 2 г. Актау Мангистауской области от 29.04.2011 г. по делу № 2-2546/15-11 по иску Общественного объединения «Мангистауское областное общество по защите прав потребителей» в интересах потребителя Бисеновой Дамиры Жалгасбаевны к Товариществу с ограниченной ответственностью «Арена S» (Арена S) о нарушении прав потребителя, о расторжении договора купли-продажи, взыскания сумм неустойки, убытков и морального вреда; и подготовить юридическое заключение по результатам проведенного анализа.

Тема № 14. Гражданско-правовая ответственность за нарушение обязательств

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. АО «Арай», являющееся дочерним обществом АО «Грек», заключило договор о поставке своему основному обществу «Грек» крупной партии высококачественной консервированной рыбы, которую АО «Грек» реализовало потребителям. После реализации более чем половины товара выяснилось, что срок ее годности истек за несколько дней до заключения договора поставки. На основании результатов проведенной экспертизы в суд начали поступать иски от покупателей с требованиями о взыскании с АО «Грек» материального вреда. В свою очередь АО «Грек», после получения соответствующих судебных решений, предъявил иск к АО «Арай» о возмещении ему убытков, понесенных им в связи с реализацией некачественной рыбы. Однако АО «Арай» иск не признало со ссылкой на п. 2 ст. 94 ГК РК, где указано, что дочернее общество не несет ответственности по долгам основного.

Какое решение должен принять суд?

Тема № 15. Понятие и условия договора. Заключение, изменение и расторжение договора

Ситуативные задачи (кейсы/мини-кейсы)

№ 1. В 2014 году грж. Исраилова А. и грж. Шарипова Э. учредили ТОО «А», с долей участия в уставном капитале 50% на 50%. В 2015 году, Исроилова А. скончалась. Наследство приняла ее дочка Исроилова М. После принятия наследства, Исроилова М. неоднократно обращалась к Шариповой Э. с предложением созвать внеочередное общее собрание участников ТОО «А», в связи с изменением состава участников и произвести перерегистрацию товарищества, на что получала отказ.

В октябре 2015 г., после очередного отказа, Исроилова М. обратилась в суд с иском о возложении обязанности на Шарипову Э. провести ОСУ.

Рассмотрев материалы дела, суд прекратил производство, мотивируя тем, что принятие нового участника в состав товарищества может быть осуществлено только с согласия Шариповой Э. К такому согласию стороны могут прийти путем подписания договора

присоединения, так как, согласно ч. 3 п. 1 ст. 22 Закона о ТОО новый участник считается присоединившимся к учредительному договору товарищества и к его уставу с учетом изменений в этих документах, которые вытекают из условий договора о присоединении. В свою очередь, понуждение к заключению договора не допускается (п. 1 ст. 380 ГК РК).

Оцените доводы суда. Правильно ли суд разрешил дело?

№ 2. 12.01.2016 г. граждане А и Б обратились в суд с иском о признании недействительным договора купли-продажи доли (58%) в уставном капитале ТОО «С» от 10.01.2016 г., заключенного между гражданами В (продавец) и Г (покупатель).

Иск был мотивирован тем, что на момент совершения оспариваемой сделки гражданин В не являлся владельцем доли в уставном капитале ТОО в размере 58 %, поскольку решением суда от 09.01.2016 г. признано недействительным решение общего собрания участников, на котором доля гражданина В увеличена с 20 до 58 процентов.

Разрешите спор.

V. Список рекомендуемой литературы

Учебная литература

1. Гражданское право. Том I. Общая часть. Учебник для вузов (академический курс). / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2013. – 776 с.
2. Гражданское право. Том II. Вещное право. Обязательственное право. Учебник для вузов (академический курс). / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы 2013. – 488 с.
3. Климкин С.И. Гражданское право Республики Казахстан. Общая часть: Учебное пособие. Алматы 2011. – 123 с.
4. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 46. УЛГІ. Залог. Исполнение судебных решений / Под ред. К.А. Маами, А.Ж. Ештая, А.Г. Диденко – Алматы 2016. – 156 с.
5. Гражданское законодательство. Статьи. Комментарии. Практика. Выпуск 45. УЛГІ. Сборник судебных актов по недействительным сделкам / Под ред. К.А. Маами, А.Г. Диденко – Алматы 2016. – 276 с.
6. Диденко А.Г. Вызовы времени: теория недействительных сделок и ее отражение в современной правовой действительности. – Алматы 2016 // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://online.zakon.kz),
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=32648705>.
7. Диденко А.Г. Вызовы времени: теория юридических фактов и ее отражение в правовой действительности. Приложение к сборнику. Выпуск 44. – Алматы: Раритет, 2015. – 68 с.
8. Климкин С.И. Комментарий к Закону Республики Казахстан от 22 апреля 1998 года «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью». – Алматы 2013 // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://online.zakon.kz),
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31162727>.
9. Нестерова Е.В. Проблемы права государственной собственности (Курс лекций) // Библиотека информационного портала [Zakon.kz](http://online.zakon.kz),
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31680805#pos=1;-173>.
10. Гражданское право: вызовы времени: материалы международной научной конференции, посвященной 70-летию юбилею д.ю.н., профессору Диденко А.Г. / Отв. ред. Уварова Н.В. – Алматы: Каспийский общественный университет, 2015. – 676 с.
11. Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования. Том 1 / М.К. Сулейменов. Часть первая. Историческая. – Алматы 2016. – 400 с.
12. Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования. Том 2 / М.К. Сулейменов. Часть вторая. Теоретическая. Раздел 1. Общие проблемы гражданского права. – Алматы 2016. – 576 с.

13. Гражданское право Республики Казахстан: опыт теоретического исследования. Том 3 / М.К. Сулейменов. Часть вторая. Теоретическая. Раздел 2. Гражданское правоотношение. – Алматы 2016. – 464 с.

14. Гражданское право и предпринимательство: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы, 2012. – 592 с.

15. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Том 1 / М.К. Сулейменов. Гражданское право. – Алматы 2016. – 584 с.

16. Избранные труды по частному праву (2011-2016). Том 2 / М.К. Сулейменов. Смежные отрасли и институты права. – Алматы 2016. – 624 с.

17. Защита гражданских прав: Монография / Отв. ред. М.К. Сулейменов. – Алматы 2011 – 608 с.

18. Климкин С.И. Товарищество с ограниченной ответственностью: Комментарий к Закону РК от 22 апреля 1998 года. – 2-е изд., испр. и доп. / С.И. Климкин. - Алматы: Юрист, 2016. – 244 с.

19. Юридические факты как основания возникновения, изменения и прекращения гражданских правоотношений: Материалы международной научно-практической конференции (в рамках ежегодных цивилистических чтений) / Отв. ред. Сулейменов М.К. – Алматы: «Дәуір-Кітап», 2016. – 668 с.

Научные статьи

1. Сулейменов М.К. Есть ли пределы толкования Верховным Судом норм Гражданского кодекса? // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37435595/>.

2. Сулейменов М.К. Может ли нормативное постановление Верховного Суда быть выше закона? // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37379476#pos=1;-173>.

3. Сулейменов М.К. Нормативное закрепление категории ничтожной сделки в законодательстве Казахстана: вызовы времени или повторение чужих ошибок? // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37894907>.

4. Сулейменов М.К. Деньги в системе объектов гражданских прав // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37038244>.

5. Сулейменов М.К. К вопросу о месте права собственности в системе гражданских прав // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

- <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=32121197>.
6. Сулейменов М.К. Юридические факты в гражданском праве: проблемы теории и практики // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33796397>.
7. Сулейменов М.К. Понятие и способы защиты гражданских прав // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33100058>.
8. Сулейменов М.К. Добросовестность в гражданском праве: проблемы теории и практики // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31637150>.
9. Сулейменов М.К. Гражданский кодекс Республики Казахстан: прошлое, настоящее, будущее // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35197760>.
10. Сулейменов М.К. Гражданское законодательство Республики Казахстан: современное состояние и пути совершенствования // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31480724>.
11. Диденко А.Г. О методологии исследования теории юридических фактов // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=36742336>.
12. Диденко А.Г. Категория справедливости в частном праве // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31611830>.
13. Диденко А.Г., Нестерова Е.В. Об имущественной ответственности должностных лиц акционерных обществ // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31242811>.
14. Диденко А.Г., Нестерова Е.В. Согласие супруга на отчуждение доли в ТОО // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30159943>.
15. Диденко А.Г. Кенжебаева А. Правовой режим Национального фонда Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30076980>.
16. Диденко А.Г., Нестерова Е.В. Порядок и последствия выбытия участника из хозяйственного товарищества // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30060172>.
17. Климкин С.И. Внеуставные сделки // Библиотека информационного портала Zakon.kz,
<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39525900>.

18. Климкин С.И. Законодательство и договор в свете коллизий налогового и гражданского права // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31101056>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31101056).

19. Климкин С.И. Исполнительный орган товарищества с ограниченной ответственностью (срок полномочий и ответственность) // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30960821>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30960821).

20. Климкин С.И. Комментарий к Нормативному постановлению Верховного суда Республики Казахстан № 2 от 10 июля 2008 года О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30436117>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30436117).

21. Климкин С.И. О делении юридических лиц на коммерческие и некоммерческие по ГК Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1015505>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1015505).

22. Нестерова Е.В. Проблемы нормативного закрепления ничтожных и оспоримых сделок в законодательстве Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34933281>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34933281).

23. Нестерова Е.В. Гражданско-правовая ответственность предпринимателей за нарушение договорных обязательств // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31480704>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31480704).

24. Нестерова Е.В. Основания прекращения права государственной собственности // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30101835>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30101835).

25. Ильясова К.М. Вопросы добросовестности при приобретении прав на недвижимое имущество по законодательству Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34106001>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=34106001).

26. Ильясова К.М. Возврат исполненного при расторжении договора // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31251912>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31251912).

27. Ильясова К.М. О соотношении понятий «недействительные» и «несовершенные» сделки в гражданском законодательстве Республики Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39409285>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39409285).

28. Карагусов Ф.С. О развитии конституционных основ правового регулирования права собственности в Республике Казахстан // Библиотека информационного портала Zakon.kz,

[<http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37487045>](http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37487045).

29. Карагусов Ф.С. О недействительности уступки регрессных требований // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39260276>.
30. Карагусов Ф.С. О понятии денег как объектах гражданских прав и инфраструктуре денежного обращения // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37815810>.
31. Скрыбин С.В. Соотношение виндикации и реституции в гражданском праве Казахстана // Рольф Книпер и частное право постсоветских стран. – Алматы: «Дәуір-Кітап», 2016. – С. 248-266.
32. Скрыбин С.В. О правовой природе приоритетного права государства // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31502760>.
33. Скрыбин С.В. Вещное право Республики Казахстан: современное состояние и перспективы развития // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33875974#pos=1;-173>.
34. Осипов Е.Б. Правоспособность как необходимое условие для заключения договора // Библиотека информационного портала Zakon.kz, <http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35879547>.

Нормативные правовые акты

1. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995 г. // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*, <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K950001000_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).
2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть) от 27 декабря 1994 г. // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*, <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K940001000_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).
3. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 29 октября 2015 г. // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*, <<http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1500000375>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).
4. Кодекс Республики Казахстан от 26 декабря 2011 г. «О браке (супружестве) и семье» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*, <<http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1100000518>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

5. Земельный кодекс Республики Казахстан от 20 июня 2003 г. // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/K030000442_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

6. Закон Республики Казахстан от 2 мая 1995 г. «О хозяйственных товариществах» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/U950002255_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

7. Закон Республики Казахстан от 22 апреля 1998 г. «О товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z980000220_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

8. Закон Республики Казахстан от 13 мая 2003 г. «Об акционерных обществах» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z030000415_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

9. Закон Республики Казахстан от 1 марта 2011 г. «О государственном имуществе» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1100000413> > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

10. Закон Республики Казахстан от 16 января 2001 г. «О некоммерческих организациях» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z010000142_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

11. Закон Республики Казахстан от 7 марта 2014 г. «О реабилитации и банкротстве» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1400000176>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

12. Закон Республики Казахстан от 17 апреля 1995 г. «О государственной регистрации юридических лиц и учетной регистрации филиалов и представительств» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z950002198_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

13. Закон Республики Казахстан от 5 октября 1995 г. «О производственном кооперативе» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z950002486_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

14. Закон Республики Казахстан от 26 июля 2007 г. «О государственной регистрации прав на недвижимое имущество» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000310_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

15. Закон Республики Казахстан от 2 июля 2003 г. «О рынке ценных бумаг» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z030000461_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

16. Закон Республики Казахстан от 16 апреля 1997 г. «О жилищных отношениях» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z970000094_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

17. Закон Республики Казахстан от 19 июня 1995 г. «О правовом положении иностранцев в Республике Казахстан» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/U950002337_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

18. Закон Республики Казахстан от 7 апреля 2016 г. «О долевом участии в жилищном строительстве» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1600000486>> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

19. Закон Республики Казахстан от 23 декабря 1995 г. «Об ипотеке недвижимого имущества» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/U950002723_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

20. Закон Республики Казахстан от 30 июня 1998 г. «О регистрации залога движимого имущества» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z980000254_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

21. Закон Республики Казахстан от 26 июля 1999 г. «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименования мест происхождения товаров» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z990000456_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

Нормативные постановления Верховного суда Республики Казахстан

1. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 10 июля 2008 года № 2 «О некоторых вопросах применения законодательства о товариществах с ограниченной и дополнительной ответственностью» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/P08000002S_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

2. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 28 декабря 2009 года № 8 «О применении законодательства об акционерных обществах» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< http://adilet.zan.kz/rus/docs/P09000008S_ > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

3. Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 2 октября 2015 года № 5 «О практике применения законодательства о реабилитации и банкротстве» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P150000005S> > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

4. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 16 июля 2007 года № 5 «О некоторых вопросах разрешения споров, связанных с защитой права собственности на жилище» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

<http://adilet.zan.kz/rus/docs/P07000005S_> (дата обращения: 10.10.2016 г.).

5. Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 7 июля 2016 года № 6 «О некоторых вопросах недействительности сделок и применении судами последствий их недействительности» // *Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан «Әділет»*,

< <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P160000006S> > (дата обращения: 10.10.2016 г.).

Решения судов и административных органов

1. Решение Таразского городского суда Жамбылской области от 4 апреля 2012 г. по иску Рахманбердиева Мурата Джолдыбековича к АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», ЖФ АО «Дочерняя ипотечная организация АО «БТА Банк» «БТА Ипотека», Оразбаеву Ержану Маратовичу, третьему лицу - Департаменту юстиции Жамбылской области (по делу №2-1193-12).

2. Решение Чингирлауского районного суда Западно-Казахстанской области от 28 марта 2016 г. по иску ТОО «ФА» «Альянс Финанс» к Исмагуловой А.Ж (по делу № 2766-16-00-2/57).

3. Решение Атбасарского районного суда Акмолинской области от 20 января 2015 г. по заявлению Акимата Атбасарского района о признании бесхозяйной линии уличного освещения в городе Атбасар по улице Виденеева и признании на нее права коммунальной собственности Атбасарского района (по делу № 2-69/2015).

4. Решение Специализированного межрайонного экономического суда г. Астаны от 18 марта 2013 г. по иску ТОО «Фабрика дверей «Командор» к ГУ «Управление архитектуры и градостроительства г. Астана» (по делу №2-2174/13).

5. Решение Районного суда № 2 Казыбекбийского района г. Караганды от 5 декабря 2013 г. по иску: Акима г. Караганды, ГУ «Отдел земельных отношений города Караганды» к Драганову Антону Зиновьевичу, третье лицо налоговое управление по району им Казыбекби г. Караганды (по делу № 2-13279/2013).

6. Решение Специализированного межрайонного экономического суда Карагандинской области от 18 февраля 2016 г. по иску ГУ «Департамент по чрезвычайным ситуациям Карагандинской области Комитета по чрезвычайным ситуациям МВД РК» к ТОО «Техно Сфера ПВ» (по делу № 2-7988/2015).

7. Решение Специализированного межрайонного экономического суда Карагандинской области от 12 января 2016 г. по иску ТОО «Караганды Жылу Сбыт» к ТОО «Каруглесбыт» (по делу № 2-6844-2015).

8. Решение Специализированного межрайонного экономического суда г. Астаны от 15 мая 2013 г. по исковому заявлению ТОО «KazBeef Ltd» (КазБиф Лтд) к ТОО «Енбек-Береке» (по делу №02-2343-13).

9. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 20 мая 2014 г. № 27080.

10. Ответ Министерства юстиции Республики Казахстан на вопрос от 4 августа 2014 г. № 285058.

VI. Авторы типовой учебной программы

Мороз Светлана Павловна, д.ю.н., профессор, декан Высшей школы права «Әділет» Каспийского Университета (г. Алматы)

Карагузов Фархад Сергеевич, д.ю.н., профессор, советник председателя совета директоров АО «Цеснабанк» (г. Алматы)

Климкин Сергей Иванович, к.ю.н., академический профессор Высшей школы права «Әділет» Каспийского Университета (г. Алматы)

Жусупов Ерланбек Бахиткереевич, к.ю.н., директор ТОО «Юридическая фирма «Зангер» (г. Алматы)

Дильмухаметов Салават Лукманович, м.ю.н., сеньор-лектор Высшей школы права «Әділет» Каспийского Университета (г. Алматы).